

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE-FİNANSMAN YÜKSEK LİSANS TEZİ
2018-YL-007

RİSK SERMAYESİ VE AYDIN'DAKİ KOBİLERE
YÖNELİK BİR UYGULAMA

HAZIRLAYAN
Ayşegül ÖĞÜT

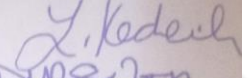
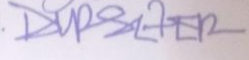
DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Durmuş SEZER

AYDIN – 2018

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

İşletme Anabilim Dalı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ayşegül ÖĞÜT tarafından hazırlanan “Risk Sermayesi Ve Aydın’daki Kobilere Yönelik Bir Uygulama” başlıklı tez, ..12/2017 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan : Prof. Dr. Yusuf KADERLİ	Adnan Menderes Üni.	
Üye : Yrd. Doç. Dr. Durmuş SEZER	Adnan Menderes Üni.	
Üye : Yrd. Doç. Dr. Ahmet COŞKUN	Uşak Üniversitesi	

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun .....Sayılı kararıyla ..... tarihinde onaylanmıştır.

Doç. Dr. Ahmet Can BAKKALCI

Enstitü Müdürü V.

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

...../...../2017

Ayşegül ÖĞÜT

ÖZET

RİSK SERMAYESİ VE AYDIN'DAKİ KOBİLERE YÖNELİK BİR UYGULAMA

Ayşegül ÖĞÜT

Yüksek Lisans Tezi, İşletme Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Durmuş SEZER

2018, 108 sayfa

Çalışma Aydın ilinde faaliyet gösteren 50 KOBİ ile 2016 yılında yapılmış, Aydın ili özelindeki KOBİ'lerin risk sermayesi bilgi düzeyleri ve kullanma durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. KOBİ'lere bu amaca uygun 27 soru yöneltilerek, verilen cevaplar SPSS 20.0 programı ile analiz edilmiştir.

Çalışmaya dahil olan Aydın ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin kredi temininde zorluk yaşadıkları, finansal sorunları kendi imkanlarıyla ve banka kredileriyle çözdükleri belirlenmiştir. Ayrıca çalışma grubunda hiçbir katılımcının risk sermayesi yöntemiyle finanse olmadığı, risk sermayesi kullanabilecek olsalar 150.000 tl-200.000 tl arasında kullanacaklarını ifade ettikleri görülmüştür. Katılımcıların, KOSGEB veya benzeri şekilde sermaye sağlayan özel ya da devlet destekli finans kaynakları hakkında yeterince tanıtım yapılmadığını düşündükleri görülmüştür. Çalışmadan elde edilen bulgular ışığında Türkiye'de risk sermayesi yatırımlarının kurumsal girişim ve risk sermayesi yatırım ortaklıkları tarafından finansmanında KOBİ'lerin oldukça düşük oranda olduğu söylenebilir. Risk sermayesi ile ilgili tanıtımların artırılması, sağlanacak fonların KOBİ'lerin ödeme programına uygun olacak şekilde düzenlenmesi ve desteklenmesi çalışmadan çıkan sonuca uygun bir öneri olarak geliştirilmiştir.

ANAHTAR KELİMELE: Risk sermayesi, KOBİ, teşvik.

ABSTRACT

RISK CAPITAL AND AN APPLICATION TO SME IN AYDIN

Ayşegül ÖĞÜT

Master's Thesis, Department of Economy and Finance

Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Durmuş SEZER

The study was aimed to determine the information levels and utilization levels of SMEs operating in Aydın with 50 SMEs in 2016 and Aydın provinces. This was analyzed with the 27 SPSS 20.0 program which is suitable for SMEs.

It is determined that SMEs operating in Aydın, which is included in the study, have difficulty in obtaining credits, solved financial problems by their own means and bank loans. In addition, it was seen that no participants in the study group were financed by the risk capital method and that they would use between 150,000 to 200,000 TL if they could use the risk capital. It was seen that the participants thought that there was not enough publicity about private or state-sponsored financial resources that provided capital in KOSGEB or similar. It can be said that SMEs are very low in the financing of venture capital investments in Turkey by corporate venture and venture capital investment trusts in the light of the findings obtained without working. Increasing promotion of risk capital has been developed as a proposal to the effect that the funds to be provided will be regulated and supported so as to be suitable for the payment program of SMEs.

KEYWORDS: Risk capital, SME, incentive.

ÖNSÖZ

“Risk Sermayesi Ve Aydın’daki Kobilere Yönelik Bir Uygulama” konu başlıklı çalışmada, risk sermayesi ve KOBİ kavramları incelenerek, Aydın ilinde risk sermayesi kullanımı ve bilgi düzeyleri araştırılmıştır.

Tez konusunun belirlenmesinde ve çalışmanın bütün aşamalarında her türlü fikri, ilmi ve materyal yardımı esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Durmuş SEZER’e ve eşime, kızlarıma ayrıca tüm eğitim hayatım boyunca maddi manevi yanımda olan sevgili aileme çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xvii
ÇİZELGELER DİZİNİ	xix
GİRİŞ	1
1. RİSK SERMAYESİ SİSTEMİ: KAVRAMSAL ÇERCEVE	2
1.1.Risk Sermayesi Kavramı	2
1.2. Risk Sermayesinin Tarihsel Gelişimi	3
1.3. Risk Sermayesi Sisteminin Genel Özellikleri	4
1.4.. Risk Sermayesinde Taraflar	6
1.4.1. Mucit	6
1.4.2. Girişimci.....	7
1.4.3. Risk Sermayedarı	8
1.5..Risk Sermayesi Ölçütleri.....	8
1.5.1 Teknolojik Yenilik	8
1.5.2. Sermayeye Katılma	8
1.5.3.Yönetime Katılma	8
1.5.4.Küçük İşletme/Hızlı Büyüme.....	9
1.5.5.Uzun Vadeli Yatırım	9
1.6. Risk Sermayesindeki Risk Faktörleri	9
1.6.1. Teknolojik Risk.....	9
1.6.2. Yönetim Riski	10
1.6.3. Finansman Riski.....	10
1.6.4. Üretim Riski	10
1.6.5. Pazarlama Riski.....	10
1.6.7. Demode Olma Riski	11
1.7. Risk Sermayesinde Yatırım Aşamaları	11

1.7.1. Çekirdek Sermayesi.....	11
1.7.2. Başlangıç Sermayesi.....	11
1.7.3. Erken Aşama ve Geçiş Finansmanı	12
1.7.4. Köprü Finansman	12
1.7.5. Kuruluşun Kendi Yönetici Kadrosu Tarafından Alınması	13
1.8. Risk Sermayesi Yatırımlarının Özellikleri	13
1.9. Risk Sermayesinin Fonksiyonları.....	14
1.9.1. Risk Sermayesinin Yatırım Aracı Olma Fonksiyonu	14
1.9.2. Risk Sermayesinin Finansman Kaynağı Olma Fonksiyonu	14
1.9.3. Risk Sermayesinin Makro Ekonomik Fonksiyonu	15
1.10. Risk Sermayesi Finansman Modelinin İşleyişi	16
1.10.1. Risk Sermayesi Prosedürü	16
1.11. Risk Sermayesi Yatırım Kararı Alma Süreci.....	17
1.11.1. Risk Sermayesi Birikiminin Oluşturulması	17
1.11.2. Yatırımın Yapılması	18
1.11.3. Yatırımın Sonlandırılması	18
1.12. İş Planının Hazırlanması.....	18
1.12.3. İş Planının Değerlendirilmesi Ve Görüşmeler.....	20
1.13.Proje Sahibi İle Risk Sermayedarı Arasındaki İlişkiler	20
1.14.Yatırımcıların Karşılaştığı Sorunlar	20
1.15.Risk Sermayesi Finansman Araçları.....	21
1.15.1. Adi Hisse Senedi	22
1.15.2. Tercihli Hisseler	22
1.15.3. Warrant Ekli Tahvil	22
1.16. Risk Sermayesi Modelinde Yönetim Yaklaşımı.....	23
1.16.1. Yönetim İçinde (Hands On)	23
1.16.2. Yönetim Dışında (Hands Off)	24
1.16.3 Reaktif Davranış	24
1.17. Dünyada Risk Sermayesi.....	24
1.17.1 Dünyadan Risk Sermayesi Gelişim Örnekleri.....	25
1.17.1.1. Avustralya.....	25

1.17.1.2. Kanada	25
1.17.1.3. Hollanda	26
1.17.1.4. Amerika Birleşik Devletleri	26
1.17.1.5. Japonya	26
1.18. Türkiye’de Risk Sermayesinin Gelişimi	27
1.18.1. Teşebbüs Destekleme Ajansı	28
1.18.2. Teknoloji Geliştirme Projesi	29
1.18.3. Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme, Destekleme İdaresi Başkanlığı	29
1.18.4. Türkiye Halk Bankası	30
1.18.5. Risk Sermayesi Yatırım Ortaklığı	30
1.19. Türkiye’deki Venture Capital (Risk Sermayesi) Yatırım Şirketleri.....	30
1.20. Türkiye’de Risk Sermayesinin Hukuki Yapısı	32
1.21. Türkiye’de Risk Sermayesinin Yararı	32
1.22. Türkiye’de Risk Sermayesi Konusunda Karşılaşılan Sorunlar	33
1.23. Risk Sermayesinin Geliştirilmesi İçin Yapılması Gereken Düzenlemeler.	33
2. KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELER (KOBİ)	35
2.1. KOBİ Kavramı	35
2.1.1. Türkiye’deki KOBİ Tanımları	35
2.1.2. Dünya Konjektöründe Kobi Tanımları	39
2.2. Avrupa Birliği (AB) KOBİ	42
2.3. Dünyada ve Türkiye’de KOBİ’lerin Yeri ve Önemi.....	43
2.4. KOBİ’lerin Avantaj Ve Dezavantajları	44
2.5. Büyük İşletmeler İle Değerlendirildiğinde Kobilerin Avantajları ve Dezavantajları	46
2.5.1. Kobilerin Rekabette Sahip Oldukları Avantajları	46
2.5.1.1. Daha Az Yatırımla Daha Çok Üretim ve Ürün Çeşitliliği Sağlamaları .	46
2.5.1.2. Ekonomik Dalgalanmalardan Daha Az Etkilenmeleri	47
2.5.1.3. İstihdama Katkısı, Katma Değer Oluşturmaları ve İşsizliğin Azalmasında Etkileri.....	47
2.5.1.4. Bölgelerarası Dengeli Kalkınmaya ve Gelir Dağılımına Katkıları	47
2.5.1.5. Tüketici Talep Değişimlerine Kolay Uyum Sağlamaları	48

2.5.1.6. Bireysel Tasarrufları Teşvik Edici Etkisi	48
2.5.1.7. Büyük İşletmeleri Tamamlama Görevi Görmeleri	48
2.5.1.8. Rekabeti Teşvik Edici ve Geliştirici Etkileri	49
2.5.2. Kobilerin Rekabette Maruz Kaldıkları Dezavantajlar	49
2.5.2.1. Sermaye Yetersizliği ve Finansmana Erişimde Karşılaşılan Zorluklar ..	50
2.5.2.2. Ölçekten ve Teknik Düzey Yetersizliğinden Kaynaklı Düşük Verimlilik	51
2.5.2.3. Pazarlama, Satış ve Organizasyonel Yapı Eksikliği	52
2.5.2.4. Sermaye Piyasası ve Alternatif Finansman Araçları Kullanım Yetersizliği	52
2.5.2.5. Nitelikli Ürün Geliştirmede Yetersizlik	53
2.5.2.6. Rekabet Gücünün Düşüklüğü	53
2.6. KOBİ'lerin finansman Sorununun Çözümünde Risk Sermayesinin önemi ..	53
3. RİSK SERMEYESİ VE AYDIN'DAKİ KOBİLERE YÖNELİK BİR UYGULAMA	55
3.1. Materyal ve Yöntem	55
3.1.1. Veri Toplama Aracı	55
3.1.2. Araştırmanın Yöntemi	55
3.1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	55
3.2. Çalışmaya Ait Bulgular	55
3.2.1.Firmaların Demografik Özelliklerine Yönelik Tanımlayıcı Bulgular	55
3.2.2. Anket Sorularının Demografik Özellikleri İle Anket Soruları Analizlerine Yönelik Bulgular	72
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	95
KAYNAKLAR.....	98
EKLER	103
ÖZGEÇMİŞ.....	108

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Risk Sermayesi Sistemi	5
Şekil 1.2. Risk Sermayesi Akışı.....	6
Şekil 1.3. Risk Sermayesi.....	16
Şekil 2.1. Büyüklük Grubuna Göre Temel Göstergeler	44

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1. Türkiye’de Resmi KOBİ Sınıflandırması	36
Çizelge 2.2. ABD’de İşgören Sayısına Göre İşletme Ölçeği	40
Çizelge 2.3. Almanya’da KOBİ Sınıflandırılması	40
Çizelge 2.4. Fransa’da İşgören Sayısına Göre İşletme Ölçeği.....	41
Çizelge 2.5. İngiltere’de Sektörlere Göre Küçük Boy İşletme Tanımlaması	42
Çizelge 2.6. Avrupa Birliği’ne Göre KOBİ Tanımlaması	43
Çizelge 3.1. Firma Çalışanlarının Yaşlarına Yönelik Bulgular.....	56
Çizelge 3.2. Firma Çalışanlarının Cinsiyetlerine Yönelik Bulgular	56
Çizelge 3.3. Firma Çalışanlarının Eğitim Durumlarına Yönelik Bulgular.....	56
Çizelge 3.4. Firma Çalışanlarının Firmadaki Görevlerine Yönelik Bulgular	57
Çizelge 3.5. Firma Çalışanlarının İşletmenin Faaliyet Konusuna Yönelik Bulgular	57
Çizelge 3.6. Firma Çalışanlarının Faaliyet Sürelerine Yönelik Bulgular.....	58
Çizelge 3.7. Firma Çalışanlarının İşletmenin Hukuki Statüsüne Yönelik Bulgular	58
Çizelge 3.8. Firma Çalışanlarının Şirket Yönetim Çeşidine Yönelik Bulgular ..	59
Çizelge 3.9. Firma Çalışanlarının İşletmede Ortaklar Dışında Çalışan Sayısına Yönelik Bulgular	59
Çizelge 3.10. Firma Çalışanlarının İşletmede finans Departman Durumuna Yönelik Bulgular	60
Çizelge 3.11. Firma Çalışanlarının Finans Faaliyetlerine Yönelik Bulgular	60
Çizelge 3.12. Firma Çalışanlarının Finansal Problem Yaşama Durumlarına Yönelik Bulgular	60
Çizelge 3.13. Firmaların Finansal Problem Yaşama Durumlarına Yönelik Bulgular	61
Çizelge 3.14. Firmalarda Yaşanan Finansal Problemlere yönelik Bulgular	61
Çizelge 3.15. Firma Çalışanlarının Kredi Teminine Yönelik Bulgular	63
Çizelge 3.16. Firma Çalışanlarının Finansman Problemlerini Çözme Yöntemlerine Yönelik Bulgular	63
Çizelge 3.17. Firma Çalışanlarının Finansal Kaynaklarına Yönelik Bulgular	64
Çizelge 3.18. Firma Çalışanlarının Banka Kredisi Kullanımına Yönelik Bulgular	66

Çizelge 3.19. Firma Çalışanlarının Risk Sermayesi Kavramını Duymalarına Yönelik Bulgular.....	67
Çizelge 3.20. Firma Çalışanlarının Risk Sermayesi Kullanımına Yönelik Bulgular.....	67
Çizelge 3.21. Firma Çalışanlarına Yönelik Bulgular.....	67
Çizelge 3.22. Firma Çalışanlarının Risk Sermayesi Fonu Kullanma Miktarlarına Yönelik Bulgular.....	68
Çizelge 3.23. Firma Çalışanlarının Risk Sermayesi Finansman Yönteminin Faydasına Yönelik Bulgular.....	68
Çizelge 3.24. Firma Çalışanlarının Risk Sermayesi Şirketlerini Bilme Durumlarına Yönelik Bulgular	69
Çizelge 3.25. Firma Çalışanlarına Yönelik Bulgular.....	71
Çizelge 3.26. Firma Çalışanlarına Yönelik Bulgular.....	71
Çizelge 3.27. Firma Çalışanlarına Yönelik Bulgular.....	71
Çizelge 3.28. Firma Çalışanlarına Yönelik Bulgular.....	72
Çizelge 3.29. “Firmadaki Göreviniz nedir?” Sorusu İle Ankete Katılanların Yaş Dağılımları Arasındaki Farklılık.....	73
Çizelge 3.30. “Firmadaki Göreviniz nedir?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık.....	74
Çizelge 3.31. “Firmadaki Göreviniz nedir?” Sorusu İle Ankete Katılanların Eğitim Durumları Arasındaki Farklılık.....	75
Çizelge 3.32. “Firmanızın Faaliyet Konusu Nedir?” Sorusu İle Ankete Katılanların Yaş Dağılımları Arasındaki Farklılık.....	76
Çizelge 3.33. “Firmanızın Faaliyet Konusu Nedir?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık.....	77
Çizelge 3.34. “Firmanızın Faaliyet Konusu Nedir?” Sorusu İle Ankete Katılanların Eğitim Durumları Arasındaki Farklılık.....	78
Çizelge 3.35. “Firmanızın Faaliyet Konusu Nedir?” Sorusu İle Ankete Katılanların Yaş Dağılımları Arasındaki Farklılık.....	79
Çizelge 3.36. “Firmanızın Yönetim Çeşidi Nedir?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık.....	80
Çizelge 3.37. “Sermaye piyasasında fon sağlamadaki güçlükler finansman sağlamayı zorlaştırmaktadır” Sorusu İle Ankete Katılanların Yaş Dağılımları Arasındaki Farklılık.....	81
Çizelge 3.38. “Sermaye piyasasında fon sağlamadaki güçlükler finansman sağlamayı zorlaştırmaktadır” Sorusu İle Ankete Katılanların Eğitim Durumları Arasındaki Farklılık.....	82

Çizelge 3.39. “Finansman kaynaklı Finansal kiralama (Leasing) hakkında bilginiz var mı?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık.....	83
Çizelge 3.40. “Finansman kaynaklı Factoring hakkında bilginiz var mı?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık.....	84
Çizelge 3.41. “Finansman kaynaklı Forfaiting hakkında bilginiz var mı?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık.....	85
Çizelge 3.42. “Finansman kaynaklı Risk sermayesi hakkında bilginiz var mı?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık.....	86
Çizelge 3.43. “Finansman kaynaklı Risk sermayesi hakkında bilginiz var mı?” Sorusu İle Ankete Katılanların Eğitim Durumları Arasındaki Farklılık	87
Çizelge 3.44. “Finansman kaynaklı Kredi garanti fonu hakkında bilginiz var mı?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık.....	88
Çizelge 3.45. “Finansman kaynaklı Barter hakkında bilginiz var mı?” Sorusu İle Ankete Katılanların Eğitim Durumları Arasındaki Farklılık.....	89
Çizelge 3.46. “Finansman kaynaklı Devlet yardımları hakkında bilginiz var mı?” Sorusu İle Ankete Katılanların Eğitim Durumları Arasındaki Farklılık	90
Çizelge 3.47. “Risk sermayesi finansman yönteminin genel olarak KOBİ’lerin finansman problemlerinin çözümü konusunda ne kadar yararlı olabileceğini düşünüyorsunuz?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık	91
Çizelge 3.48. “Risk Sermayesi şirketi Ata Yatırım Menkul Kıymetler A.Ş. biliyor musunuz?” Sorusu İle Ankete Katılanların Yaş Dağılımları Arasındaki Farklılık.....	92
Çizelge 3.49. “Risk Sermayesi şirketi Safron biliyor musunuz?” Sorusu İle Ankete Katılanların Eğitim Durumları Arasındaki Farklılık	93
Çizelge 3.50. “Risk sermayesi finansman yönteminin genel olarak KOBİ’lerin finansman problemlerinin çözümü konusunda ne kadar yararlı olabileceğini düşünüyorsunuz?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık	94

GİRİŞ

Risk sermayesi kavramı ticaret hayatında çeşitli uygulamalar ve isimler altında yüzyıllar boyunca var olmuş ve günümüzde de var olan bir kavramdır. Günümüzdeki kullanım şekli ile ilk olarak 1950’li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri’nde kullanılan risk sermayesinin kökeni, İslamiyet’ten önceki döneme ve hatta daha eski dönemlere kadar uzanır. Oldukça eski zamanlarda, Romalılarda ve Asurlarda da kullanıldığı düşünülen risk sermayesi modelinin, yapılan bazı araştırmalara göre çağdaş modele en yakın kullanım şekli, Arabistan yarımadasındaki Hicaz bölgesine dayanır.

Dünyada gelişmiş ülkelerde risk sermayesi kavramı Türkiye’ye kıyasla daha aktif kullanılmakla beraber, teşvik ve tanıtımları daha fazladır. Türkiye’de risk sermayesi çoğunlukla büyük sermayedar ile sınırlıdır.

Çalışmanın birinci bölümünde risk sermayesi sisteminin kavramsal çerçevesi açıklanmıştır. Risk sermayesi kavramının tanımı, dünya ve Türkiye’deki durumu bu başlık altında yer almıştır. Türkiye’de faaliyet gösteren risk sermayesi yatırım şirketlerine yer verilerek, yaşanan sorunlara değinilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde KOBİ kavramı açıklanarak, Türkiye’deki durumu değerlendirilmiştir. Dünyada ve Türkiye’de KOBİ ayrımları, KOBİ’lerin yaşadığı sorunlar, olumlu ve olumsuz yönlerinin yer aldığı bölümde TÜİK verileri yardımıyla bulunduğu durum açıklanmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde materyal ve metot başlığı altında çalışma planı, verilerin toplanması, yöntem ve sınırlılıklar anlatılmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde toplanan verilerin analizi ile elde edilen sonuçlar bulgular başlığı altında açıklanmış; bulgular ışığında çalışmanın son bölümü olan tartışma ve sonuçta değerlendirilmiştir.

Çalışmada Aydın ilinde faaliyet gösteren KOBİ’lerin risk sermayesi bilgi düzeyleri ve kullanma durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

1. RİSK SERMAYESİ SİSTEMİ: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Serbest piyasa ekonomilerinde, ülkesel kalkınma özel sektörde oluşacak büyümeyle doğru orantılıdır. Ülke ekonomilerinin kalkınması, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin (KOBİ) sayısı ve büyüme eğilimi ile sıkı bir bağ içerisinde. Bu durum değerlendirildiğinde, KOBİ'lere sağlanacak finansal desteğin önemi görülmektedir. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde iç kaynak azlığı işletmeler için ciddi bir tehdittir ve bu işletmeler içinde bulundukları dar boğazdan çıkabilmek için finansal desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. İşletmeler, ek finansman ihtiyacını karşılamak için bir finansman model olarak 'risk sermayesinden' yararlanma yolunu tercih edebilirler (Kuğu, 2004:1).

1.1. Risk Sermayesi Kavramı

Risk sermayesinin literatürde yer alan orijinal adı "venture capital" dir. "Venture" kelime anlamı olarak cesaret, cüret; "capital" sermaye anlamına gelmektedir. Türkçe dilinde kavram değerlendirildiğinde ise, cesaret sermayesi veya Sermaye Piyasası Kurulu tebliğinde kabul gören tanımlamada giriş sermayesi şeklindedir. Türkiye'de kavram birden çok şekilde ifade bulsa da çalışmada 'Risk Sermayesi' ismiyle değerlendirilecektir (Aypek, 1998:7). Kavram, literatürde hemen hemen aynı anlama gelen farklı şekillerde tanımlanmıştır. Risk sermayesine dair yapılan bazı tanımlamalar şu şekildedir:

Yavuz (2008:42) "risk sermayesi" kavramını *"iyi bir iş kurma fikrine, gerekli girişimcilik yeteneğine ve bilgisine sahip olan, fakat iş kurmak için sermayesi olmayan girişimcilere, fikirlerini gerçeğe dönüştürmek için gerekli kaynağı sağlayan alternatif bir finansman yöntemidir"* şeklinde tanımlamıştır.

Risk sermayesi, *"finansman yöntemi diğer finansman yöntemleri gibi, işletmelerin kaynaklarının etkin ve verimli bir biçimde kullanmalarına olanak sağlar. Diğer yöntemlerde olduğu gibi, ihtiyaçları doğru belirlemek, hedefleri belirlemede gerçekçi olmak ve geleceğe yönelik sağlam bir planlama yapmak yöntemin başarısını arttıran faktörlerdir"*(Kuğu, 2004:141).

Risk sermayesi, *"risk sermayesinin temel ölçütü teknolojik yeniliktir. Bu nedenle risk sermayesi uzun vadeli ve aynı zamanda yüksek getiriye amaçlayan bir yatırım aracıdır"* (Ceylan, 1995:97).

Risk sermayesi, “*büyük kaynak sahibi yatırımcının, gelişme potansiyeli yüksek olan küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) oluşumu ve faaliyete geçmesi için yaptığı uzun vadeli bir yatırımdır*” (Dağdelen, 1992:54).

Yapılan tanımlamalar esas alınarak risk sermayesini yatırım yapabilecek cesaret ve yaratıcı fikirleri olan, buna karşın yeterli sermayesi bulunmayan girişimcilerin ek finansal kaynaklarla desteklenmesi şeklinde tanımlayabiliriz. Bu sermayeyi sadece işe başlama amacıyla düşünmek yanlış olacaktır. Geliştirme ve izleme yatırımları (follow on investments) da kavramın bir bütünün büyük parçalarıdır. Vadelerinin uzun olması da modelin önemli bir avantajıdır.

Risk sermayesi temel olarak teknolojik yenilik, sermayeye katılma, yönetime katılma, küçük işletme ve hızlı büyüme, uzun vadeli yatırım gibi unsurlardan oluşmaktadır (Dağdelen, 1992:54).

1.2. Risk Sermayesinin Tarihsel Gelişimi

Mekke ve Medine’deki iklim şartlarından dolayı tarım sınırlı olarak yapılmaktaydı. Ancak bölgede bulunan gelişmiş kavimler ve zengin Yemen toprakları, burada ticaretin oldukça gelişmesine olanak sağladı. Bu sayede çöl şartlarında yolculuk yapabilecek kadar dayanıklı olan ve ticareti bilen kişiler ile sermaye sahipleri bir araya gelerek yaşadıkları dönemde bir risk sermayesi modelini oluşturdu. Mudaraba adı verilen bu uygulamada, sermayeyi kullanarak ticaret yapan ve elde edilen karın bir kısmını daha önce anlaşılan miktarda yatırımcı ile paylaşan kişi (mudarib) kara geçemezse, sermayedara hiçbir ödeme yapma zorunluluğu taşımazdı. İslamiyet’ten önce başlayan bu model İslamiyet’in ardından da devam etmiştir (Ark, 2002:2).

İslamiyet döneminde sermaye yatırımları konusunda bir diğer uygulama ise faizsiz yatırım şekli müşaraka olmuştur. Bu model de ise sermayedar ile birlikte sermayeyi işleten kişi de sermayeye katkıda bulunur, varılan anlaşmaya göre kar bölüşümü sağlanırdı. Aynı dönemde ortaya çıkan bir başka risk sermayesi modeli, murabaha olmuştur. Bu modelde yatırımcı sermaye sıkıntısı çeken bir kişinin malını satın alır, bu malı aynı kişiye üzerine kendi karını ekleyerek satardı.

Risk sermayesi modelinin günümüze yakın tarihlerde kullanım şekli yeniden biçimlenmiş, Hicaz’daki kara ticaretinin yerini Avrupalıların yaptığı yeni keşifler ile deniz ticareti almıştır. Uzakdoğu ve Hindistan’ın keşfedilmesi ve bu bölgelere

yapılan deniz seferleri ile birlikte, yeni bir model ortaya çıkmıştır. Sermaye sahipleri bu bölgelere yapılan deniz seferlerinde gemi kaptanlarına yatırım yapıyor, geri dönen her kaptandan yatırımlarının kat kat fazla kar ediyorlardı. Commenda adı verilen bu uygulamada, deniz seferlerinden geri dönme olasılığı çok yüksek olan başarılı kaptanlar ile çalışmak isteyen sermaye sahipleri yüksek bedeller ödüyordu (Tuncel,2000:1).

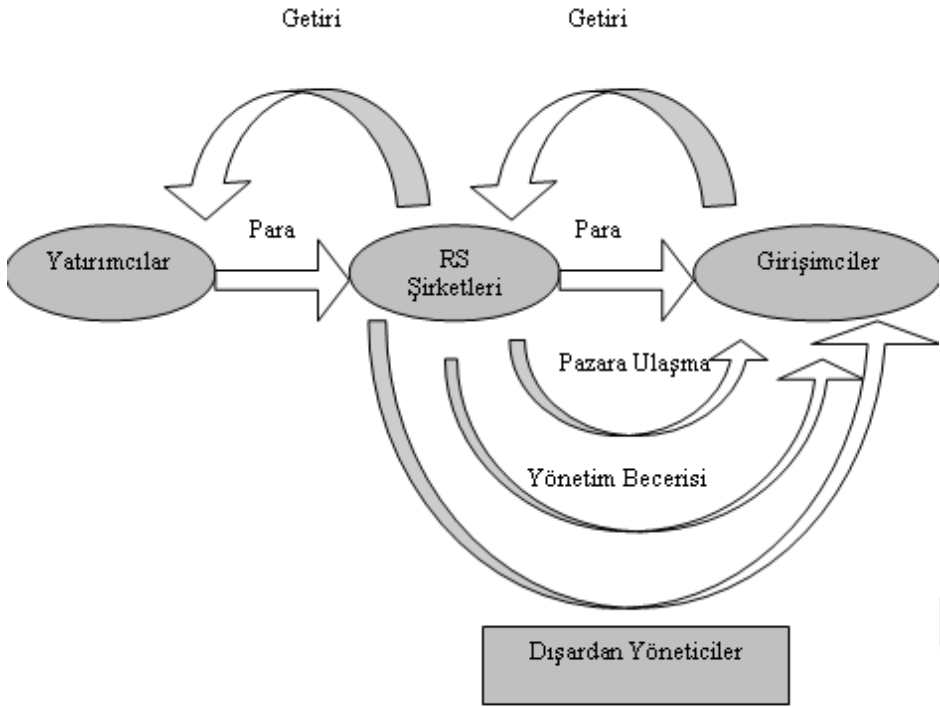
Risk sermayesi modelinin tarihsel gelişimi incelendiğinde bu fikrin ilk olarak ortaya çıkışı konusunda Türkiye ekonomi tarihinde birçok örnek gösterilebilir. Araştırmalar bu örneklerin Osmanlı İmparatorluğu döneminden itibaren uygulandığını göstermektedir. Türkiye’de görülen örneklerde, tekli müdaraba ve murabaha modelleri esasına dayandırılabilir (Merki, 1986:34).

Risk sermayesi fikrinin ortaya çıkışındaki bu tespitlere rağmen modelin ilk kurumsallaşmış örneği 1946 yılında kurulmuş olan “American Research and Development Corporation of Boston” olarak bilinmektedir. Ancak 1958 yılına kadar resmi bir çalışma yürütülmemiştir. Daha sonraki yıllarda “Small Business Investment Act” yürürlüğe girmiş ve risk sermayesi gelişimine önemli katkılar sağlamıştır. Bu gelişme ile birlikte risk sermayesi 1980’li yıllarda başarı ile uygulanmıştır.

İngiltere’deki risk sermayesi gelişimi ise 1980’lerden sonra yaygınlaşmıştır. Japonya’da ise 1963 yılında hazırlanan “Japon Küçük İşletme Yatırımı” kanunu ile küçük işletme yatırım şirketleri kurulmuştur. İngiltere ve Japonya’dan sonra batı ülkeleri de risk sermayesini geniş bir ekonomik coğrafyada kullanmaya başlamıştır (OECD, 1985:17).

1.3. Risk Sermayesi sisteminin genel özellikleri:

Yüksek ve kronik enflasyonun yaşandığı ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde Risk sermayesi kavramı projelerin başlangıç evresinde olduğu kadar gelişme evrelerinde de şirketler için oldukça önemli bir kaynak sağlama aracıdır (İşeri,2001:11). Risk sermayesi sistemi şekil 1.1’de sunulmuştur.

Şekil 1.1..Risk Sermayesi Sistemi

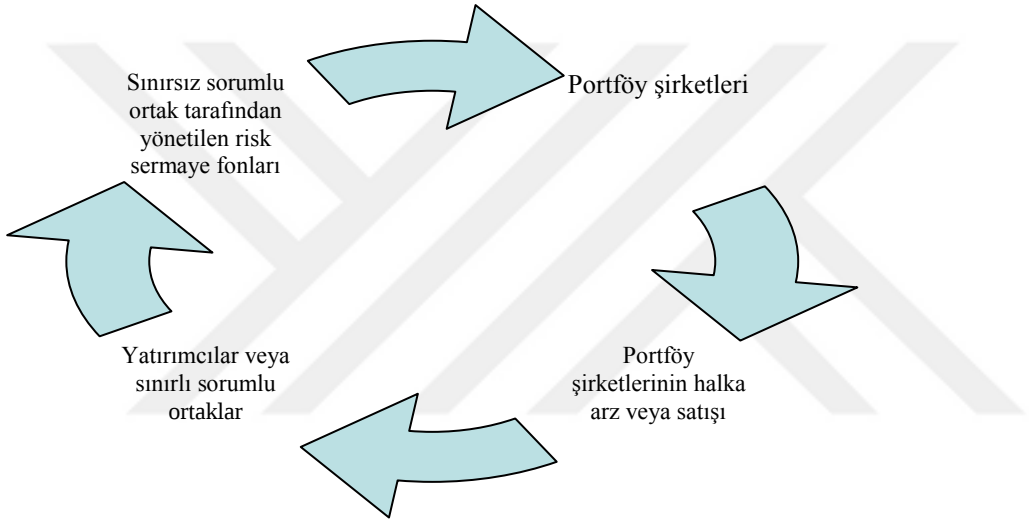
Kaynak: Recklies ve Recklies, 2000.

Risk sermayesi temin eden yatırım ortaklıklarının genel özelliklerini; yeni ve hızlı büyüme potansiyeli olan şirketlere yatırım yapan, bu tür şirketlerden hisse senedi alan, ürün ve hizmet geliştirilmesine yardımcı olan, aktif şekilde şirket yönetimine katılan, uzun vadeli düşünen işletmeler olarak sıralamıştır. Modelin başlıca özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Metrik ve Yasuda, 2011: 3; Bayar, 2012: 135):

- Finansal aracılık aracıdır. Yatırım yapacak şirketlerin sermayesini olarak, portföy şirketine yatırım yapar.
- Yalnızca özel şirketlere yatırım yapmaktadır. Yatırım yaptığı şirketlerin halka açılması için süre gereklidir.
- Portföyünde bulunan firmaları takip etmek ve gerektiğinde yardım etmek görevi güder.

- Var olan yatırımların sağlayacağı getiriye satış veya halka arz aracılığı ile maksimum seviyeye getirmek
- Firmaların iç dinamiklerine yatırım yapar.

Risk sermayesi akışı şekil 1.2’de sunulmaktadır.

Şekil 1.2. Risk Sermayesi Akışı

Kaynak: Metrik ve Yasuda, 2011: 4

1.4. Risk Sermayesinde Taraflar

Risk sermayesinin ana unsurlarını sermaye, mucit, girişimci, risk sermayedarı ve risk sermayesi fonu oluşturmaktadır.

1.4.1. Mucit

Mucit, kelime olarak icat eden, türeten anlamına gelir. Teknoloji alanında belirli bir sorunun fiilen çözümünü gerçekleştiren düşüncenin sahibi olan kişidir. İcat kelimesi ise türetmek, ihtira etmek, çıkarmak, uydurmak anlamına gelmektedir ve teknoloji alanında belirli bir sorunun fiilen çözümünü sağlayan kişinin ifade ettiği düşüncedir (Tuncel,1996:3).

Yenilik kavramı, icat etmek ve teknik manadaki buluşlar ile çok yakın ilişki içindedir. Yenilik yapmak kavramını açıklarken, ilk olarak icat etmek

kavramından bahsedilir ve bu kavram da “düşünce gücü ile herhangi bir şeyi meydana getirmek olarak” tanımlanır. Yenilik yapmayı ise, "bir takım yeni faaliyetlere girişme, mevcut olan durumda birtakım değişiklikler yapma" olarak ifade edilebilir.

Girişken sermayedar, bir icadı olduğunu söyleyen mucidin icadını çeşitli açılardan inceler. Teknik olarak, pazarlama açısından ve kar marjı açısından değerlendirme yapan girişimci, uygun görürse mucit ile beraber hisse senedine dayalı bir birliktelik oluşturur. Akabinde ise üretime geçilir. Genel olarak bakıldığında zaman icat yapan mucitlerin ticaretten anlamadığı kolaylıkla gözlemlenebilir. Girişimcinin deneyimleri, iş zekası ve finansal olanakları ile mucidin icadı ve icadını geliştirme zekası bir araya geldiği zaman sınai veya ticari olarak faaliyet başlar (İşeri,2001 :10).

1.4.2. Girişimci

Yeni pazar, yeni tedarik ve finansman kaynakları bularak, yeni ürün veya üretim teknikleri veya örgütlenme biçimleri geliştirerek ekonomik gelişmeye öncülük eden kişidir(Tuncel,1996:4). Risk sermayesi taraflarında yer alan girişimci, bir icadı ya da oluşumu pazarlamaya, bunun için finansman kaynağı bulmaya çalışarak pazarda yer edinmek için uğraşır.

Girişimci için en büyük sorunlardan biri sermaye yetersizliğidir. Yatırım yapacak girişimci, yatırım yapacağı bölgedeki pazarda tutunmak, pazara bir yenilik katmak ve bu çabaları sonunda kar sağlamak için gerekli sermayeyi elinde bulundurmamak durumundadır. Ancak her girişimci ihtiyacı olan finansmana sahip değildir. Bu da girişimciler için dezavantajdır. İyi bir girişimci yapacağı yatırıma destek almak için risk sermayedarları ile görüşmek ve ihtiyacı olan finansmanı sağlamak zorundadır. Ancak sermayedarlar yatırım alanlarındaki deneyimleri veya aldıkları profesyonel yatırım destek hizmetleri neticesinde, girişimcilerin yapacakları iş ve ihtiyaç bulunan finansman konusunda dikkatli davranmaktadır. Bu sebeple birçok girişimci yatırım yapamaz ya da kısıtlı imkânlar ile yaptıkları yatırımlar neticesinde istedikleri başarıyı elde edemez. Ancak sermayedar desteği alan ve projesini dikkatle hazırlayan girişimciler hedefledikleri sürede ekonomik kazanca geçerek kar sağlayabilirler.

1.4.3. Risk Sermayedarı

Risk sermayesi yatırımında gerekli sermayeyi sağlayan kişi veya kuruluşlardır. Risk sermayedarı hangi projenin veya hangi girişimcinin destekleneceğine karar verir. Risk sermayedarı yatırım yaparken varılan anlaşmalara göre yıllık % 50'nin üzerinde getiri bekleyebilir. Sermayedarlar çok uzun süreli yatırımlar yapmazlar. Genellikle yatırım yapılan şirketin büyüme hızı yavaşladığında ve şirket maksimum büyüme potansiyeline erişmek üzere olduğunda hisselerini satarak yatırımı sonlandırırlar. Bazı tanımlarda risk sermayedarlarının yaptığı bu yöntem ticari evliliğe de benzetilmektedir (Şenyuva, 1990: 9).

1.5. Risk Sermayesi Ölçütleri

Risk sermayesi işletmeler için sadece bir finansman aracı değil, perspektiftir. Buna paralel olarak risk sermayesi ölçütleri gelişmiş, bunlara aşağıda yer verilmiştir (Çiller ve Çizakça, 1989).

1.5.1 Teknolojik Yenilik

Risk sermayesi yatırımının işletmenin faaliyet gösterdiği her hangi bir sahada (makine, ürün, pazar, hizmet vb.) teknolojik yenilik yapması risk sermayesinin ölçütlerinden birisidir. İşletme teknoloji AR-GE ve sonucunda ürün geliştirme süreci, teknolojiye sahip işletme ile ortaklık yaparak teknoloji transferi yapması veya lisans alma yoluna gitmesi ve ellerinde olan teknolojiyi kullanmak üzere üç farklı şekilde oluşturabilir (Kaya,1992:28).

1.5.2. Sermayeye Katılma

Risk sermayesi yatırımı esas olarak bir özsermaye yatırımıdır. Risk sermayedarı yatırım yaptığı şirkete alacaklı gibi değil, bir ortak olarak girer. Bu yüzden de işletme yönetiminde söz sahibi olabilir (Sariaslan,1992:3).

1.5.3.Yönetime Katılma

Risk sermayesi yatırımcısı yönetim riskini azaltmak için yönetime katılır. Bunun amacı yönetim kontrolünü ele almak değil, yönetim ve organizasyona destek olmaktır.

1.5.4.Küçük İşletme/Hızlı Büyüme

Risk sermayesi yatırımı firmaların büyüklüğünden bağımsızdır. Fakat risk sermayesi yatırımının amacı hisse senetlerinden normalüstü bir kar sağlaması olduğundan, bunu çoğu zaman küçük olup da mevcut teknoloji ile çok hızlı bir büyüme gerçekleştiren şirketler gerçekleştirebilmektedir. Bu yüzden erken aşamalarda finanse edilen teknolojik gelişmelerin yüksek kar potansiyelleri vardır. Risk sermayesi bu ölçüt ile Kobilerin gelişimine ortak olmaktadır (Dağdelen, 1992:54).

1.5.5.Uzun Vadeli Yatırım

Bir teknolojik buluş ile pazara sunulduğu nokta arası ortalama 7-10 senedir. Risk sermayesi şirketi yatırım yaparken, bu süre zarfında kazanç sağlayamamakta ve bu süreçte ek finansman yükleri ile karşı karşıya kalmaktadır. Aslında piyasaya ilk giren değil çoğunlukla ilgili yenilikler kazanç sağlamaktadır. Bu yüzden risk sermayesi yatırımları sabır, güçlü mali kaynak ve ayrıntılı incelemeye gerek duyar (Tuncel, 1995:5).

1.6. Risk Sermayesindeki Risk Faktörleri

Risk sermayesi finansman modeli, isminin de içinde barındırdığı gibi riskli yatırımların finanse edilmesidir. Yüksek getiri amacıyla olan risk sermayesi, bu doğrultuda birçok risk faktörünü üstlenebilmektedir. Risk sermayesi yatırımlarının karşılaşılabilecekleri başlıca riskleri; teknolojik risk, yönetim riski, üretim riski, finansman riski ve pazarlama riski olarak sıralamak mümkündür (Toroslu, 2001).

1.6.1. Teknolojik Risk

Şirketin araştırma ve geliştirme çalışmalarında yeterli teknolojik deneyime sahip olmaması veya fonun bu aşamayı kapsayacak yeterlilikte olmamasından meydana gelen risktir. Bu riskin gerçekleşmesi durumunda işletme, teknolojik üstünlüğü olmayan ya da sıradan ürünler üretecek ve işletmenin piyasadaki başarı şansı, çok gelişme ve eşi bulunmayan ürünleri üretebilecek girişimlere oranla çok daha düşük olacaktır (Ceylan, 2002:184).

1.6.2. Yönetim Riski

Kaynak aktarılan girişimci şirketin yönetiminin, yönetim fonksiyonlarını yerine getirme yeteneğinden yoksun olması riskidir. Yöneticilerin tecrübesiz olmaları, bilgilerinin yetersiz olması gibi nedenlerden dolayı yönetim fonksiyonlarında meydana gelebilecek aksamalardır (Kuğu, 2004:146).

Risk sermayesi şirketleri yatırım yaptıkları şirketlere finansman desteği sağlamanın yanı sıra yönetim desteği de verirler. Burada amaç, yönetsel deneyimleri risk sermayesi şirketinden az olan girişimci şirkete, deneyimli ve bilgili uzmanlarla destek vererek yönetim riskini azaltmaktır (Çonkar, 2001:32).

1.6.3. Finansman Riski

Firma üretime başlamıştır. Ancak mamul üretiminin başarılı bir şekilde tamamlanması ve ürünün pazara sunulması için ilave fonlara gereksinim duyulabilir. Ürünün üretiminden pazara eksiksiz dağıtımına kadar gerekli olan bu ek finansmanın yetersiz kalması durumunda finansman riski ortaya çıkmaktadır. Finansman riskinin azaltılması için işletmenin aşama aşama finanse edilmesi gerekmektedir (Kuğu, 2004:146).

1.6.4. Üretim Riski

Kullanılan teknolojinin büyük ölçekli ve uzun süreli üretime elverişli olmaması riskidir. Burada kast edilmek istenen ölçek ekonomisinden istifade edemeyecek bir yeniliğe yatırım yapılma riskidir. Aynı risk, üretilen örneğin pazarlanabilir bir ürüne dönüştürülmesi aşamasında da ortaya çıkabilmektedir (Ceylan ve Korkmaz, 2000).

1.6.5. Pazarlama Riski

Ürünün üretim aşamasındaki problemler aşılmıştır. Ancak, ürünü pazarlama aşamasında sorunlar ortaya çıkabilir. Pazarlama riskine neden olan unsurlar; ürünün pazara sunumunun gerektiği gibi yapılamaması, pazarda ürüne yeterli talep olmaması, şirketin pazardaki rakiplerine karşı başarılı bir rekabet gerçekleştirilememesidir (Tuncel, 2000:7).

1.6.7. Demode Olma Riski

Demode olma riski, teknolojik yenilik içeren ve mamul ömür eğrisi kısa olan ürünlerde, pazar koşullarının yeterli satış hacmine ulaşmadan ürünün teknolojisini eskitmesi riskidir. Rakip ürünlerin piyasaya çıkması, daha ileri bir teknolojinin hemen devreye girmesi gibi sebeplerden dolayı bu risk doğabilir (Kuğu, 2004 : 146). Bu durum özellikle elektronik ve bilgisayar sektöründe açıkça görülmektedir (Tuncel, 2000: 7).

İleri teknoloji içeren ve yaşam dönemi kısa olan ürünlerde pazar şartlarının ürünün yeterli satış miktarına ulaşmadan ürünün demode olma riskidir (Konuralp, 2001: 17).

1.7. Risk Sermayesinde Yatırım Aşamaları

İşletmeler risk sermayesini kaynak gereksinimi olan her döneminde kullanabilir. Burada önemli olan girişimin büyüme hızı ve karlılığıdır. Bu bölümde risk sermayesi yatırım aşamaları çekirdek sermayesi, başlangıç sermayesi, erken aşama ve geçiş finansmanı, köprü finansman ve kuruluşun kendi yönetici kadrosu tarafından alınması başlıkları altında aşağıda işlenmiştir.

1.7.1. Çekirdek Sermayesi

Çekirdek sermayesi, işletmenin fikir aşamasının finansmanı anlamına gelmektedir. Girişimcinin geliştirdiği fikir ortada iken henüz ticari ve teknik bir şekilde değildir, şirket kurulmamıştır. Bu aşamada fikir sahibi risk sermayesi tarafından finanse edilir (Altıntaş, 1986: 33).

1.7.2. Başlangıç Sermayesi

Başlangıç finansmanı, yaygın olarak risk sermayesi faaliyetlerinin esası sayılmaktadır. Bundan dolayı da başlangıç sermayesi ve risk sermayesi terimleri çoğunlukla aynı anlamda kullanılmaktadır. Risk sermayesinin belki en heyecanlı ve riskli tarafı yeni bir teşebbüsün araştırma ve geliştirme döneminin ardından faaliyete geçirilmesidir. Başlangıç aşamasında hem girişimci hem de sunacağı ürün veya hizmet denenme durumundadır (Zaimoğlu, 1995: 71).

KOBİ gelişimi ile görevli resmi kuruluş olan KOSGEB başlangıç aşaması finansmanı sağlamak için bir dizi program yürütmektedir. Araştırma ve Geliştirme, TÜBİTAK ve hükümet hibelerini dağıtan Türkiye Teknoloji Geliştirme Kurumu ile AB ve Dünya Bankası tarafından finanse edilen çeşitli programlar ile desteklenmektedir (OECD, 2005).

1.7.3. Erken Aşama ve Geçiş Finansmanı

Erken aşama ve geçiş finansmanında kuruluş sıkıntılarını atlatmış başarılı bir işletmenin üretim kapasitesinin ve satışlarını artırma çabasının ve büyüme ve gelişme için yeni ürünler ve yeni pazarlar arayışının olduğu dönemlerinde yapılan bir yatırımdır (Akmüt, 1990: 9).

Firmanın kuruluş aşamasından sonra operasyonlarına ve üretimine başlamış, pazarda belli bir satış hacmine erişmiş ancak ürünün pazardaki üstünlüğünü sağlayacak bir marka imajı ve önemli bir pazar payının olmadığı aşamada kullandırılan bir finansman çeşididir (İşeri, 2001: 45). Firmanın içinde bulunduğu şartlar dolayısıyla risk sermayesi dışında fon bulması, zordur. Teminatları yetersiz olduğu için banka kredisi alması zordur, aynı zamanda sermaye piyasaları yolu ile halka açılması söz konusu değildir (Alper, 2005).

1.7.4. Köprü Finansman

İşletmeler yeni pazarlara açılmaya ürünü yeni pazarlara satmaya başlamıştır. Hisse senetlerinin fiyatları yükselmekte ve işletme piyasada tutunmaktadır. İşletmenin üretim ve dağıtım kapasitesi genişlemiş, ölçek ekonomileri de etkili olmaya başlamıştır.

Ancak bu aşamaya gelmiş işletmelerin de çeşitli sorunları bulunabilir. İşte köprü finansmanı ya da destek finansmanı, kurulu ve işlemekte olan ancak çeşitli sorunları bulunan bu aşamadaki işletmelerin kurulması için kullanılır (Sarıaslan, 1992:5).

Bu finansman çeşidi, firmanın belli bir büyüklüğe ulaşması, pazarda yeterli satış hacmine sahip olmasının ardından 6 ay-1 yıl gibi kısa bir zaman içerisinde halka açılmayı hedeflemiş şirketlere aktarılır. Şirketin yapısı halka açılmaya müsaitse şirketin halka açılana kadar faaliyetlerine devam edebilmesi için ihtiyaç

duyduğu finansmanın sağlanmasında kullanılan bir yöntem olarak işlemektedir(Tuncel,2000:58).

1.7.5. Kuruluşun Kendi Yönetici Kadrosu Tarafından Alınması

Şirket yönetim kadrosunun işletmeyi elde etmesini sağlamak için gerçekleştirilen finansmandır. Günümüzde yenilenen yapısı ile dünyada en çok kullanılan yöntemlerden biridir. Bu yatırımlar az risk taşımakta ve kazançlı olduğu için tercih edilmektedir (Altıntaş 1986:33).

1.8. Risk Sermayesi Yatırımlarının Özellikleri

Risk Sermayesi Yatırımlarının özellikleri şunlardır;

- Risk sermayesi yatırımı başlı başına bir özsermaye yatırımıdır. Yani risk sermayedarı, şirketlerin hisse senedi veya benzeri araçlarını satın alarak fon sağlar, girişimci şirketlere kredi vermez. Bundaki amaç risk sermayedarının, finansman sağladığı işletmeye ortak olması ve ortaya çıkabilecek riskleri de girişimciyle birlikte üstlenmesini sağlamaktır (Çonkar, 2001:31).
- Orta ölçekli işletmeler açısından risk sermayesi, önemli bir finansman sağlama imkanı yaratır. Hisse senetleri sermaye piyasasında işlem görmeyen, çok fazla teminat istenmesi ve kredi maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle bankalardan yabancı kaynak biçiminde fon sağlama imkanı olmayan, yaratıcı ve dinamik küçük ve orta ölçekli işletmeler bu yolla finansman sağlama imkanı bulur (Çımat ve Laçinel, 2002: 102).
- Risk sermayesi modelinde, girişimcinin kendisine fon sağlayan risk sermayesi şirketine anapara ve faiz biçiminde bir geri ödeme zorunluluğu yoktur. Bu sebeple girişimci işletmenin faaliyet dönemindeki öz kaynak aktarım imkanı daralmaz. Bu durum ise, firmaların başlangıç dönemlerinde nakit sıkıntısı çekme ve ödeme güçlüğüne düşme ihtimalini büyük ölçüde azalttığından, işletmenin başarısına önemli bir katkı sağlar (Çonkar, 2001: 31).

- Risk sermayesi şirketleri yeni riskli ve stratejik yatırımların yapılmasında yardım sağlarken, ayrı olarak toplumsal kalkınmaya da olanak sağlamaktadır. Bir taraftan teknoloji üretimi ve stratejik yatırımlar yapılırken diğer taraftan da istihdam artışı oluşmaktadır. Risk sermayesi ekonominin rekabet gücünü yükselterek dış ticaret değerlerine pozitif bir etki yapmaktadır(Kuğu, 2005: 43).

1.9. Risk Sermayesinin Fonksiyonları

Risk sermayesi, bir yatırım aracı olarak veya finansman kaynağı olarak kullanılabilir. Bunların haricinde risk sermayesinin makroekonomik fonksiyonları da bulunmaktadır.

1.9.1. Risk Sermayesinin Yatırım Aracı Olma Fonksiyonu

Risk sermayesi yatırımı gelişme evresinde olan ve teknolojik açıdan yenilikler hedefleyen KOBİ'lere uygulanır. Bu sebeple, düzenli ve getirisi önceden tespit edilebilen bir gelir sağlama hedefi olan yatırımcılar, risk sermayesi yatırımında bulunmamayı tercih eder (Aypek, 1998: 50). Yeni kurulmuş ya da kurulma aşamasında olan şirketler ile teknolojik bir buluşu hayata geçirmek için kurulmuş şirketlere yatırım yapılırken, geçmiş yılların verileri veya yeni teknolojik ürünün piyasa kıyaslaması yapılamaması, karar verme mekanizmasının belirsizlik ve yüksek risk altında işlemesine neden olur (Kuğu, 2004: 145). Burada dikkat edilmesi gereken özellik ise risk sermayesinin bütün bu olumsuzluklara karşın uzun vadede riski göze alan yatırımcılara yüksek getiri sunma potansiyeline sahip olduğudur (Aypek, 1998: 38).

1.9.2. Risk Sermayesinin Finansman Kaynağı Olma Fonksiyonu

İşletmeler için finansman kaynağı hayati öneme sahiptir. Bu denli önemli bir kaynağı temin edebilmek birçok işletme için kolayca mümkün olmayacaktır. Yapılan çalışmalar işletmelerin kaynak temini konusunda çevre, arkadaş ve akrabaları ele alındığını ancak buralardan sağlanan finansmanın yeterli olmadığını, KOBİ'ler için banka kredisi kullanma yolunun ise yüksek maliyet oranları ve teminat mektubu gibi nedenlerle çok tercih edilmediğini gösterir. Risk sermayesi, faaliyetlerine devam etmek isteyen orta ve küçük ebattaki işletmelerin ihtiyaç duyduğu finansmana ulaşmasını sağlayan, riskleri paylaşan ve yüksek kazançlar hedefleyen bir kaynaktır (Çımat ve Laçinel, 2002: 168).

- Fizibilite etüdünün baz alındığı bir iş planı (business plan) hazırlanır ve plan risk sermayesi şirketine gönderilir.
- Risk sermayesi uzmanları iş planını inceler, eğer iş planı umut verici maliyette ise proje detaylı incelemeye alınır.
- İncelenen proje hala ikna edici bulunuyorsa, risk sermayesi şirketi kendi uzmanlarına tekrar fizibilite etüdü yaptırır. Eğer bu proje yeterli görülüyorsa bu aşamada reddedilir.
- Proje yapılabilir ve beklenen karlılık düzeyinde bulunuyorsa, risk sermayesi şirketi ile birlikte kurulacak şirket için ortaklık görüşmeleri başlar.
- Anlaşma sağlanırsa projenin gerçekleşmesi için şirketin kurulması çalışmalarına başlanır.

Risk sermayesi şirketi, yatırımlarını riski ve beklenen getirisini göz önüne alarak değerlendirmektedir. Bunun nedeni ise alternatif projelerin karşılanabilirlik özelliğinin olmasıdır. Burada yatırımların yüksek riskliliği, sektörel dağılımı ve yatırım aşamasının farklılaştırılmasıyla dağıtılmaktadır (Mc Nally, 1995: 15).

1.11. Risk Sermayesi Yatırım Kararı Alma Süreci

Risk sermayesi yatırım süreci üç bölümden oluşmaktadır. Risk sermayesi birikimlerinin oluşturulması ile başlayıp, risk sermayesi yatırımlarının yapılması ile devam eden süreç, yatırımdan çıkış ile sona erdirilir.

1.11.1. Risk Sermayesi Birikiminin Oluşturulması

Risk sermayesi yatırımlarında kullanılmak üzere; bireysel tasarruflar, emekli sandıkları, sigorta şirketlerinin fonları, bankalar, kamu ve özel sektör kuruluşları gibi kaynaklardan fon temin edilir. Risk sermayesi şirketi, toplanan bu fonlar için kâr payı veya faiz ödemesi taahhüdünde bulunmaz. Bahsi geçen fonlar alternatif yatırım araçlarına kıyasla daha uzun vadelidirler ve daha yüksek riske sahiptirler. Fonların tutarı ve vade yapısı yeterli büyüklükte ve esneklikte olmalıdır (Kosgeb, 2003: 3).

1.11.2. Yatırımın Yapılması

Risk sermayesi şirketi, yeni bir yatırım fikrine sahip girişimcilerden, yarım kalmış yatırımını tamamlamak isteyen girişimcilerden ve mevcut işlerini büyütmek isteyen kuruluşlardan veya kişilerden fon taleplerini toplar. Bu talepleri değerlendirir ve uygun gördüğüne yatırım yapılması kararını verir. Yatırımın yapılması aşaması en uzun ve karmaşık aşamadır. Önerilerin toplanması, yatırım yapılacak alanın seçimi, yatırım türüne karar verilmesi, kaynak ve finansman yöntemlerinin belirlenmesi, yönetici kadroların seçimi, yapılan yatırımın izlenmesi, değerlendirilmesi ve denetimi gibi işlemleri içerir (Kosgep,2003:3).

1.11.3. Yatırımın Sonlandırılması

Risk sermayesi sürecinin son aşaması olan yatırımdan çıkışta firmaya finansman sağlanmaz, gelir elde edilir. Risk sermayesi şirketinin karı, girişimci şirketin hisse senedine zamanında yaptığı ödeme ile yine aynı şirketin hisse senetlerini borsada satması ile elde ettiği kazanç arasındaki farktır (Ceylan,2000.161). Yani risk sermayesi yatırımının getirisi, destek sağlanan işletmenin hisse senetlerinin piyasada değer kazanmasıyla paraleldir. İşletmenin hisse senedinin değer kazanabilmesi girişimin başarılı bir şekilde büyümesine bağlıdır. Bu sebeple yatırımdan çıkıştan bahsedebilmek için desteklenen işletmenin teknolojik ve ekonomik gelişmesini tamamlamış ve piyasada belli bir büyüklüğe varmış olması gerekmektedir(Aypek,1998.30).

1.12. İş Planının Hazırlanması

Projelerini hayata geçirebilmek adına yeterli maddi kaynağı olmayan girişimciler, risk sermayesi finansmanından yararlanabilmek için ilk olarak iş planı hazırlayarak risk sermayesi şirketine başvuru yaparlar (Aypek, 1998:29).

İşletmenin hazırlayacağı iş planı; şirketin amaçlarını gösteren, proje ile ilgili görüşlerin ayrıntılarını içeren ve projeyi finansal, teknik ve ekonomik boyutlarıyla ele alan detaylı bir plandır. Bu planın amacı, risk sermayesi yatırımcısını, projenin gerçekleştirilmesine katkı sağlamasına ikna etmektir. Bu nedenle de projeye ilgili değerlendirmelerin başlangıç noktasıdır (Tuncel, 2000:25). Plan, risk sermayedarının, girişimciye ait yönetim kapasitesi konusunda ön bilgi sahibi olabilmesi için bizzat girişimci işletmenin yöneticileri tarafından hazırlanmış olmalıdır (Zaimoğlu, 2001:88).

İş planının yazım şekli, uzunluğu gibi unsurlar projenin niteliğine göre farklılık göstermekle birlikte tipik bir iş planının kapsamı aşağıda verilmiştir (İşeri, 2001:30).

İş planı hazırlanırken aşağıdaki konulara dikkat edilir:

- **Yönetim:** Yönetim kadrosunun güçlü olması başarıya giden yolda çok önemlidir. Şirket tarafından üretilen ürünler ne denli kaliteli olursa olsun, başarılı, azimli ve üretken bir yönetim kadrosu olmadıkça, hedeflere ulaşma ihtimali o kadar zayıftır. Risk sermayedarı, yönetici kadrosunun pazarlama ve ticaret alanlarında gerekli bilgi birikimine sahip olduğu konusunda endişe duymamak ister (Zaimoğlu, 2001:88).
- **Üretilcek Mamulün Özellikleri:** Bu bölüm işletmenin kuruluş yerinin tanımlanmasıyla başlamalıdır. Seçilen yer işgücü olanakları, ücret oranları, üreticilere ve tüketicilere yakınlık ve toplum desteğinin sağlanması açısından uygun olmalıdır. Burada kullanılan üretimle ilgili tüm finansal bilgiler daha sonra finansal tahminler için de kullanılacaktır (Şanlı ve Şahsuvar, 1998:45).
- **Yatırım Önerisinin Pazar Durumu:** Pazarın büyüme olanağına sahip olması, üretilcek ürünün ise piyasadaki rakipleriyle rekabet edecek güce sahip olması gereklidir. Ürünün rakip halindeki firmalarca taklit edilmesinin zor olması da gerekir (Zaimoğlu, 2001).
- **Finansman İhtiyacı:** Girişimci, sermaye ihtiyacını projenin tüm dönemlerine hesaba katarak belirlemelidir ve talebini buna göre oluşturmalıdır. Bunu yaparken profesyonel hizmetlerden yararlanmalıdır (Ceylan, 2002:172). İhtiyaç duyulan toplam finansman, risk sermayedarı tarafından sıkıntıya düşmeden kabul edilebilir düzeyde olmalıdır.

Yapılan çalışmalara göre yukarda belirtilen tüm maddeler risk sermayedarının karar vermesinde etkili olmasına karşın, bunlar arasından en önemli olanının yapılacak işi yönetecek ya da yürütecek kadroların nitelikleri olduğunu ortaya koymuştur (Aypek, 1998:29).

1.12.3. İş Planının Değerlendirilmesi ve Görüşmeler

Risk sermayesi projelerinin %95'i iş planının değerlendirilmesinin ardından geri çevrilmektedir (Tuncel, 2000:25). Tekliflerin reddedilmesine neden olan eksiklikler şunlar olabilir (Ceylan, 2002:175):

- Projenin fizibilite ve karlılığına ilişkin tahminlerin yetersiz olması,
- Girişimin büyüme imkanının sınırlı olması,
- Şirket özvarlığının değerlemesinin gerçekçi yapılmamış olması,
- Şirket planlarının risk sermayesi şirketinin uzun vadeli amaçlarıyla aynı yönde olmaması.

Eğer risk sermayesi şirketi yapılan değerlendirmede olumlu görüş bildirirse, girişimcinin projesi üzerinde kapsamlı çalışmalar başlar. Bu andan itibaren risk sermayedarıyla müteşebbis kadrosu beraber çalışarak, ayrıntılı iş planları ve finansman projeleri gerçekleştirirler (Zaimoğlu, 2001:92).

1.13.Proje Sahibi İle Risk Sermayedarı Arasındaki İlişkiler

Ortak olma ya da iştirak; mucit ile risk sermayedarı arasındaki ilişkinin yaygın şeklidir. Burada uygulama kuruluş sırasında hisselerin paylaşılması olmaktadır. Fakat şirket büyüme aşamasında ise bir kısım hisse senedi ticari bankalara vb. satılabilmektedir. Eğer sermaye artırımına gidilecek ise yeni hisse senetlerinin ticari bankalara satılması yolu ile de büyüme gerçekleşebilir. Bu uygulamalar en çok İngiltere'de gözlenir. Çok daha az olmakla birlikte, mucitlerin patent satın alması ve daha sonra bir takım sınıai kuruluşlarına bu patentleri satması yolu ile de uygulama yapabileceği görülmektedir. Patent alış-satış fiyat farkı burada risk sermayedarının karı olacaktır (Tuncel, 1996:29).

1.14.Yatırımcıların Karşılaştığı Sorunlar

Yatırımcı ilk olarak karlılığı göz önüne alsa da bununla birlikte belli bir yıllık getiri sağlamak zorunluluğu vardır. Buna rağmen Wharton Business School ve Coopers Lybrand tarafından yapılan bir araştırma, yatırımcıların yüzde 50'sinin performanslarından memnun olduklarını tespit etmiştir. Burada gözlenen bazı

sorunların ise aşağıdaki sebeplerden kaynaklandığını söylemek mümkün olabilir ((Tuncel, 1996: 37);

- Yeterli beceriye ve yeteneğe sahip insanların bulunmaması
- Çelişkilerden kaynaklanan sorunlar
- Hukuksal sorunlar
- Yetersiz zaman periyodundan kaynaklanan sorunlar

Risk sermayesi yatırımı önce kayıplarını ve sorunlarını, sonra ise başarısını göstermektedir. Bu yüzden gerekli süre (7-10 yıl arası) belirlenmelidir. Sorunlardan kaçmak ve uzun süreli başarılı olabilmek için aşağıdaki faktörlerin göz önünde bulundurulması gerekir ((Tuncel, 1996: 37);

- Amaçlara uygunluk
- Uzun ömürlülük
- Tecrübeli yatırımcı
- Planlarda esnek davranabilme
- Yatırıma uygun politika ve ilişki kurabilme
- Zamansal uyum
- Uyumlu ilişki ve yaklaşım

1.15.Risk Sermayesi Finansman Araçları

Risk sermayesi yatırım araçları için mükemmel yorum yapılabilecek bir yol yoktur. Bu araçlar yatırımın türüne ve ihtiyaçlarına göre belirlenir. Bu araçların seçiminde yatırımcının risk düzeyine bağlı olarak elde etmek isteyeceği getiri, yönetime katılma konusu, nakit akışkanlığı, sermayede yer alma konusu, gelecekteki nakitleştirme olanakları, oy kontrolü gibi faktörlere bağlıdır. Girişimci ve risk sermayedarının görüşmelerine müteakip, direkt borç vermekten, adi hisse senedine kadar uzanan değişik finansal olanaklardan biri seçilir. Bunlar genel olarak aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

1.15.1. Adi Hisse Senedi

Adi hisse senedi, genel olarak ortaklık hakkını temsil etmek şeklindedir. Bu türde finanse edilecek yatırımın barındırdığı riske ve ortaklık oranına bağlı olarak, risk sermayesi şirketine tahsis edilecek hisse senedinin türü farklılaşabilir ve çeşitli imtiyazlar ve haklar kazanılabilmektedir (Tuncel, 2000:43).

Risk sermayesi yatırımlarında genellikle kullanılan adi hisse senedi çeşitleri şunlardır;

A) İmtiyazlı Hisse Senedi: Sahiplerine rüçhan hakkı kullanımı, oy hakkı, temettü ödemesi gibi konularda ayrıcalık taşır. Bunların meydana gelmesi için esas sözleşmede hüküm bulunması gerekmektedir (<http://borsa.terimleri.com>)

B) Ertelenmiş Hisseler: İmtiyazlı hisselerle kar payı dağıtımı yapıldıktan sonra temettü alabilen hisselerdir.

1.15.2. Tercihli Hisseler

Bu hisse senetleri oydan yoksun hisse senedi olarak ifade edilir. Hisse sahiplerinin şirket yönetiminde oy kullanma hakkı olmamakla birlikte, kardan pay alabilirler.

Bu finansman türünde, risk sermayesi şirketi, girişimci şirkete verdiği finansman karşılığında şirketin tahvilleri alır. Girişimci şirket almış olduğu borcu daha sonra geri öder veya tahvilleri karşılığında fiyatı önceden tespit edilmiş hisse senetlerini risk sermayesi şirketine aktararak borcunu sonlandırır (Civan ve Uğurlu, 2002:87).

1.15.3. Warrant Ekli Tahvil

Farklı finansal araçları kullanmak, risk sermayesi şirketlerinin yaptıkları yatırım biçimlerine göre uyguladığı bir yoldur. Finansmanı hisse senedi ile sağlamak, yönetime katılma amacı söz konusu olduğunda uygulanır. Genişleme yatırımları hedeflendiğinde ise hisse senedi ile değiştirilebilir tahvil veya warrant kullanılır. Böylece doğrudan öz kaynak desteği yerine borçla öz kaynak finansman desteği sağlanması hedeflenir. Bu şekilde, şirketin önceden belirlenmiş şartlara göre tahvillerini hisse senedine dönüştürebilme veya önceden saptanmış bir

fiyattan belli miktardaki hisse senedini warrant hakkını kullanarak satın alabilme olanağı oluşur (Tuncel, 2000: 43).

1.16. Risk Sermayesi Modelinde Yönetim Yaklaşımı

Risk sermayesi modelinde yönetim yaklaşımı, Yönetim içinde(Hands On),Yönetim dışında (Hands off) ve Reaktif Davranış olmak üzere üç kısımda incelenmektedir.

1.16.1. Yönetim İçinde (Hands On)

Bu yaklaşım, risk sermayedarının yatırım yaptığı şirketin yönetim kurulunda yer almasını ve girişimci şirketçe iletilen düzenli bilgilerin yanı sıra, finansal katkı verdiği işletmenin yaşamının içinde bizzat yer alarak doğrudan bilgiler almasını da sağlar (Zaimoğlu, 2001). Bu şekilde, sermayedar ve firma arasında samimi ve düzenli görüşmeler ortaya çıkar. Sermayedar; pazarlama stratejisi, üst düzey yönetim ve teknoloji gibi konularda şirket yönetimine katılır (Tuncel, 2000: 45).

Risk sermayedarları yönetime katılarak, riskini azaltmayı ve kazancını arttırmayı hedefler. Bu yolla ortaya konan sermayenin nasıl kullanıldığı izlenir, denetlenir ve kullanım alanlarına müdahale edilebilir. Bu şekilde hedeflenen yalnızca sermaye üzerinde denetimi sağlamak değildir. Bunu yapmaktaki bir diğer amaç ise KOBİ'lere yönetim ve organizasyon konularında yardımcı olmaktır (Ceylan, 2002:157).

Hands On yaklaşımında sermayedarın girişimci firmaya sağladığı destekler şunlardır (Zaimoğlu, 2001:123):

- Rakiplerin pazara girmesi ya da piyasada yeni bir ürünün yer alması durumlarında, deneyimleri bulunan risk sermayedarı girişimciye yapması gerekenler konusunda ve alınması gereken önlemleri hususunda yardımcı olur.
- Risk sermayedarının yönetim kuruluna atayacağı temsilci, firmanın faaliyet alanında teknolojik deneyime sahiptir ve sektörü yakından tanımaktadır.
- Risk sermayedarı deneyimsiz girişimcilerde bulunmayan genel yönetim tecrübesine sahiptir.

- Girişimcilerin çoğunlukla uyguladıkları yöntem yakın arkadaşları ile işe başlamalarıdır. Bu girişimcilerin aynı zamanda çalışan değerlendirmesi konusunda oldukça başarısız oldukları gözlenir. Ancak bu konuda tecrübeli olan risk sermayedarları işe alma sürecine dahil olurlar ve yöneticiler arasında gerginlik olduğunda da arabuluculuk yaparlar.

1.16.2. Yönetim Dışında (Hands Off)

Yönetim dışında yaklaşımında Hands On modelinin tam aksine, risk sermayesi şirketi, yönetimini etkili gördüğü girişimci firmanın sermaye ihtiyacını karşılamakta ancak firma yönetimine ise karışmamaktadır (Zaimoğlu, 2001:122). Yatırım yapılan şirketle ilişkiler seyrek ve resmi raporlarla sınırlıdır (Tuncel, 2000:45).

1.16.3 Reaktif Davranış

Reaktif davranışta risk sermayedarı, girişimci firmanın faaliyetleri konusunda daha kapsamlı bilgileri talep edebilir. Büyük sermaye harcaması, yönetim kurulu üyelerinin değiştirilmesi gibi bazı önemli kararların alınmasında onay verme yetkisinin kendilerinde olmasını şart koşabilirler (Zaimoğlu, 2001:122). Reaktif Davranış yaklaşımı, diğer iki yaklaşımın bir arada uygulanması olarak da düşünülebilir. Reaktif yaklaşımda risk sermayedarı yönetim içinde olan şekli ile ortak değil, bunun aksine gözlemci ve kontrolör gibi hareket etmektedir (Tuncel, 2000:45).

1.17. Dünyada Risk Sermayesi

Dünyada eski bir geçmişı olan risk sermayesi, A.B.D.’nde kurumlaşmasını müteakiben, risk sermayesi alanında faaliyet gösteren kuruluşlar, öncelikle A.B.D.’nde, daha sonra İngiltere ve Japonya’da yoğunlaşmış ve geniş bir uygulama alanına sahip olmuştur (Çımat ve Laçinel, 2002:112).

Dünyada, milyarlarca dolarlık bir ciroya ulaşan risk sermayesi yatırımları, ortaya çıkışından bugüne kadar olan süreçte, çok büyük gelişme göstermiştir. Dünya genelinde 70’li yıllarda tanımlanmaya ve uygulanmaya başlayan risk sermayesi, devletlerin de desteğı ve bu konuda çıkardıkları çeşitli yasal yardımlar ile katlanarak büyüyerek bugün ki haline ulaşmıştır. Devletler tarafından uygulanan vergi muafiyetleri, emeklilik ve buna benzer çeşitli fonların risk

sermayesine aktarılması uygulamaları fonların hızla büyümesini sağlarken, uzun vadeli yatırım ve yüksek risk gibi sebepler, sermayedarların bazılarının daha güvenilir kısa vadeli fonlara yönelmesine neden olarak risk sermayesinin büyüme hızına ket vurmuştur.

1.17.1 Dünyadan Risk Sermayesi Gelişim Örnekleri

Çalışmanın bu kısmında, dünya genelinde risk sermayesi sektöründe gerek önde gelen ülkeler, gerekse gelişmekte olan ülkeler ele alınacaktır.

1.17.1.1. Avustralya

Avustralya’da 1970’den itibaren başlayan risk sermayesi yetersiz sermaye ve kısa vadeli yatırım düşünceleri sebebiyle başarıya ulaşamamıştır. Ancak son yıllarda çeşitli yatırım grupları oluşarak, KOBİ’lere destek sağlamayı amaçlamışlardır. Bunlardan biri olan AIDC (Australian Industry Development Corp.), AR-GE dahil birçok konuda finansal destek sağlıyor. Avustralya devleti, ileri teknoloji yatırımlarının büyümesi için teşvik ve yatırım avantajları konusunda bir yasa çıkartmıştır. Bu yasaya göre destek kriterleri; yeni teknoloji kullanımı, gelişme potansiyeli, yatırım tutarı, istihdam ve iş geçmişi gibi konulardır.

Avustralya’da MIC olarak adlandırılan yönetim yatırım şirketleri de mevcuttur. Ülkede 1987 yılı itibari ile risk sermayesi fonlarında 300 milyon dolar bulunmaktadır (Tuncel, 1997:95).

1.17.1.2. Kanada

Kanada’da risk sermayesi, özel sektöre ait başarılı risk sermayesi şirketlerinin hisselerini alarak destek sağlayan, CDC (Canadian Development Corp.)’un kurulmasıyla başlamıştır. Ülkelere teknoloji üreten firmaların giderlerinin hepsi vergiden düşürülerek bu firmalara destek sağlanmak istenmiştir. Ayrıca hükümet, risk oranı yüksek olan projelerin yatırım miktarının %75’ine kadar şirketlere fon sağlayabiliyor.

Kanada için OTC piyasalarının varlığı önemli bir avantajdır. Ayrıca yeni kurulmuş küçük şirketler için ayrı bir kotasyon sistemi de mevcuttur. Kanada’da yine 1987 itibari ile risk sermayesinin toplamı 1 milyar 850 milyon dolar civarındadır (Çiller ve Çizakça, 1989:135).

1.17.1.3. Hollanda

Hollanda’da risk sermayesi fonlarının çoğu kamu kurum ve kuruluşlarınca elde ediliyor. Ülkenin en önemli risk sermayesi kurumu olan MIP fonunun payları, devlet, emekli fonları, bankalar ve sigorta şirketleri arasında bölünmüştür. Hollanda’daki risk sermayesi sektörüne önemli bir diğer katkı ise, kişisel gelişimlerdeki zararları garanti altına alan merkez bankasının garanti düzenlemeleri olmuştur. Hollanda’da sigorta ve emekli fonlarının yaklaşık yüzde 10’luk bir kısmı risk sermayesine aktarılmaktadır. 1992 itibari ile risk sermayesi fonları 3 milyar 550 milyon dolar civarındadır (Sarıaslan, 1992:11).

1.17.1.4. Amerika Birleşik Devletleri

Risk sermayesinin çağdaş finansal gelişim sürecinde ilk uygulandığı ülke Amerika Birleşik Devletleridir (ABD). ABD’de 1953 yılında bir araya gelen bazı bankalar ve yatırım şirketleri, KOBİ’lere uzun vadeli fon sağlamak için Küçük İşletmeler İdaresi’nin (Small Business Administration) kurmuşlardır. Ancak ABD’de asıl gelişim, bilgi teknolojilerinin ilerlemesine bağlı olarak 1970’lerden sonra meydana gelmiştir. 1971 yılında Gelişmekte Olan Şirketler Borsası kurulmuş, bu borsa sayesinde hem risk sermayesi yatırımcıları, borsada işlem gören küçük ve orta boy işletmelerin mali değerlerini görme şansı bulmuş ve bu firmalar hakkında daha gerçekçi finansal verilere ulaşmışlardır, hem de bu yatırımcılar hisse senedi işlemlerinin gelişmesi ile güvenilir ve nakde kolay çevrilir bir yatırım imkanı bulmuşlardır (Tuncay, 1995:4).

ABD hükümetleri 1978’den sonra kabul ettiği yasalar ile risk sermayedarlarının vergiden muaf olma oranlarını arttırarak, sermayedarları yatırım konusunda desteklemiş ve emeklilik fonlarının büyük bir bölümünün risk sermayesi fonlarına doğru kaydırılmasına olanak sağlamıştır. Bu şartlar altında her sene genişleyen ve değeri milyar doları bulan risk sermayesi piyasası, 1980 yılında 1.2 milyar dolarlık hacmini, 2000 yılında 60 milyar dolara kadar genişletmiştir. Risk sermayesi yatırımlarının 2004 senesine girinirken 100 milyar dolarlık bir hacme ulaştığı görülmüştür (Nasdaq, 2003:5).

1.17.1.5. Japonya

Japonya’da risk sermayesinin gelişimi çeşitli nedenlere bağlı olarak yavaş olmuştur. Japon kültüründe yer alan bağlılık anlayışı, yeni işyeri açılması ve yeni

atılımlar yapılması olanaklarını azaltmıştır. Çalışanların çok iyi şartlarda iş buldukları firmalara uzun yıllar hizmet etmeyi borç bilmesi, yeni çalışma alanları ve yeni girişimler oluşmasını engellemiştir (Civan ve Uğurlu, 2002:91). Ancak bu engellere rağmen önce 1963 yılında Japon Küçük İşletme Yatırım Kanunu'na dayanılarak Tokyo, Nagoya ve Osaka'da 3 tane küçük işletmeler yatırım şirketinin kurulması ile bu alanda çalışmalar başlamıştır (Ceylan, 2002:198). 1972 yılına gelindiğinde ise ticaret ve yatırım bankalarınca 8 tane risk sermayesi şirketi kurulmuş, fakat bu şirketler o dönem yaşanan petrol krizi ve ikincil piyasa eksikliğinden dolayı başarılı olamamıştır (Civan ve Uğurlu, 2002:91).

Japonya'da risk sermayesi 70'li yıllarda yaşanan gelişmeler ile ayakta kalmaya çalıştı. Japon Uluslararası Endüstri ve Ticaret Bakanlığı (MITI) tarafından Yeni Girişim Merkezi (Venture Enterprise Center) VEC 1974 yılında kuruldu. 1985 yılında ise ikincil piyasaların kurulmasıyla risk sermayesi büyümesi hız kazandı. Aynı yıl kayıtlı bulunan şirket sayısını çoğaltmak amacıyla kotasyon koşulları hafifletildi (Civan ve Uğurlu, 2002).

ABD'de uygulanan sistemin aynısının uygulandığı Japonya'da karın yüzde 20'si yatırım sermayesi şirketine, yüzde 80'i ise fon sağlayanlara verilmektedir. Bugün Japonya'da yapılan yatırımların büyük çoğunluğunun elektronik, bilgisayar ve iletişim sektörlerine olduğu söylenebilir. Long Term Credit Bank, Daia Securities ve Nikon Investment and Finance adlı risk sermayesi şirketleri ülkede yatırım yapan başarılı şirketler arasındadır (Civan ve Uğurlu, 2002:92).

1.18. Türkiye'de Risk Sermayesinin Gelişimi

Risk sermayesinin temelinde ferdi girişimcilik yani küçük ve orta boy işletmecilik yer almaktadır. Türkiye'deki küçük ve orta boy işletmeler, iş yeri sayıları ve sağladıkları istihdam bakımından büyük ağırlığa sahiptir. Toplam işletmelerin %99'unu oluşturan bu küçük ve orta boy işletmeler, Türkiye'deki istihdamın ise %53'ünü karşılamaktadır. Bunun yanı sıra katma değere sağladığı katkı ise %38 dolaylarındadır (Sarıaslan, 1995:12).

Türkiye risk sermayesi açısından ABD'nin çok gerisinde olmakla birlikte, Türkiye'de henüz oturmuş bir kültür yoktur. Bu yüzden bir girişimci için Türkiye'de risk sermayesi bulmak ABD'de bulmaya göre çok daha zordur. Sektörde çok fazla derinlik yoktur ve oyuncu bulunmamaktadır. Yapılan risk

sermayesi yatırımları çok düşük seviyelerde kalmaktadır. Öyle ki Startups.Watch'ın araştırmasına göre 2012 yılında Türkiye'de sadece 2,2 milyon USD risk sermayesi yatırımı yapıldı. 2016 yılında bu rakam 25,4 milyon USD'ye çıktı ama pazar Avrupa ve ABD'nin çok gerisinde kalmıştır (Cülcüloğlu, 2016).

Küçük ve orta boy işletmeler bu sayısal veriler ile Türkiye ekonomisi açısından önemli bir yere sahip olmasına karşılık, büyüme ve gelişme açısından öz kaynak kullanma ve bu kaynak ile gelişme konusunda sıkıntılar yaşamaktadırlar. Banka sistemlerinde büyümesini tamamlamış ve gelişmiş şirketlerin ön plana çıktığı sistemde, küçük işletmeler gelişimleri açısından ihtiyaç duydukları finansmanı bu banka kredileri ile sağlamakta güçlük çekmektedirler. Bu sebepten dolayı Türkiye'de küçük ve orta boy işletmelerin banka kredisi alma oranları yalnızca %5 -%8 aralığında kalmıştır (Sariaslan, 1995:12).

Türkiye'de yaşanan bu duruma yönelik çözüm oluşturmak ve küçük ve orta boy işletmelere finansal destek sağlamak amacıyla oluşturulan ilk çalışma 1984 yılında kurulan Geliştirme ve Destekleme Fonu'dur. İşlemleri Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi'nce gerçekleştirilen bu fonun amacı; bilim ve teknoloji alanında geliştirilen fikir ve buluşların ekonomiye kazandırılması için plan ve projelerin desteklenmesinin sağlanmasıdır (Canbaş, 1992: 72).

Risk sermayesi sisteminin gelişebilmesi için üniversiteler ve sanayi kuruluşları işbirliği sağlanarak teknoparklar kurulmuştur. ODTÜ Teknoparkı ve İzmir Teknoparkı teknoparkların ülkedeki mevcut örneklerindendir. Teknoparklar, teknolojik yeniliklerin oluşturulmasında işletmelere bilimsel destek sağlanmasına imkan sağlayan kuruluşlardır (İştar, 2013: 190).

1.18.1. Teşebbüs Destekleme Ajansı

İşsizlikle Mücadele ve İstihdam Geliştirme Yüksek Koordinasyon Kurulu küçük ve orta boy işletmelere destek sağlamak amacıyla 5.1.1988 tarihli bir genelge ile kurulmuştur. Bu kurulun faaliyetlerinden biri de, ilk risk sermayesi sisteminin kurulması için Teşebbüs Destekleme Ajansı'nı (DTA) hayata geçirmek de yer alır. Bütün hisseleri İş Vakfı'na ait olan DTA, bilhassa yeni teknoloji alanlarında hizmet veya mal üretmeyi düşünen girişimcilerin yönetsel, idari,

teknik ve finansal konularda desteklenmesi amacıyla kurulmuştur(Akmut, 1990:19).

1.18.2.Teknoloji Geliştirme Projesi

Teknoloji geliştirme projesi, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Dünya Bankası tarafından ortaklaşa yürütülen bir projedir. Bu ortaklık aşağıdaki amaçlarla kullanılacak bir risk sermayesi fonunun oluşturulmasını hedefler (Zaimoğlu, 1995:192);

- Fona sermaye sağlayacak sermayedarlara yüksek bir getiri sağlamak
- İleri teknoloji kullanan ve yüksek gelişme potansiyeline sahip mevcut veya yeni kurulacak işletmelere sermaye vb yatırımlarda bulunmak
- Mevcut işletmelerin teknoloji yoğun projelerine uzun vadeli krediler vermek
- Amaçlar çerçevesinde; Türkiye’de teknoloji ve ihracat alanındaki rekabet gücünü arttırmak, Türk mühendisleri ve bilim adamları için yeni imkanlar sağlayarak yurt dışına olan beyin göçünü önlemek ve Türkiye’de yabancı sermaye girişini ve teknoloji transferini teşvik etmektir.

1.18.3. Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme, Destekleme İdaresi Başkanlığı

Küçük Sanayi Geliştirme Teşkilatı (KÜSGET), T.C. Sanayi Bakanlığı ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Teşkilatı tarafından kurulmuştur. İlk çalışmalara 1970 yılında pilot bölge seçilen Gaziantep’te başlanmış, bunu takiben 1983 yılında KÜSGET’in Genel Müdürlüğü Ankara’da oluşturulmuştur. KÜSGET’in faaliyetleri, Ankara OSTİM sanayi sitesinde kurulan Danışmanlık ve Kalite Geliştirme Merkezi ve İstanbul Doğu Sanayi Sitesi’nde 1986 yılında kurulan İstanbul Bölge Müdürlüğü ile Türkiye genelinde gelişmeye ve yayılmaya başlamıştır (Ceylan, 1995:135).

1.18.4. Türkiye Halk Bankası

Türkiye Halk Bankası'nın (THB), en temel kuruluş amaçlarından biri, KOBİ'lere finansal destek sağlamaktır. Küçük ve orta boy işletmelerin finansman ihtiyaçlarını kredi vererek karşılamak, eğitimlerine ve örgütlenmesine yardımda bulunmak, pazarlama çalışmalarına hizmet etmek ve danışmanlık hizmeti sunmak Halk Bankası'nın görevleri arasında yer alır (Akgemci, 2001:45).

Tüm bunlara karşın Halk Bankası'nın kendi bünyesinde bir risk sermayesi oluşturması ve bu alanda yatırım yapması söz konusu değildir. Çünkü risk sermayesi ileri teknoloji temelli girişim gerektiren bir yöntemdir ve bu alan yatırım yapacak firma tarafından özel bir uzmanlık gerektirmektedir. Yani firmalara verilecek profesyonel yönetim desteği başlı başına bir uzmanlık gerektirmektedir (Akgemci, 2001:45).

1.18.5. Risk Sermayesi Yatırım Ortaklığı

Sermaye Piyasası Kurulu'nun 6.7.1993 tarih, 21629 sayı VIII seri 21 numaralı tebliği ile Risk Sermayesi Yatırım Ortaklıklarının (RSYO) kuruluşlarına, faaliyetlerine, yönetim ilkelerine ve tasfiyelerine dair esaslar düzenlenmiştir. Türkiye'de ilk risk sermayesi yatırımı 1996 kurulan ve Vakıflar Bankası'nın bir yan kuruluşu olarak özerk yapıda yönetilen Vakıf Risk Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.'dir. Vakıf Risk'in yaptığı yatırımlar sektörel, teknik ve finansal analiz sonucunda belirlenmektedir (Sezgin, 1993:30).

1.19. Türkiye'deki Bazı Venture Capital (Risk Sermayesi) Yatırım Şirketleri

- **Young Turk Venture:** Türkiye ile birlikte Avrupa ve Rusya'da faaliyet gösteriyor. Şirketin başta Gittigidiyor, Yemeksepeti ve Grubanya olmak üzere, 10 ayrı girişime yatırımı bulunmaktadır.
- **Aksoy Internet Venture:** Sahibinden.com'un da sahipleri olan Aksoy Group'a bağlı Aksoy Internet Ventures, 2011 yılında hayata geçti. İlk yatırımını dakick.com'a yapan şirket, Tinypay.me'ye yatırım yaptı. Genel olarak internet projelerine finansal destek sağlamayı amaçlayan Aksoy Internet Ventures'ın öncelikli hedefi ise, Türkiye'deki girişimlere yatırım yapmaktır.

- **iLab Venture:** Access Turkey Group tarafından 2000 yılında hayata geçen iLab Venture internet tabanlı girişimlere yatırım yapan bir şirkettir. Girişimlere 500 bin dolar ile 3 milyon dolar fiyat aralığında yatırım yapan iLab Venture; şu ana kadar Dijimecmua.com, Sigortam.net, Kariyer.net gibi şirketlerin yanı sıra Gittigidiyor ve Yemeksepetine yatırım yapmasıyla bilinmektedir.
- **Teknoloji Yatırım A.Ş.:** Girişimcilere özel yarışmalar düzenleyerek de finansal destek sağlayan Türk Teknoloji Vakfı çatısı altında faaliyet gösteren Teknoloji Yatırım, kurulma aşamasında bulunan girişimlere yatırım yapmayı hedefliyor. Bu nedenle yatırım rakamını 750.000 dolar üst sınırında tutan şirketin Logobiz, Uca Medikal ve Infotech gibi yatırımları bulunmaktadır.
- **İş Girişim Sermayesi:** Bir İş Bankası projesi olan İş Girişim Sermayesi, yalnızca internet sektöründe yer alan değil, büyüme potansiyeli bulunan tüm girişimlere yatırım yapmasıyla farklılaşıyor. Belirli seviyede yol katetmiş girişimleri değerlendirme eğiliminde olan şirketin bu sebepten yatırım rakamları 12 milyon dolarları bulabiliyor. Numnum, Aras Kargo, Havaş İş Sermayesi'nin yatırım yaptığı başlıca girişimler arasında yer almaktadır.
- **İstanbul Venture Capital:** KOSGEB, Türkiye Teknoloji Vakfı, NPG Group, Garanti Bankası ve European Investment Bank katılımlarıyla kurulan İstanbul Venture Capital, girişim sermayesi, kurulum ve gelişmiş fon olmak üzere, üç ayrı kategoride yatırım yapıyor. Diğer VC'lerden farklı olarak, girişimlere değil de fonlara yatırım yapan şirketin şu ana kadar kasasından 8 ayrı fona 160 milyon EURO'ya yakın bir rakama ulaşmıştır.
- **Kobi Girişim Sermayesi:** Aralarında Halk Bankası, KOSGEB, İzmir ve Ankara Sanayi Odalarının da bulunduğu 21 ayrı kuruluştan oluşan ortaklık yapısıyla ağırlıklı olarak makine sanayi alanında yatırım yapan Kobi Girişim Sermayesi'nin yatırım yaptığı alanlardan bazıları arasında ilaç, telekomünikasyon ve IT sektörleri de bulunmaktadır. 500 bin dolar ile 5 milyon dolar arası finansal destek sağlayan şirketin yatırım yaptığı girişimler arasında Bu Tech, Makim ve Intermak gibi girişimler ön plana çıkmaktadır.
- **Esas Holding:** 2000 yılında Şevket Sabancı tarafından kurulan Esas Holding'in yatırımları; havacılık, perakende ve eğlence, sağlık, gıda ve gayrimenkul olmak üzere 5 ayrı kategoride yoğunlaşıyor. Şirketin aralarında

Pegasus, Air Berlin, Peyman ve Medline Sağlık Grubu gibi markalarında bulunduğu toplam 11 yatırımı bulunmaktadır.

- **Rhea Girişim:** İMKB yeni adıyla İstanbul Borsası’da işlem gören bir yatırım şirketi olma özelliğiyle ön plana çıkıyor. Genel olarak, yıllık cirosu 2 ila 20 milyon dolar arası değişen, gelişimini belirli seviyede tamamlamış girişimlere yatırım yapan şirketin ağırlık verdiği öncelikli sektörler, sağlık, teknoloji, altyapı ve iş hizmetleri olarak belirlenirken, Dentistanbul, Seta ve Netsafe şu ana kadar yatırım yaptığı üç girişimi oluşturmaktadır (Eticaret Mag, 2013: Nisan).
- **TURKVEN:** Türkiye’deki ilk bağımsız girişim sermayesi şirketidir. Migros’un %98’inin 3,2 milyar USD’ye satın alınması işlemi ile Türkiye’de gerçekleşen en büyük girişim sermayesi yatırımı gerçekleştirmiştir. (turkven.com/tr, 2015).

1.20. Türkiye’de Risk Sermayesinin Hukuki Yapısı

Türkiye’deki risk sermayesi konulu çalışmalar 80’lerden itibaren hız kazanarak devam etse de, bugün gelinen noktada yeteri kadar ilerleme kaydedilemediği görünür. Türk Hukuk sistemine, 24.04.1992 tarih ve 3794 sayılı kanunla giren risk sermayesi kavramı, Sermaye Piyasası Kanunu’nda üçlü bir yapı olarak yer alır. Bu yapının unsurları; Risk Sermayesi Yatırım Ortaklıkları, Risk Sermayesi Yatırım Fonları ve Risk Sermayesi Yönetim Şirketleridir (Ceylan, 2002: 205).

İlk etapta bu kurumlar için 3 ayrı tebliğ hazırlanmış fakat SPK’nın bu tüzel kişiliklerin yerine getirebileceği görevler konusunda hem fikir olamayarak bir karara varamaması neticesinde sadece risk sermayesi yatırım ortaklarının kurulmasını öngören bir tebliğ üzerinde çalışılmıştır (Aypek, 1998:117). İlgili tebliğin, 06.07.1993 tarihinde “Risk Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği” olarak SPK tarafından yürürlüğe konulması ile birlikte, Türkiye’de risk sermayesi konusunda ilk defa yasal düzenleme ortaya çıkmıştır. SPK, 1998 yılında ikinci bir tebliğ yayınlamıştır (Kuğu,2004:150). SPK tarafından 20.3.2003 tarihinde Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği yayımlanmıştır.

1.21. Türkiye’de Risk Sermayesinin Yararı

Risk sermayesi yatırımlarındaki artış belli bir zaman sonra menkul kıymetler borsasına arzı yapılan hisse senetlerinin çoğalmasına sebep olur. Çünkü risk sermayesi şirketleri, sağladıkları finansal desteklerin karşılığında girişimci şirketlerin hisse senetlerini satın almaktadırlar ve yatırımdan çıkarken de hisse senetlerini borsada satarlar. Bu durum ikincil piyasaların gelişmesini sağlamakta ve sonuçta da menkul kıymetler borsasının daha etkin bir yapıya kavuşmasına sebep olmaktadır (Zaimoğlu, 1995:145).

1.22. Türkiye’de Risk Sermayesi Konusunda Karşılaşılan Sorunlar

Türkiye’nin risk sermayesi sektöründe karşılaştığı sorunlar şöyle sıralanabilir:

- Risk sermayesi yatırımlarının uzun dönemli oluşu ve yüksek karın yanı sıra yüksek risk de barındırması sebebiyle Türkiye’de kısa dönemli uygulamalar yaygınlaşmıştır. Buradaki hedef, kısa dönem içinde finansal yöntemlerle enflasyondan korunup karlı çıkmaktır. Kamu, cari işlemler açığını dengelemek için kısa vadeli yüksek faizli menkul kıymet ihraç eder. Böylece risk sermayesi yatırımları için fon bulabilme imkânı zora girmektedir (Aypek, 1998:131).
- Yurt dışından gelerek yatırım yapmak isteyen yabancı yatırımcılar, ülkemizde az sayıda uzman danışmanlık firmasının bulunması ve bu firmaların gerekli bilgi ve beceride olmaması sebebiyle çekingen davranmakta ve yatırımlardan kaçınmaktadır. Başka bir sorun ise yatırım yapılacak sektörler konusunda gerekli alan çalışmalarının yapıp yapılmadığı, doğru verilerin ve incelemelerin tam olarak sağlanıp sağlanamadığıdır (Akgönül, 2001:455).
- Büyük holdinglere bağlı birçok şirketin yabancı şirketler ile ortak haline gelerek “ortak risk sermayesi” yatırımları yapması ve böylece yüksek teknolojiyi elde etmesi, risk sermayesi yatırımının önemini azaltmaktadır. Bu durum KOBİ’lerin global rekabet şanslarını azaltmaktadır.
- Yabancı kültürlerde yer alan “sıfırdan yapabilme” anlayışının ülkemizde olmayışı, buna ek olarak “kaderci” anlayışın kültürümüzde büyük yer

kaplaması girişimcilik ve risk alma özelliğinin geliştirilmesine ket vurmaktadır (Yıldır, 1996:85).

1.23. Risk Sermayesinin Geliştirilmesi İçin Yapılması Gereken Düzenlemeler

Risk sermayesinin gelişmesi birçok faktörün birbirini etkilemesine bağlıdır. Ekonomik, sosyal ve politik faktörler geniş bir aė içinde kompleks olarak birbirlerini etkilerler. Risk sermayesi uygulamasının başarılı olması ve risk sermayesi sektörünün korunabilmesi için bazı temel şartlar vardır. Bu şartlar (Eser,1993: 32);

- Yapılan uzun dönemli vadelere uygun dayanıklı yatırım sermayesi kaynaklarının mevcut olması
- Risk sermayesi için oluşturulan fonun yöneticilerin bağımsız hareket etmelerini garantileyen yönetim yapısı
- Yatırımdan çıkmak ve karları realize etmek için uygun yolların varlığı
- Kaliteli yatırım fırsatlarının yeterli olması
- Yeterli esneklikte çalışma ve yatırım planları
- Uluslararası risk sermayesi için yatırım yapılan ülkedeki politik ve ekonomik istikrar olarak sayılabilir.

2. KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELER (KOBİ)

2.1. KOBİ Kavramı

Bu başlık altında çalışan sayısı ve sermaye büyüklüğü kapsamında Türkiye ve dünyada KOBİ ile ilgili yapılan tanımlamalara yer verilmiştir.

2.1.1. Türkiye’deki KOBİ Tanımları

KOBİ tanımlarına genel olarak bakıldığında, gerek Türkiye’de gerekse dünyanın birçok ülkesinde ortak bir tanım bulunmamaktadır. KOBİ tanımı daha çok göreceli bir büyüklüğü ifade etmektedir; sektörün sanayileşme düzeyine, pazarın büyüklüğüne, çalışanlarına, işkollarına ve üretim tekniklerine bağlı olarak farklılık göstermektedir. Büyüklük ölçüsü iş kollarına ve bölgelere göre değişebilmektedir (Yörük ve Ban, 2003: 4).

Türkiye’de yakın zamana kadar Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri ifade eden ortak bir tanım bulunmamaktaydı. Halk Bankası, Eximbank, KOSGEB, Hazine Müsteşarlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı gibi bazı kurumlar KOBİ tanımı yapmaktaydı. Bu durum uygulamada farklılıkların oluşmasına ve istatistiki verilerin farklı çıkmasına neden olmaktaydı. Bu çok sesliliği gidermek amacıyla Kasım 2005’te Sanayi ve Ticaret Bakanlığı “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik” yayınlamış ve ortak bir tanım oluşturmuştur.

Yönetmelikte KOBİ şu şekilde tanımlanmıştır: “İki yüz elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri kırk milyon Türk Lirasını aşmayan ve bu Yönetmelikte mikro işletme, küçük işletme ve orta büyüklükteki işletme olarak sınıflandırılan ekonomik birimlerdir” (Resmi Gazete, 2012). Türkiye’de KOBİ’lerin sınıflandırması kazanç ve çalışan sayısı temelinde sınıflanmaktadır:

- Mikro işletmeler: Çalışan sayısı on kişiyi geçmeyen bununla birlikte yıl içerisinde net satış hasılatı veya da mal bilançosundan birinin bir milyon Türk Lirasını aşmayan işletmelerdir.

- Küçük işletme: Çalışan sayısı elli kişiyi geçmeyen bununla birlikte yıl içerisinde net satış hasılatı veya da mal bilançosundan birinin sekiz milyon Türk Lirasını aşmayan işletmelerdir.
- Orta büyüklükteki işletme: Çalışan sayısı iki yüz elli kişiyi geçmeyen bununla birlikte yıl içerisinde net satış hasılatı veya da mal bilançosundan birinin kırk milyon Türk Lirasını aşmayan işletmelerdir (Resmi Gazete, 2012).

Bu tanımlamaların yanı sıra KOBİ'lere destek veren kuruluşlar, ekonomik göstergeleri değiştirmemek üzere kendi sağlayacakları desteklemeler için sadece işletme personel sayısını baz alarak tanımlama yapabileceklerini bildirmişlerdir (Sarigül, 2012: 45).

Çizelge 2.1. Türkiye’de Resmi KOBİ Sınıflandırması

KOBİ sınıflandırması	Çalışan sayısı	Yıllık net satış hasılatı	Mali bilanço büyüklüğü
Mikro işletme (Çok küçük işletme)	10'dan az	1 milyon TL'den az	1 milyon TL'den az
Küçük ölçekli işletme	50'den az	8 milyon TL'den az	8 milyon TL'den az
Orta büyüklükteki işletme	250'den az	40 milyon TL'den az	40 milyon TL'den az

Kaynak: www.kobi.org.tr

Tüm dünya ekonomilerinde olduğu gibi Türkiye ekonomisinin de dinamik ve sürükleyici unsurlarından biri olarak KOBİ'ler sosyo-ekonomik açıdan büyük öneme sahiptir. Genellikle KOBİ'ler az sermaye ile çalışan işletme olmakla birlikte daha çok el emeği ile çalışan çabuk karar verme yeteneğine sahip düşük düzeydeki yönetim giderleriyle ucuz üretimi gerçekleştiren iktisadi teşebbüslerdir (Uludağ ve Serini, 1990: 14). Aşağıda farklı kurumlar tarafından yapılan tanımlara yer verilmiştir.

KOSGEB: 3624 sayılı 12/4/1990 tarihinde resmi gazetede yayınlanan Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması hakkındaki kanunun 2. maddesinde 1-50 arası işçi çalıştıran sanayi işletmeleri küçük sanayi işletmeleri, 51-150 arası işçi çalıştıran sanayi işletmeleri orta ölçekli sanayi işletmeleri olarak tanımlanmıştır. Aynı kanunun 3. maddesinde ise 2. maddede tanımı yapılan işletmelerin büyüklük ve mahiyetlerini günün ekonomik ve sosyal şartlarına göre Bakanlar Kurulu değiştirmeye yetkili kılınmıştır (www.kosgeb.gov.tr/KOSGEB/kanun.asp, 2007). KOSGEB tanımında çalışan işçi sayısının geleneksel ölçüt olarak ele alındığı görülmektedir. Ancak KOSGEB İcra Komitesi'nin 31/07/2002 tarih ve 2002-16 sayılı kararı ile yürürlüğe giren KOSGEB İstihdam Desteği Tebliği'nde KOSGEB'in KOBİ tanımından farklı olarak KOBİ'lerin sermaye yapılarından bahsedilmiştir. Buna göre; imalat sanayi sektöründe faaliyet gösteren, bünyesinde 1-150 arası işçi çalıştıran; sermayesinin %25'inden fazlası büyük ölçekli işletmeler ve/veya sermayesinin %50'den fazlası Belediye veya İl Özel İdaresi'ne ait olmayan, herhangi bir vakıf veya holding bünyesinde yer almayan küçük ve orta ölçekli sanayi işletmeleri KOBİ olarak tanımlanmıştır (Savsar, 2005: 11).

KOSGEB'in KOBİ'lere yönelik hizmetleri şunlardır (Ceylan, 2002:201):

- Yeni işyeri açan girişimcilere yöntem, ekipman, tezgah seçme ve yerleştirme konularında hizmet sunmak,
- Faaliyetteki girişimcilere, iş akışı ve işyeri planlaması konularında yardımcı olmak,
- Mevcut ekipman ve tezgahların iyileştirilmesini sağlamak,
- Uluslararası standartlarda üretim ve imalat yapılmasına yardımcı olmak,
- Modern işletmecilik eğitimi vermek,
- Laboratuvar hizmeti sunmak,
- Yurtiçi ve yurtdışı fuarlarda tanıtım yapmak,
- İhracat ürünlerinin standartlara uygun olarak üretilmesini sağlamak,

- Yan sanayicilere pazar sahaları açmak,
- Standart ve benzer ürünlerin çok sayıda işletmede üretilmesini sağlayarak, ihracatta büyük miktardaki talepleri karşılayabilmek.

KOSGEB'in risk sermayesi konusundaki en önemli atılımı risk sermayesi şirketi KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.'ye ortak olmasıdır.

KOSGEB tarafından Teknoloji Geliştirme Merkezlerinde (TEKMER) desteklenen risk sermayesi kapsamında değerlendirilebilecek projeler de şunlardır(Civan ve Uğurlu, 2002: 92-93):

- ODTÜ-TEKMER'DE kurulan Teknoplazma şirketi,
- İTÜ-KOSGEB Merkezinde yer alan Türkiye'nin ilk robotunu yapıp ihraç eden Altınay firması,
- ODTÜ-TEKMER'de kurulmuş olan kalp sisteminin vücudun dışından izlenmesi için cihaz geliştirip ABD'ye ihraç eden Inter A.Ş.,
- ODTÜ-TEKMER'de kurulan ve elektronik kartlarda arıza bulma sistemi geliştirmiş olan GATE Elektronik.

DİE: Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) tarafından yapılmış resmi bir KOBİ tanımı yoktur. Ancak, DİE, KOBİ'lere ilişkin 1991 yılında özel bir anket uygulamıştır. Bu anketteki sınıflamada; 1-9 kişi çalıştıran işyerleri çok küçük, 10-49 kişi çalıştıran işyerleri küçük, 50-99 kişi çalıştıran işyerleri orta ve 100 + kişi çalıştıran işyerleri büyük ölçekli imalat sanayi işyerleri olarak tanımlanmıştır (DİE, 2005).

Halk Bankası: İşyerlerinde 1-250 işçi çalıştıran ve kanuni defter kayıtlarındaki arsa ve bina hariç; makine, tesis ve cihazlar, taşıt araç ve gereçleri döşeme ve demirbaşlar toplamının net tutarı 40 milyon TL'yi aşmayan işletmeler Banka tarafından KOBİ sanayi işletmeleri olarak kabul edilmiştir (Halkbank, 2005).

Türk Eximbank: KOBİ, imalat sanayi alanında faaliyette bulunan 1-200 arasında işçi çalıştıran, imalatçı, imalatçı ihracatçı firmalar olarak tanımlanmıştır (Eximbank, 2005).

Hazine Müsteşarlığı: İmalat sanayinde faaliyette bulunan ve yasal defter kayıtlarında arsa ve bina hariç makine ve teçhizat, araç ve gereçleri, döşeme ve demirbaşlar toplamının net tutarı 950 milyon TL'yi aşmayan, bağımsız nitelikte ve/veya sermayesinin en fazla% 25'i büyük işletmelere ait olan; 1-9 işçi çalıştıran işletmeler mikro, 10-49 işçi çalıştıran işletmeler küçük ve 50-250 işçi çalıştıran işletmeler orta ölçekli işletme olarak kabul edilmektedir (Hazine, 2005).

Dış Ticaret Müsteşarlığı: imalat sanayinde faaliyette bulunan 1-200 arasında işçi çalıştıran, gerçek usulde defter tutan, arsa ve bina hariç sabit sermaye tutarı bilanço net değeri itibariyle 2 milyon ABD doları karşılığında Türk lirasını aşmayan işletmeler KOBİ olarak belirlenmiştir (KOBİ Rehberi, 2002: 7).

2.1.2. Dünya Konjektöründe KOBİ Tanımları

KOBİ tanımı hukuki olmaktan çok ekonomik bir anlam taşımakta ve bu anlam ülkelerin ekonomik yapılarına göre değişiklik göstermektedir. Aynı ülke içinde bölgeden bölgeye, sektörden sektöre bile farklılık arz etmektedir (Kaya, 2007: 122).

KOBİ tanımı ülkeden ülkeye, kurumdan kuruma, sektörden sektöre farklılıklar göstermektedir. Bazı ülkelerin resmi olarak belirlediği KOBİ tanımı mevcut iken (Avustralya, Avusturya, Brezilya, Kolombiya, Hırvatistan, Danimarka, Almanya, Yunanistan, İzlanda, İtalya, Japonya, İrlanda, Hollanda, Norveç, Filipinler, Romanya, İsveç, İspanya, Amerika, Fransa gibi) bazı ülkelerde resmi bir tanımlama mevcut değildir (Arjantin, Belçika, Azerbaycan, Kanada, Finlandiya, Rusya, Slovenya, İngiltere gibi). Ülkelerin yanında ulusal ve uluslararası kurumlarında kabul ettiği KOBİ tanımlamaları vardır (Döm, 2008: 72-73).

Amerika Birleşik Devletleri (A.B.D.)

ABD'nin KOBİ tanımı, Amerikan Kongresinin 1953'de çıkardığı küçük işletme kanunundaki tanıma dayanmaktadır. Kanundaki bu tanıma göre; Küçük işletme bağımsız olarak sahip olunan ve işletilen ayrıca faaliyet alanında hakimiyet gücü olmayan bir işletme olarak tanımlanmıştır. Bu kriter temel bir dayanaktır. Bu temel kritere bağlı olarak ABD'de çalışan kişi sayısına göre işletme sınıflandırması yapılmıştır. Bu sınıflandırma çizelge 2.2'de gösterilmiştir. ABD'de ki KOBİ tanımında kullanılan çalışan işçi kıstası diğer ülkelere göre daha büyük

aralıktadır. Bu sınıflandırma ABD'nin ekonomik yapısına göre yapılmıştır (Durman, 2007: 13).

Çizelge 2.2. ABD'de İşgören Sayısına Göre İşletme Ölçeği

ÖLÇEK	ÇALIŞAN KİŞİ SAYISI
Küçük Ölçekli İşletmeler	20 ile 499 Kişi
Orta Ölçekli İşletmeler	500 ile 1499 Kişi
Büyük Ölçekli İşletmeler	1500'den Fazla

Kaynak: Durman ve Önder, 2007

Almanya

Almanya'da küçük ve orta büyüklükte işletmelerin belirlenmesinde kullanılan bazı nitel ölçütler şunlardır: (Çelik ve Akgemici, 2007: 117).

- Girişimcinin işletmeyle özdeşleşmesi,
- İşletmenin sermaye piyasasında yer almaması,
- Girişimcinin tüm sorumlulukları ve riskleri üstlenmesi,
- Bağımsızlık.

Alman KOBİ Araştırma Enstitüsü, AB'den önce ve sonra farklı sınıflandırma yapmıştır. Yapılan küçük ve orta ölçekli işletmelerin çalışan sayısına göre sınıflandırması çizelgede verilmiştir.

Çizelge 2.3. Almanya'da KOBİ Sınıflandırılması

SEKTÖR	ÇALIŞAN KİŞİ SAYISI	
	AB'den Önce	AB'den Sonra
İmalat Sanayi - Küçük Boy İşletme - Orta Boy İşletme	1-49 Kişi 50-499 Kişi	1 – 49 (dahil) 50 – 249 (dahil)
Toptan Ticaret - Küçük Boy İşletme - Orta Boy İşletme	1-9 Kişi Kişi 10-99 Kişi	- -
Perakende Ticaret - Küçük Boy İşletme - Orta Boy İşletme	1-2 Kişi 3-49 Kişi	- -
Ulaştırma, Haberleşme ve Hizmet - Küçük Boy İşletme - Orta Boy İşletme	1-2 Kişi 3-49 Kişi	- -

Kaynak: Çelik ve Akgemici, 2007: 118

Fransa

Fransa'da yasal düzenlemelere göre, Küçük ve Orta Boy işletme; genel olarak yöneticilerin şahsen ve doğrudan doğruya mali, teknik, sosyal, ahlaki ve yasal zorunluluklar üstlendiği işletmeler olup bu konuda resmi bir tanım yoktur. Çizelge 2.4'de işletme ölçeğine göre çalışan işçi sayıları gösterilmektedir (Asal, 2001: 26).

Çizelge 2.4. Fransa'da İşgören Sayısına Göre İşletme Ölçeği

ÖLÇEK	ÇALIŞAN KİŞİ SAYISI
Küçük İşletmeler	10-50 Kişi Arasında
Orta İşletmeler	51-500 Kişi Arasında
Büyük İşletmeler	501 Kişiden Fazla

Kaynak: Asal, 2001

Yukarıdaki çizelgenin dışında Fransa Ekonomi ve Sosyal Komitesi bir de satış tutarı sınırı getirmektedir. Buna göre yıllık satışı 50 Milyon Fransız Frank'ını aşmayan işletmeler küçük ve orta ölçekli işletmeler sınıfı olarak kabul edilmektedir.

İngiltere

İngiltere KOBİ tanımlamasını yaparken sektörleri göz önüne alarak bir tanımlama yapmıştır. İngiltere'de imalat sanayinde faaliyet gösteren bir firmanın KOBİ olarak sayılabilmesi için 20'den fazla çalışanının olmaması, inşaat ve madencilik sektöründe faaliyet gösteren bir firmada KOBİ sayılması için 25'den fazla çalışanının olmaması gerekmektedir. Perakende ve toptan ticaretle uğraşan firmaların KOBİ olarak tanımlanmasında yıllık cirolar değerlendirilmektedir. Perakende sektöründe faaliyet gösteren firmanın yıllık satış cirosu 50.000 Pound'u geçmemesi, toptan ticaret alanında faaliyet gösteren firmanın ise yıllık satış cirosunun 200.000 Pound'u geçmemesi gerekmektedir (Durman ve Önder, 2007: 12).

Çizelge 2.5. İngiltere'de Sektörlere Göre Küçük Boy İşletme Tanımlaması

SEKTÖR	KÜÇÜK BOY İŞLETME TANIMI
İmalat Sanayi	200 İşgörenden Az
İnşaat	25 İşgörenden Az
Madencilik	25 İşgörenden Az
Perakende Ticaret	Yıllık Satış Ciroosu 50 bin Pound'dan Az
Toptan Ticaret	Yıllık Satış Ciroosu 200 bin Pound'dan Az

Kaynak: Durman ve Önder, 2007: 12.

2.2. Avrupa Birliği (AB) KOBİ

Avrupa Birliği ilk kez 1997 yılında gerek ulusal ve gerekse Birlik bazında karışıklığa meydan vermemek üzere tüm AB ülkeleri için geçerli sayılacak bir KOBİ tanımı geliştirmiş ve 1998 yılından itibaren yürürlüğe koymuştur. Söz konusu KOBİ tanımında küçük ve orta ölçekli işletmeler üçlü bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur (Müftüoğlu, 2007: 119);

- Mikro İşletmeler (Çok Küçük İşletmeler)
- Küçük İşletmeler
- Orta Ölçekli (Boy) işletmeler

Bu sınıflandırmada üçü nicel biri de daha çok nitel karakterli olmak üzere dört ölçüt esas alınmıştır. Bu kriterler (Müftüoğlu, 2007: 122);

- İşletmede çalışan personel sayısı
- İşletmenin bilanço büyüklüğü ölçütü
- İşletmenin yıllık ciro ölçütü
- Bağımsızlık ölçütü

2005 yılında yapılan AB'nin KOBİ tanımına ilişkin ölçütler çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 2.6. Avrupa Birliği'ne Göre KOBİ Tanımlaması

KOBİ Sınıflandırması	Çalışan Sayısı	Bilanço Büyüklüğü	Yıllık Ciro
Mikro İşletme	10'dan az	2 Milyon Avro'ya kadar	2 Milyon Avro'ya kadar
Küçük İşletme	50'den az	10 Milyon Avro'ya kadar	10 Milyon Avro'ya kadar
Orta Ölçekli İşletme	2502den az	43 Milyon Avro'ya kadar	43 Milyon Avro'ya kadar

Kaynak: Müftüoğlu, 2007

2.3. Dünyada ve Türkiye'de KOBİ'lerin Yeri ve Önemi

Firmaların karşı karşıya olduğu rekabet, sermaye akımlarının etkisi ve bunların getirdiği sorunlar eşliğinde, küçük ve esnek yapıları sayesinde değişen piyasa şartlarına hızlı ve kolay uyum sağlama kabiliyetleri ile ekonomilere katkı sağlayan küçük ve orta büyüklükteki işletmeler; istihdama katkıları, üretim kapasiteleri, yaratmış oldukları katma değer, girişimciliği teşviki, bölgesel gelişmişlik düzey farklarının azaltılması ve böylece gelir dağılımının adaletli yapılmasına katkıları, mülkiyetin geniş alana yayılmasına katkıları nedeniyle önem taşımaktadır (Cansız, 2008: 6).

Ülke ekonomilerinin rekabet gücünün artırılmasında, sürdürülebilir ekonomik ve sosyal kalkınmada da önemli etken olan Kobilere, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere rekabet güçlerinin ve teknolojik gelişmelerinin artırılması yönünde teşvik tedbirleri ile desteklenmektedir (Ay, 2008: 2).

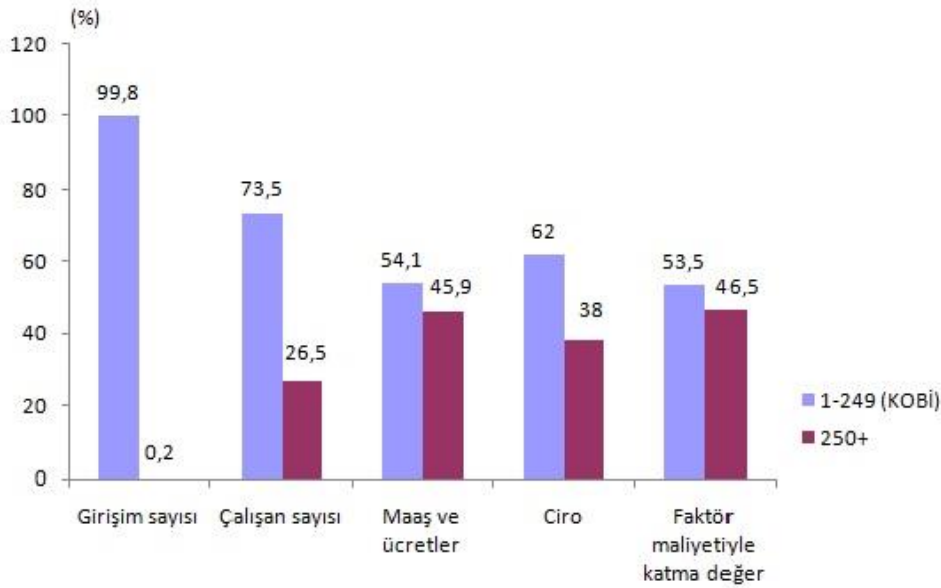
Ülkemizdeki KOBİ'lerin önemi büyük derecelerdedir. KOBİ'ler ülkemizdeki farklı gelişmişlik oranına sahip bölgelerin kalkınmasında önemli rol oynamaktadır. Dünyada ve ülkemizde en başta gelen sorunlardan biri işsizliktir. KOBİ'ler bu bakımdan en etkili istihdam yaratma girişimidir. Büyük işletmeler de iş yaratma potansiyeline sahiptirler fakat kriz ortamlarından çok fazla etkilenecek istihdam sağladığı grupları etkilemektedirler. Bu bakımdan KOBİ'ler üretim, istihdam, yenilik, rekabet ve gelişmişlik etmenlerini toplumun faydasına sunacak en etkili oluşumlardır (Karademir, 2014: 68).

KOBİ'lerin katkıları şunlardır (Karademir, 2014: 69):

- İş yaratma ortamlarının sağlanması
- Yenilikleri yakından takip etme

- Girişimciliğin artması
- Farklı ürün sayısının artması
- Büyük işletmelerin destekçisi olması

olarak sıralanabilir. Büyüklük grubuna göre temel göstergeler Şekil 2.1’de sunulmuştur.

Şekil 2.1. Büyüklük Grubuna Göre Temel Göstergeler

Kaynak: TÜİK, 2014.

KOBİ’ler büyüklük grubu ayrımında incelendiğinde, 1-19 kişi çalışan girişimlerin %60,4’ü düşük teknoloji, %31,1’i orta-düşük teknoloji, %8,3’ü ise orta-yüksek teknoloji ile çalışmaktadır. Buna karşılık 20-49 kişi çalışan girişimlerde bu paylar sırasıyla %53, %28,4, %17,6 iken 50-249 kişi çalışan girişimlerde %49,7, %31,4 ve %17,4 olarak kayda geçmiştir (TÜİK, 2014).

2.4. KOBİ’lerin Avantaj ve Dezavantajları

KOBİ’lerin ana yapısında girişimcilik ruhu esas teşkil etmektedir ve toplumsal yapıdaki konumu nedeniyle orta ekonomik sınıfı güçlendirerek, siyasi

ve ekonomik istikrara katkıda bulunmaktadır. KOBİ'ler bulundukları sektörde, sayılarının çoğalmasa sonucu tekelleşmenin önlenmesine yardımcı olmaktadır. Bunların yanında, KOBİ'ler bünyelerinde nitelikli eleman istihdam edememeleri, yönetim anlayışında yenilikçi yapılarının olmamasından ve büyük firmaların yıkıcı rekabetine karşı koyamamalarından dolayı zor durumlarda kalmaktadırlar (Kayalı ve Aktaş, 2003).

Küçük bir işletmeye sahip olmak öncelikle büyük işletmelerle rekabet etmede girişimciye iki temel avantaj sağlayabilir. Bunlar, müşteri ve işletme personeli ile daha yakın ilişkiler içeresine girebilmek ve pazarlama, üretim ve hizmet konularında büyük işletmelere göre daha esnek olabilmektedirler.

Bunlarla birlikte KOBİ'lerin sağlayabilecekleri bazı avantajlar şu şekilde sıralanabilir (Asal 2001: 36);

- Düşük yatırım maliyetleri ile yeni istihdam imkânı oluşturlar.
- Ülke içindeki tekelleşmeyi önlerler.
- Daha az yatırım ile daha çok üretim ve ürün çeşitliliği sağlamaktadırlar.
- Yapıları itibarı ile ekonomik dalgalanmalardan daha az etkilenmektedirler.
- Talep değişikliğine ve çeşitliliğine daha çabuk uyum sağlamaktadırlar.
- Gelir dağılımındaki çarpıklıkları asgariye indirmektedirler.
- Ferdi tasarrufları teşvik eder yönlendirir ve hareketlendirirler.
- Demokratik toplumun ve liberal ekonominin ana sigortalarından biridirler.
- Büyüklere oranla müşteri ve personel ile daha informal ilişkilerde bulunmaktadır.

KOBİ girişimcileri, esneklikleri ile dış çevrede meydana gelecek değişikliklere yerinde ve zamanında uyum sağlayabilme olanağı tanıdığından, KOBİ'ler birçok olumsuzluğu büyük işletmelere nazaran daha az bir zararla atlatabilmektedirler (İraz, 2010: 222-223.)

2.5. Büyük İşletmeler İle Değerlendirildiğinde Kobilerin Avantajları Ve Dezavantajları

Bir ekonomik birim olarak Kobilerin ülke ekonomileri için önemli olma sebeplerinden biri büyük ve güçlü ekonomilerin büyük işletmeler kadar küçük işletmelere de ihtiyacı olmasıdır.

Sürdürülebilir rekabet ve kalkınmanın devamında (neticesinde) uzun dönemde istikrar ve sosyal refahın sağlanması için Kobilerin resmî-özel kuruluşlarca desteklenmesi, rekabet güçlerinin artırılması ve en uygun (optimal) büyüklüğe ulaşmasının sağlanması gerekmektedir (Demirkaya, 2014). Büyük ölçekli rakip işletmelerin ölçek ekonomisinden sağladıkları avantajlar nedeniyle Kobilerin faaliyetlerini zorlaştıracığı ve rekabeti bozacağı dikkate alınmaktadır (Tomur, 2004: 9).

2.5.1. Kobilerin Rekabette Sahip Oldukları Avantajları

Kobilerin büyük işletmelere göre rekabette iki temel avantajı bulunmaktadır. Bunlar; müşteri ve çalışanlarla daha yakın ilişki içinde bulunmaları, üretim, hizmet ve pazarlama konularında daha esnek olabilmeleridir. Kobi girişimcilerinin faaliyette bulundukları yerel pazarı iyi tanımaları, pazarın özelliklerini ve gereksinimlerini bilmeleri, alıcı ve satıcılarla olan birebir ilişkileri ve bilhassa müşteri ilişkileri sebebiyle Kobiler, büyük işletmelere karşı büyük avantaj sağlamaktadırlar (Akgemci, 2001: 11). Bu başlıca güçlü yanları (avantajları) aşağıda yer alan başlıklarda sıralanmıştır.

2.5.1.1. Daha az yatırımla daha çok üretim ve ürün çeşitliliği sağlamaları

Kobiler hem kişi başına hem de tesis başına daha az yatırımla kurulma imkânına sahiptir. Konfeksiyon, tekstil ve deri eşya üretimi; gıda, içki ve tütün ürünleri sanayi ile madeni eşya sanayi Kobi işletmelerinin yoğunlaştığı sektörlerdir. Bu sektörlerde ürün çeşitliliğini genişletmek ve pazarda oluşan talep koşullarına göre ürün gamını değiştirmek mümkün olmaktadır. Dolayısı ile

Kobiler büyük işletmelerden çok daha kısa sürede ürün yelpazesinde değişikliğe gidebilme imkânına ve avantajına sahip olmaktadır (Bayülken, 2010:1-7).

2.5.1.2. Ekonomik dalgalanmalardan daha az etkilenmeleri

Esnek yapıları nedeniyle kriz dönemlerinde hızla küçülme veya kabuk değiştirme olanağına sahiptirler. Nitekim daha önce de belirttiğimiz üzere üretim maliyetleri büyük işletmelere göre daha az olup, üretim alanı ya da iş değiştirme imkânları daha esnektir.⁴⁹Bu esneklik Kobilerin ekonomik krizlerden daha az etkilenmelerini, ekonomik olumsuzluklara karşı daha dayanıklı olmalarını sağlamaktadır (Uludağ ve Serin, 199: 20).

2.5.1.3. İstihdama katkısı, katma değer oluşturmaları ve işsizliğin azalmasında etkileri

“Kobilerin Ülke Ekonomisindeki yeri” konu başlığında bahsettiğimiz üzere Türkiye ekonomisinde işletmelerin % 99,9’unu oluşturan Kobilerin istihdam içindeki payı (%78) ve Katma değere etkisi (%55) ile ekonomide ne denli öneme sahip olduğu görülmektedir. Emek yoğun atölye tipi üretim yapmakta olan Kobiler, büyük firmalara göre daha düşük nitelikli işçi çalıştırmakla beraber istihdam edebilirlikleri yüksektir. Bu durum işsizliğin azalmasına da katkıda bulunmaktadır. (TMMOB,2010).

Kobilerin istihdam ve katma değer yaratma işlevini sürdürebilmeleri küresel piyasalarda daha aktif rol almaları ile mümkündür. Bu ise pazara giriş engellerinin kaldırılması, rekabetçi politika geliştirimleri ve kalite artışı ile sağlanabilir (Tomur, 2004).

2.5.1.4. Bölgelerarası dengeli kalkınmaya ve gelir dağılımına katkıları

Kobilerin daha az yatırımla kurulmaları mümkün olduğu için sermayenin az olduğu bölgelerde kurulmaları kolaydır. Düşük sermaye ile kurulma değişik bölgelerde değişik faaliyet alanlarında yayılmalarına imkân tanır. Bu bölgelerde iş ve istihdam yaratarak bölgelerarası gelir farklılıklarının azalmasını sağlar. Üretim imkânlarının ve sanayinin ülkenin değişik yerlerine yayılması ve orta sınıfın oluşumuna katkısı ile gerek ekonomik gerekse toplumsal dengenin sağlanmasında önem taşırlar (Çonkar ve Özdemir, 2009: 24).

2.5.1.5. Tüketici talep değişimlerine kolay uyum sağlamaları

Kobilerin müşterilerle birebir ilişki içinde olmaları, piyasayı yakından takip etmelerine imkân tanımakta ve büyük işletmelere nazaran pazarda meydana gelen değişimleri daha kolay algılamalarını sağlamaktadır. Bunun neticesinde tüketici tercih değişimlerini üretimlerine daha hızlı bir şekilde yansıtabilmektedirler. Ancak Kobilerin, rekabetin hızla geliştiği günümüz dünyasında tüketici taleplerine hızla cevap vermenin yanında “Niş” oyuncu olup yeni pazarlar oluşturmak, farklılaşmak, yeni büyüme alanları geliştirerek maliyet ve rekabet avantajı olan büyüklere karşı strateji geliştirmek suretiyle ürün ve hizmette inovasyona gitmeleri gerekmektedir (Ateş, 2007: 41-76).

2.5.1.6. Bireysel tasarrufları teşvik edici etkisi

Kobiler, bölgesel yatırımlarla tasarrufların birlikte değerlendirilmesi durumunda ve bireysel tasarrufların yatırımlara yönlendirilmesi ile ekonomik fayda sağlayabilir. Yalnız ülkemizde bölgelerarası gelişmişlik farklarından da görüleceği üzere çeşitli olumsuzluklar nedeniyle sermaye belli bölgelerde birikmektedir. Doğru proje ve teşviklerle az gelişmiş bölgelerdeki mevcut tasarrufların korunması ve yöredeki girişimcilere gerekli teşviklerin verilmesi durumunda kurulan küçük ve orta ölçekteki işletmelerin gerek bölgesel kalkınma gerekse bireysel tasarruflara etkisi pozitif olacaktır.

2.5.1.7. Büyük işletmeleri tamamlama görevi görmeleri

İşletmeler çeşitli üretim faaliyetlerinde birbirlerine rakip oldukları kadar birbirlerinin destekleyicisidirler. Kobiler de üretimlerini sadece kendileri için gerçekleştirme eğiliminde olmayıp büyük işletmelerin üretimlerinde kullanmış oldukları mamul ya da yarı mamul ürünlerle onlara yan sanayi olma niteliği taşımaktadırlar. Bu şekilde büyük işletmeleri tamamlayarak onların daha verimli ve üretken olmalarını sağlar. Sermaye, kapasite, uzmanlık, teknoloji ve ölçekten kaynaklanan yapıları gereği büyük yatırımlara giremeyen Kobiler, yatay örgütlenme yoluyla üretime katılarak büyük işletmelere bu yatırımlarda yan sanayi hizmeti ile destekleyici unsur olurlar (Yılmaz, 2006: 3).

Ayrıca Kobiler, kendilerinin gerçekleştirme fırsatı bulamadıkları teknik buluşları ve önerilerini ana sanayi veya yan sanayi ilişkisi içerisinde bulundukları büyük firmalarla paylaşma yoluna giderek bu buluş ve önerilerin hayata

geçirilmesini sağlarlar (Uludağ ve Serini, 1990: 14). Bu yönüyle de genel ekonomik yapının geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır.

2.5.1.8. Rekabeti teşvik edici ve geliştirici etkileri

Rekabetin tesisi, işletmelerin daha etkin ve verimli çalışmaları, üreticilerin tüketici lehine davranışta bulunmasını sağlamanın yolu tam rekabet piyasasının temini; yani piyasaya yeni ve çok sayıda işletmenin girişi ile mümkündür (İTO, 2006)

İşte bu noktada Kobilere; her ne kadar piyasa yapısına bağlı değişkenler de, piyasada çok sayıda bulunma özelliği taşımaları nedeniyle serbest piyasayı teşvik edici ve tekelleşmeyi engelleyici niteliktedirler. Düşük sermaye ile kurulmaları da girişimciliği teşvik edicidir (Ersoy, 1999: 24). Rekabet sonucu işletmelerin sürekli yenilik ve verimlilik arayışları kendilerinin rekabet edebilirliklerini artırdığı gibi ülkenin de uluslararası rekabet gücüne katkı sağlamaktadır. Ayrıca küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin büyük işletmelere nazaran rekabet ortamına daha hızlı ve kolay uyum sağladığı görülmekte, rekabet sonucu rakiplerinin piyasadaki çekilmeleri sebebiyle oluşan olumsuzluklar büyük işletmelerle kıyaslandığında daha az yıkıcı etkiye neden olmaktadır (İTO, 2006: 44).

2.5.2. Kobilerin Rekabette Maruz Kaldıkları Dezavantajlar

Girişimciliğin geliştirilmesi yönünde politikalar üretmek, bir önceki konuda belirtilen avantajları örseleyen olumsuzlukların minimize edilmesi ya da ortadan kaldırılması ile mümkündür. Bu olumsuz faktörlerin başında sermaye yetersizliği ve finansman kaynaklarına erişimde karşılaşılan zorluklar yer almaktadır. Sınırlı kaynaklarla faaliyetlerini devam ettirmek durumunda olan işletmeler, bu sınırlı kaynaklardan optimum verim sağlamak için yatırım alternatifleri arasından optimal olanı seçmek zorundadırlar. Yalnız teknik bilgi ve donanım eksikliği, alternatif finansman araçlarının kullanım yetersizliği, piyasa ve sektör bilgilerinin eksik olması, alternatif en iyinin değerlendirilememesine neden olmaktadır. Bunun haricinde; verimlilik sorunu, rekabet gücünün düşüklüğü, pazarlama ve yönetim yapısından kaynaklı organizasyonel eksiklikler ve ürün kalitesindeki yetersizlik Kobilere için eksiklik olarak sıralanabilir (TMOOB, 2010: 37).

2.5.2.1. Sermaye yetersizliği ve finansmana erişimde karşılaşılan zorluklar

Daha az sermaye ile işe başlamaları Kobiler için bir yandan avantaj sağlarken diğer yandan işletmenin büyütölmesi veya yatırım yapılması gerektiği noktada sermaye yetersizliği ile karşı karşıya bırakmaktadır. Bu yetersizlik nedeniyle öz kaynaklarını finansman aracı olarak kullanamamaktadırlar (TMOOB, 2010: 39). Sermaye temininin öz kaynaklar ile sağlanamaması durumunda dış kaynak ihtiyacı doğmaktadır.

Mali ve teknik alt yapı yetersizliği nedeniyle sermaye piyasasından kaynak tahsisi yapamayan Kobiler ağırlıklı olarak bankacılık sektöründen finansman sağlamaktadır. Türkiye’de kayıt dışılığın fazlalığı nedeniyle düşük mali bilanço verileri Kobilerin daha yüksek kredi maliyetleri ile borçlanmalarına neden olmaktadır.

Maliyet unsuru haricinde kredi temininde karşılaşılan diğer bir sorun ise teminattır. Bankalar tarafından yüksek teminat talepleri ile karşı karşıya kalan Kobiler için kayıt dışılığın önlenmesi bu anlamda önem arz etmektedir.

Nitekim Basel II süreciyle beraber bankacılık sisteminin risk odaklı sermaye yönetimine geçme zorunluluğu, riski derecelendirmeyi gerektirmekte, bu ise risk odaklı kredi fiyatlandırmasını zorunlu kılmaktadır. Kobilerin finansman problemleri özetle şunlardır (Turpçu, 2014: 16);

- Yetersiz öz sermaye,
- Yetersiz işletme sermayesi,
- Kredi maliyetlerinin yüksekliđi, teminat ve kredilerden yararlanma sorunları,
- Alacakların tahsilinde karşılaşılan sorunlar,
- Teşviklerin yetersiz olması ve yararlanma koşullarının ağırlığı,
- Sermaye piyasası ve alternatif finansal araçlardan yeteri derecede yararlanamamaları olarak açıklanabilir.

Kobilerin çoğunluğunun finans departmanının bulunmayışı ve uzman teknik personel eksikliği sorunların tespitinde ve çözümlere ulaşmada gecikmelere sebebiyet vermektedir (İTO, 2006: 50-51).

2.5.2.2. Ölçekten ve teknik düzey yetersizliğinden kaynaklı düşük verimlilik

İşletmelerin, belirledikleri amaçlar doğrultusunda faaliyetlerini gerçekleştirmeleri için etkin ve verimli bir planlamaya ihtiyaçları vardır. Kobilerde bu işlevi yerine getirecek uzman kadro istihdamının olmayışı ya da kadronun yetersiz oluşu karar mekanizmasının işletme sahibi veya ortaklar tarafından yerine getirilmesine yol açmaktadır. Bu aşamada işletme sahip ya da ortaklarının örgütsel planlama kararlarını istatistiki değerlere göre değil de sezgisel şekilde almaları ve piyasa hakkında bilgi sahibi olmadan karar vermeleri olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Kısaca boşa kürek çekmek olarak nitelendirilecek bu tür kararlar işletmenin verimliliğini düşürmektedir (Çelik ve Akgemci, 2010: 127).

Sermayenin küçük olması hammadde ve malzeme temininde Kobilerin sıkıntı yaşamalarına yol açmaktadır. Kobilerin verdiği düşük sipariş miktarları büyük işletmelere nazaran daha az iskonto sağlamak ve maliyetlerin yükselmesine sebebiyet verirken, iskontodan yararlanmak amacıyla verdikleri yüksek miktartlı siparişleri de stok maliyetlerini yükseltmektedir.68Böyle bir ikilem içinde bulunan Kobilerin finansal yapıları büyük siparişleri çoğunlukla karşılayamamalarına ve Kobilerin büyük işletmelere fason çalışmalarına neden olmaktadır (İTO, 2005: 52).

Teknoloji düzeyleri, sermaye kısıtı nedeniyle düşük işletmeler olan Kobiler, makine parkurunu yenileyemedikleri için üretimde teknolojik ömrünü doldurmuş, enerji maliyetleri yüksek ve verimlilikleri düşük eski makine ve teçhizatla üretimlerini gerçekleştirmek zorunda kalmaktadır. Bunun neticesinde verimsizlikten kaynaklanan maliyet artışı, kalite düşüşü ile karşı karşıyadırlar (Sanayi İhtisas komitesi, 2012: 42). Verimlilik sorununun aşılmasında Kobiler sürekli değişen piyasa ve teknoloji gereksinimleri için gerekli bilgi ve teknik donanımı kazanarak, gerek kendi işletmeleri gerekse sektörle ilgili gerçek üretim ve maliyet unsurlarını hesaplayarak verimlilik tespiti ve değerlendirmesi yapabileceklerdir.

2.5.2.3. Pazarlama, satış ve organizasyonel yapı eksikliği

Kobiler gibi kurumsal yapının iyi bir şekilde tanımlanmadığı işletmelerde hedef pazarın tespitinde, pazarlama ve satış stratejilerinin geliştirilmesinde aksaklıklar ve yetersizlikler yaşanmaktadır. Öncelikli sorun, firma sahibi veya ortaklarının pazar araştırması ve analiz yapmadan kişisel gözlemlerine dayanarak planlama yapmasıdır (Çelik ve Akgemci, 2010: 131).

Kurumsallaşmanın olmadığı, sermayesi tek kişiye ait olan birçok işletme/Kobi ya da aile şirketi olarak devam etmekte olan ticaret işletmelerinde sermaye sahiplerinin almış oldukları kararlar, işletmenin başarısızlığı ile sonuçlandığında sermaye sahipleri profesyonel yönetici değiştirip sorunu çözüme kavuşturduklarını zannederek ertelemektedirler. Hâlbuki yetki devri olmaksızın gerçekleşen başarısızlığın sorumlusu lider olmakla beraber, bu sorunun aşılması yetki ve sorumlulukların dengeli bir şekilde tanımlandığı kurumsal yönetimle mümkündür.

Ülkemizde Kobi ağırlıklı küçük aile işletmelerinin ekonomi içerisindeki ağırlığı göz önünde bulundurulduğunda bu işletmelerde finansman kararlarının organizasyonel yapı eksikliği nedeniyle finansman bölümü tarafından değil de muhasebe bölümü tarafından yerine getirilmesi, 78 finansal kararlarda etkinsizliğe neden olmakta, bu ise işletmenin kâr durumunu ve piyasa değerini olumsuz etkilemektedir (Sevil, 2016).

2.5.2.4. Sermaye piyasası ve alternatif finansman araçları kullanım yetersizliği

Kaynak sorunu yaşayan Kobilerin uluslararası piyasalarla rekabet imkânının sağlanabilmesi için banka sektörü haricindeki alternatif finansman araçlarından yararlanılması ve finansal araçlara ulaşımın kolaylaştırılması sağlanmalıdır.

Kobiler, sermaye piyasası yolu ile gerek fon sağlama gerekse de uzun vadeli riskli yatırımları finanse etme imkânına sahip olmakla birlikte Sermaye Piyasası Kurumu da ilgili firmalar üzerinde denetim ve piyasalara tanıtma görevini yüklenmek suretiyle işletmelerin performanslarının geliştirilmesine etki etmektedir (Müslümov, 2002: 77-78). Kobilerin finansal faaliyetleri yürütmede yeterli uzman personele sahip olmaması ulusal düzeyde faaliyet gösteren hisse senedi piyasasına

girmelerine engel teşkil etmektedir. Ayrıca sermaye piyasasının katılım ve danışmanlık hizmetleri maliyetlerinin Kobiler üzerinde yük oluşturmaları nedeniyle gerekli işlevi karşılamadığı söylenebilir.

2.5.2.5. Nitelikli ürün geliştirmede yetersizlik

Müşteri taleplerine göre sipariş tarzı ürün gerçekleştirme/tasarımı konusunda standart kitle üretimi yapan büyük işletmelere göre avantajlı konumda olan Kobilerin, finansman sorunları nedeniyle ar-ge konusunda yeterli olmadıklarından ürün tasarım ve geliştirme noktasında sistemli çalışma yapamadıkları görülmektedir. Nitekim ülkemizde Kobiler taklit ürün üretmeleri ve yeni ürün geliştirememeleri nedeniyle dış piyasaya açılmada problem yaşamakta, dış piyasaya açılırlar da rekabet edememektedirler (İTO, 2006: 51).

Ürün gelişimine etki eden diğer bir unsur da nitelikli çalışan yetersizliğidir. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde mesleki-teknik eğitimin yetersizliği nedeniyle mesleki bir okul ve çıraklık (eğitimi) vasfı gören Kobiler, temel araştırma, geliştirme ve personel eğitiminde büyük rakipleri gibi yatırım yapamadıklarından ürün ve üretim geliştirmede de yetersiz kalmaktadırlar (Müftüoğlu, 2007: 21).

2.5.2.6. Rekabet gücünün düşüklüğü

Düşük sermaye Kobilerin iflas riskini dolayısı ile sermaye maliyetini artırmaktadır. Bunun yanında para piyasasında Kobilerle ilgili asimetrik bilgi ve kredi tayinlamaları da sermaye maliyetine, dolayısı ile kümülatif olarak rekabet gücünün düşüklüğüne neden olmaktadır (Müftüoğlu, 2007: 25). Ayrıca emek yoğun faaliyette bulunmaları, teknik bilgi ve sermaye yetersizliği nedeniyle ar-ge faaliyetlerinin olmaması, bunun sonucunda nitelikli ürün gerçekleştirilememesi nedeniyle fason üretimle büyük ölçekli işletmelere bağımlılık, Kobilerin rekabet gücünü zayıflatmaktadır.

2.6. KOBİ'lerin Finansman Sorununun Çözümünde Risk Sermayesinin Önemi

KOBİ'lerin sermayesinin sınırlı olmasının bir sonucu olarak, bankaların kendilerinden istedikleri teminatları verememekle birlikte, mali yapıları da banka

Büyük işletmeler talep ettikleri kredi karşılığında varlıklarını teminat olarak gösterebilirken, küçük işletme sahipleri genellikle şahsi mal varlıklarını teminat olarak göstermektedirler. İş hayatının kötü gitmesiyle de küçük işletme sahibi tüm mal varlığını kaybetme riskiyle karşı karşıya kalabilmektedir. Bu durum, küçük işletmelerin kredi yoluyla finansmanda çekimser davranmalarına neden olmaktadır (Müftüoğlu, 1997).

54

3. RİSK SERMEYESİ VE AYDIN'DAKİ KOBİLERE YÖNELİK BİR UYGULAMA

3.1. Materyal ve Yöntem

3.1.1. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri literatürde yer alan benzer çalışmalar incelenerek oluşturulan anket yöntemi ile elde edilmiştir. Ankette 9 demografik, 18 KOBİ'lerin finansal durumu ve risk sermayesinin uygulanabilirliğini kapsayan toplam 27 sorudan oluşmaktadır. Çalışmaya farklı sektör gruplarında 50 kişi tesadüfi örneklem yöntemiyle dahil edilmiştir.

3.1.2. Araştırmanın Yöntemi

Tanımlayıcı olarak yapılan araştırmada katılımcıların demografik özellikler ve ölçekli anket sorularına verdikleri yanıtlar objektif olarak analiz edilmiştir. Verilerin istatistiksel analizinde Statistical Package for the Social Sciences (SPSS 20.0) programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde hem açıklayıcı hem de genelleyici istatistiksel yöntemlerden yararlanılarak sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Ankete katılmaya gönüllü olan firma çalışanlarının demografik özellikleri analiz edilmiş ve frekans dağılımları verilmiştir. Sorularda gözlenen ve beklenen frekanslar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için ki-kare testi yapılmıştır.

3.1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma 2016 yılında Aydın ilinde faaliyet gösteren KOBİ'ler ile sınırlandırılmıştır.

3.2. Çalışmaya Ait Bulgular

3.2.1. Firmaların Demografik Özelliklerine Yönelik Tanımlayıcı Bulgular

Bu bölümde araştırma kapsamına alınan ve veri toplama aracı geçerli olarak değerlendirilen bilgiler yer almaktadır. Araştırmaya katılanların demografik özellikleri frekans analizleriyle incelenmiştir. Elde edilen bulgular çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.1. Firma Çalışanlarının Yaşlarına Yönelik Bulgular

Yaş	N	%
25-34 yaş	21	42,0
35-44 yaş	12	24,0
45-54 yaş	11	22,0
55 yaş ve üzeri	6	12,0
Toplam	50	100,0

Araştırma kapsamına alınan firma çalışanlarının % 42'si 25-34 yaş arasında, %24'ü 35-44 yaş arasında, %22'si 45-54 yaş arasında, %12'si 55 yaş ve üzerindedir.

Çizelge 3.2. Firma Çalışanlarının Cinsiyetlerine Yönelik Bulgular

Cinsiyet	N	%
Kadın	17	34,0
Erkek	33	66,0
Toplam	50	100,0

Araştırmaya katılan firma çalışanlarının %34'ü kadın, %66'sı erkektir.

Çizelge 3.3. Firma Çalışanlarının Eğitim Durumlarına Yönelik Bulgular

Eğitim durumu	N	%
Ortaöğretim	25	50,0
Önlisans	9	18,0
Lisans	16	32,0
Toplam	50	100,0

Araştırma kapsamına alınan firma çalışanlarının % 50'si ortaöğretim mezunu, % 18'i Ön lisans, %32'si Lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.4. Firma Çalışanlarının Firmadaki Görevlerine Yönelik Bulgular

Firmadaki görev	N	%
Firma sahibi	24	48,0
Firma ortağı/yönetim kurulu üyesi	9	18,0
Genel Müdür	4	8,0
Genel Müdür Yardımcısı	2	4,0
Finansman müdürü	3	6,0
Muhasebe müdürü	3	6,0
Satış temsilcisi	3	6,0
Yatırım danışmanlığı	1	2,0
İşçi	1	2,0
Toplam	50	100,0

Araştırma kapsamına alınan firma çalışanlarının %48'i firma sahibi olduğu görülmektedir. Diğer çalışanların firma ortağı/yönetim kurulu üyesi, genel müdür, genel müdür yardımcısı, finansman müdürü, muhasebe müdürü, satış temsilcisi, yatırım danışmanlığı ve işçi olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.5. Firma Çalışanlarının İşletmenin Faaliyet Konusuna Yönelik Bulgular

İşletmenin faaliyet konusu	N	%
İnşaat	10	20,0
Gıda	13	26,0
Tekstil ve konfeksiyon	7	14,0
Otomotiv	5	10,0
Mobilya	2	4,0
Sağlık	4	8,0
Turizm	3	6,0
Taşımacılık-nakliye	1	2,0
Fotoğrafçı	1	2,0
Elektrikli terazi	1	2,0
Tarım	3	6,0
Toplam	50	100,0

Araştırma kapsamına alınan firma çalışanlarının çizelgede görüldüğü gibi farklı çalışma alanlarından olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.6. Firma Çalışanlarının Faaliyet Sürelerine Yönelik Bulgular

Faaliyet süresi	N	%
0-2 yıl	9	18,0
3-5 yıl	11	22,0
6-10 yıl	11	22,0
10 yıl ve üstü	19	38,0
Toplam	50	100,0

Araştırma kapsamına alınan firma çalışanlarının %18'i 0-2 yıl, %22'si 3-5 yıl, %22'si 6-10 yıl, %38'i 10 yıl ve daha fazla süredir faaliyet göstermektedir.

Çizelge 3.7. Firma Çalışanlarının İşletmenin Hukuki Statüsüne Yönelik Bulgular

İşletmenin hukuki statüsü	N	%
Şahıs Şirketi	26	52,0
Limited	10	20,0
Anonim	7	14,0
Kolektif	4	8,0
Komandit	3	6,0
Toplam	50	100,0

Araştırma kapsamına alınan firma çalışanlarının %52'si şahıs şirketi, %20'si limited, %14'ü anonim şirket, %8'i Kolektif, %6'sı Komandit şirket türünde olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.8. Firma Çalışanlarının Şirket Yönetim Çeşidine Yönelik Bulgular

Şirket yönetim çeşidi	N	%
Aile üyeleri	27	54,0
Şirket ortakları	9	18,0
Profesyonel Yönetici	5	10,0
Aile üyeleri profesyoneller	8	16,0
Şirket ortakları ve profesyoneller	1	2,0
Toplam	50	100,0

Araştırma kapsamına alınan firma çalışanlarının şirket yönetim çeşidi olarak %54'ü Aile üyelerinden oluştuğu görülmektedir. %18'i Şirket ortağı, %10'u profesyonel yönetici, %16'sı, Aile üyeleri profesyonelleri, %2'si şirket ortakları ve profesyonellerinden oluştuğu görülmektedir.

Çizelge 3.9. Firma Çalışanlarının İşletmede Ortaklar Dışında Çalışan Sayısına Yönelik Bulgular

İşletmede ortaklar dışında çalışan sayısı	N	%
1-9	23	46,0
10-49	22	44,0
50-249	3	6,0
250 ve üstü	2	4,0
Toplam	50	100,0

Araştırma kapsamına alınan firmaların 23 tanesinin çalışan sayılarının 1-9 çalışan, 22 tanesi 10-49 çalışan, 3 tanesi 50-249 çalışan, 2 tanesi 250 kişi ve üstü çalışan sayısına sahip olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.10. Firma Çalışanlarının İşletmede finans Departman Durumuna Yönelik Bulgular

İşletmede finans departman durumu	N	%
Evet	8	16,0
Hayır	42	84,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 3.11. Firma Çalışanlarının Finans Faaliyetlerine Yönelik Bulgular

Cevabınız hayır ise finansman faaliyetleriniz kim/kimler tarafından yürütülmektedir	N	%
Evet diyenler	6	12,0
İşletme sahibi	36	72,0
Muhasebe Müdürü	5	10,0
Herhangi bir personel	3	6,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 3.12. Firma Çalışanlarının Finansal Problem Yaşama Durumlarına Yönelik Bulgular

İşletmenizde finansal problem yaşıyor mu?	N	%
Evet	23	46,0
Hayır	27	54,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 3.13. Firmaların Finansal Problem Yaşama Durumlarına Yönelik Bulgular

Hangi sıklıkta işletmeniz bir finansal problem yaşamaktadır	N	%
Hiç yaşamıyoruz	21	42,0
Nadiren	13	26,0
Bazen	16	32,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 3.14. Firmalarda Yaşanan Finansal Problemlere Yönelik Bulgular

İşletmenizde yaşanan finansal problemler nelerdir	N	%
Hiç yaşamıyorum	20	40,0
Öz kaynak yetersizliği	12	24,0
Finansal yönetimindeki yetersizlikler	1	2,0
Enflasyonun öz sermayeyi eritmesi	8	16,0
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	9	18,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 3.15. Firma Çalışanlarının Kredi Teminine Yönelik Bulgular

	N	%
Kredi teminindeki güçlükler finansman sağlamayı zorlaştırmaktadır		
Kesinlikle katılmıyorum	17	34,0
Katılmıyorum	5	10,0
Kararsızım	10	20,0
Katılıyorum	7	14,0
Kesinlikle katılıyorum	11	22,0

Çizelge 3.15. Firma Çalışanlarının Kredi Teminine Yönelik Bulgular(devamı)

	N	%
Finansal yönetimdeki yetersizlikler zaman zaman finansal sorun oluşturabilmektedir		
Kesinlikle katılmıyorum	8	16,0
Katılmıyorum	10	20,0
Kararsızım	9	18,0
Katılıyorum	18	36,0
Kesinlikle katılıyorum	5	10,0
Ekonomik istikrarsızlıklar finansman yönetimi açısından tehdit oluşturmaktadır		
Kesinlikle katılmıyorum	6	12,0
Katılmıyorum	10	20,0
Kararsızım	6	12,0
Katılıyorum	15	30,0
Kesinlikle katılıyorum	13	26,0
Siyasi istikrarsızlıklar finansman yönetimi açısından tehdit oluşturmaktadır		
Kesinlikle katılmıyorum	11	22,0
Katılmıyorum	9	18,0
Kararsızım	5	10,0
Katılıyorum	14	28,0
Kesinlikle katılıyorum	11	22,0
Sermaye piyasasında fon sağlamadaki güçlükler finansman sağlamayı zorlaştırmaktadır		
Kesinlikle katılmıyorum	6	12,0
Katılmıyorum	10	20,0
Kararsızım	15	30,0
Katılıyorum	15	30,0
Kesinlikle katılıyorum	4	8,0

Çizelge 3.15. Firma Çalışanlarının Kredi Teminine Yönelik Bulgular (devamı)

	N	%
Öz sermayemiz yatırımlar için yetersizdir		
Kesinlikle katılmıyorum	15	30,0
Katılmıyorum	12	24,0
Kararsızım	10	20,0
Katılıyorum	9	18,0
Kesinlikle katılıyorum	4	8,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 3.16. Firma Çalışanlarının Finansman Problemlerini Çözme Yöntemlerine Yönelik Bulgular

	N	%
Finansman problemlerimi kendi imkânlarımla çözdüm		
Evet	36	72,0
Hayır	14	28,0
Finansman problemlerimi yakınlarıma borçlanarak çözdüm		
Evet	12	24,0
Hayır	38	76,0
Finansman problemlerimi banka kredilerinden yararlanarak çözdüm		
Evet	37	74,0
Hayır	13	26,0

Çizelge 3.16. Firma Çalışanlarının Finansman Problemlerini Çözme Yöntemlerine Yönelik Bulgular (devamı)

Finansman problemlerimi sermaye piyasası yolu ile çözdüm		
Evet	4	8,0
Hayır	46	92,0
Finansman problemlerimi KOBİ teşvik ve desteklerinden yararlanarak çözdüm		
Evet	5	10,0
Hayır	45	90,0
Finansman problemlerimi risk sermayesi kullanarak çözdüm		
Evet	2	4,0
Hayır	48	96,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 3.17. Firma Çalışanlarının Finansal Kaynaklarına Yönelik Bulgular

	N	%
Finansman kaynaklı banka kredileri hakkında bilginiz var mı?		
Evet	50	100,0
Finansman kaynaklı Finansal kiralama (Leasing) hakkında bilginiz var mı?		
Evet	21	42,0
Hayır	29	58,0
Finansman kaynaklı Factoring hakkında bilginiz var mı?		
Evet	17	34,0
Hayır	33	66,0
Finansman kaynaklı Forfaiting hakkında bilginiz var mı?		
Evet	12	24,0
Hayır	38	76,0

Çizelge 3.17. Firma Çalışanlarının Finansal Kaynaklarına Yönelik Bulgular
(devamı)

Finansman kaynaklı Risk sermayesi hakkında bilginiz var mı?		
Evet	18	36,0
Hayır	32	64,0
Finansman kaynaklı Kredi garanti fonu hakkında bilginiz var mı?		
Evet	17	34,0
Hayır	33	66,0
Finansman kaynaklı Barter hakkında bilginiz var mı?		
Evet	9	18,0
Hayır	41	82,0
Finansman kaynaklı Devlet yardımları hakkında bilginiz var mı?		
Evet	21	42,0
Hayır	29	58,0
Finansman kaynaklı Dış kaynaklı proje destekleri hakkında bilginiz var mı?		
Evet	15	30,0
Hayır	35	70,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 3.18. Firma Çalışanlarının Banka Kredisi Kullanımına Yönelik Bulgular

	N	%
Finansman kaynaklı banka kredisi kullandınız mı?		
Kullandım	46	92,0
Kullanmadım	4	8,0
Finansman kaynaklı Finansal kiralama (Leasing) kullandınız mı?		
Kullandım	5	10,0
Kullanmadım	45	90,0
Finansman kaynaklı Factoring kullandınız mı?		
Kullandım	2	4,0
Kullanmadım	48	96,0
Finansman kaynaklı Forfaiting kullandınız mı?		
Kullanmadım	50	100,0
Finansman kaynaklı Risk sermayesi kullandınız mı?		
Kullandım	4	8,0
Kullanmadım	46	92,0
Finansman kaynaklı Kredi garanti fonu kullandınız mı?		
Kullandım	5	10,0
Kullanmadım	45	90,0
Finansman kaynaklı Barter kullandınız mı?		
Kullanmadım	50	100,0
Finansman kaynaklı Devlet yardımları kullandınız mı?		
Kullandım	4	8,0
Kullanmadım	46	92,0
Finansman kaynaklı Dış kaynaklı proje destekleri kullandınız mı?		
Kullandım	1	2,0
Kullanmadım	49	98,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 3.19. Firma Çalışanlarının Risk Sermayesi Kavramını Duymalarına Yönelik Bulgular

Risk sermayesi kavramını daha önce duydunuz mu?	N	%
Evet	40	80,0
Hayır	10	20,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 3.20. Firma Çalışanlarının Risk Sermayesi Kullanımına Yönelik Bulgular

Risk sermayesi kullandınız mı? (evet ise diğer sorulara geçmeyiniz)	N	%
Hayır	50	100,0

Çizelge 3.21. Firma Çalışanlarına Yönelik Bulgular

	N	%
Finansman sorunu çözümünde kredi ya da risk sermayesi çekirdek aşamada kullanırdım?		
Evet	7	14,0
Hayır	43	86,0
Finansman sorunu çözümünde kredi ya da risk sermayesi başlangıç aşamasında kullanırdım		
Evet	12	24,0
Hayır	38	76,0
Finansman sorunu çözümünde kredi ya da risk sermayesi erken aşama ve geçit aşamasında kullanırdım		
Evet	31	62,0
Hayır	19	38,0
Finansman sorunu çözümünde kredi ya da risk sermayesi köprü aşamasında kullanırdım		
Evet	2	4,0
Hayır	48	96,0

Çizelge 3. 21. Firma Çalışanlarına Yönelik Bulgular (devamı)

Finansman sorunu çözümünde kredi ya da risk sermayesi şirket payları veya varlıklarının satın alınması aşamasında kullanırdım		
Evet	2	4,0
Hayır	48	96,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 3.22. Firma Çalışanlarının Risk Sermayesi Fonu Kullanma Miktarlarına Yönelik Bulgular

Kullanabilecek olsaydınız aşağıda bulunan tutar aralıklarından hangi kredi/risk sermayesi fonunu kullanırdım	N	%
50.000tl'den az	4	8,0
100.000 tl-150.000 tl arası kadar	17	34,0
150.000 tl-200.000 tl arası kadar	27	54,0
200.000 tl ve üzeri	2	4,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 3.23. Firma Çalışanlarının Risk Sermayesi Finansman Yönteminin Faydasına Yönelik Bulgular

Risk sermayesi finansman yönteminin genel olarak KOBİ'lerin finansman problemlerinin çözümü konusunda ne kadar yararlı olabileceğini düşünüyorsunuz?	N	%
Yararlı	31	62,0
Kısmen yararlı	19	38,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 3.24. Firma Çalışanlarının Risk Sermayesi Şirketlerini Bilme Durumlarına Yönelik Bulgular

	N	%
Risk Sermayesi şirketi Vakıf Risk Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. biliyor musunuz?		
Biliyorum	38	76,0
Bilmiyorum	12	24,0
Toplam	50	100,0
Risk Sermayesi şirketi İş Risk Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. biliyor musunuz?		
Biliyorum	16	32,0
Bilmiyorum	34	68,0
Toplam	50	100,0
Risk Sermayesi şirketi KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. biliyor musunuz?		
Biliyorum	33	66,0
Bilmiyorum	17	34,0
Toplam	50	100,0
Risk Sermayesi şirketi Ata Yatırım Menkul Kıymetler A.Ş. biliyor musunuz?		
Biliyorum	13	26,0
Bilmiyorum	37	74,0
Toplam	50	100,0
Risk Sermayesi şirketi Sparx Asset Management biliyor musunuz?		
Biliyorum	2	4,0
Bilmiyorum	48	96,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 3.24. Firma Çalışanlarının Risk Sermayesi Şirketlerini Bilme Durumlarına Yönelik Bulgular (devamı)

Risk Sermayesi şirketi Superonline Incuba-TR biliyor musunuz?		
Biliyorum	4	8,0
Bilmiyorum	46	92,0
Toplam	50	100,0
Risk Sermayesi şirketi Du-co Cairnwood biliyor musunuz?		
Biliyorum	4	8,0
Bilmiyorum	46	92,0
Toplam	50	100,0
Risk Sermayesi şirketi İlab Holding biliyor musunuz?		
Biliyorum	9	18,0
Bilmiyorum	41	82,0
Toplam	50	100,0
Risk Sermayesi şirketi Okyanux biliyor musunuz?		
Biliyorum	7	14,0
Bilmiyorum	43	86,0
Toplam	50	100,0
Risk Sermayesi şirketi Safron biliyor musunuz?		
Biliyorum	8	16,0
Bilmiyorum	42	84,0
Toplam	50	100,0
Risk Sermayesi şirketi Baze Capital biliyor musunuz?		
Biliyorum	4	8,0
Bilmiyorum	46	92,0
Toplam	50	100,0
Risk Sermayesi şirketi Merill Lynch biliyor musunuz?		
Biliyorum	3	6,0
Bilmiyorum	47	94,0
Toplam	50	100,0
Risk Sermayesi şirketi Koç Bilgi Grubu biliyor musunuz?		
Biliyorum	30	60,0
Bilmiyorum	20	40,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 3.25. Firma Çalışanlarına Yönelik Bulgular

Firmanızı geliştirmek ya da yeni bir ürün piyasa sürmek için gerekli parayı banka kredisi veya çeşitli borçlanmalar dışında risk sermayesi yöntemi ile elde edebileceğinizi biliyor musunuz?	N	%
Evet	20	40,0
Hayır	30	60,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 3.26. Firma Çalışanlarına Yönelik Bulgular

Risk sermayesi yöntemini şimdiye kadar neden kullanmadınız?	N	%
Bilmiyordum	30	60,0
Ekonomik sorunum yok	2	4,0
Yeterli bilgiye sahip olmadığımız için	5	10,0
Presedürü çok	11	22,0
Bekleme süresi uzun	2	4,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 3.27. Firma Çalışanlarına Yönelik Bulgular

KOSGEB veya benzeri şekilde sermaye sağlayan özel ya da devlet destekli finans kaynakları hakkında yeterince tanıtım yapıldığını düşünüyor musunuz?	N	%
Evet	18	36,0
Hayır	32	64,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 3.28. Firma Çalışanlarına Yönelik Bulgular

	N	%
Ülkemizde uygulanan risk sermayesi yöntemleri hakkında basında, TV'de, radyoda veya gazetelerde bilgilendirici reklam görüp duydunuz mu?		
Hayır	50	100,0
Geliştirilebileceğine inandığınız ama maddi olanaksızlıklar yüzünden çalışmalara başlayamadığınız ya da çalışmaya başladığınız ancak maddi olanaksızlıklar yüzünden ilerlemesi duran, gelecek vaat eden, ileri teknoloji öngören veya piyasada kendine yer bulabilecek, yatırımcısına kar sağlayacak, teknoloji, hizmet veya başka bir alanda projeniz odlumu?		
Hayır	50	100,0

Araştırma kapsamına alınan firmaların tamamı Ülkemizde uygulanan risk sermayesi yöntemleri hakkında basında, TV'de, radyoda veya gazetelerde bilgilendirici reklam görüp duydunuz mu? sorusuna hayır cevabı vermişlerdir. Araştırma kapsamına alınan firmaların tamamı “Geliştirilebileceğine inandığınız ama maddi olanaksızlıklar yüzünden çalışmalara başlayamadığınız ya da çalışmaya başladığınız ancak maddi olanaksızlıklar yüzünden ilerlemesi duran, gelecek vaat eden, ileri teknoloji öngören veya piyasada kendine yer bulabilecek, yatırımcısına kar sağlayacak, teknoloji, hizmet veya başka bir alanda projeniz oldu mu?” sorusuna hayır cevabı vermişlerdir.

3.2.2. Anket Sorularının Demografik Özellikleri İle Anket Soruları Analizlerine Yönelik Bulgular

Ankete katılan firma çalışanlarının yaş değişkeni ile “Firmadaki göreviniz nedir?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.29. “Firmadaki Göreviniz nedir?” Sorusu İle Ankete Katılanların Yaş Dağılımları Arasındaki Farklılık

		Yaş				Toplam	
		25-34 yaş	35-44 yaş	45-54 yaş	55 yaş ve üzeri		
Firmadaki görev	Firma sahibi	n	9	6	4	5	24
		%	18,0%	12,0%	8,0%	10,0%	48,0%
	Firma ortağı/yönetim kurulu üyesi	n	6	1	6	0	13
		%	12,0%	2,0%	12,0%	0,0%	26,0%
	Genel Müdür	n	1	2	1	0	4
		%	2,0%	4,0%	2,0%	0,0%	8,0%
	Genel Müdür Yardımcısı	n	1	1	0	0	2
		%	2,0%	2,0%	0,0%	0,0%	4,0%
	Finansman müdürü	n	1	2	0	0	3
		%	2,0%	4,0%	0,0%	0,0%	6,0%
	Muhasebe müdürü	n	2	0	0	1	3
		%	4,0%	0,0%	0,0%	2,0%	6,0%
	işçi	n	1	0	0	0	1
		%	2,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,0%
Toplam	n	21	12	11	6	50	
	%	42,0%	24,0%	22,0%	12,0%	100,0%	
Değer		df	P.				
Pearson Chi-Square	19,353 ^a	18	,370				

“Firmadaki Göreviniz nedir?” sorusu ile ankete katılanların yaş dağılım grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Anlamlılık değeri $p < 0,05$ şartını sağlamamaktadır.

Ankete katılan firma çalışanlarının cinsiyet değişkeni ile “Firmadaki Göreviniz nedir?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.30 “Firmadaki Göreviniz nedir?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık

		Cinsiyet		Toplam	
		Kadın	Erkek		
Firmadaki görev	Firma sahibi	n	5	19	24
		%	10,0%	38,0%	48,0%
	Firma ortağı/yönetim kurulu üyesi	n	6	7	13
		%	12,0%	14,0%	26,0%
	Genel Müdür	n	1	3	4
		%	2,0%	6,0%	8,0%
	Genel Müdür Yardımcısı	n	0	2	2
		%	0,0%	4,0%	4,0%
	Finansman müdürü	n	3	0	3
		%	6,0%	0,0%	6,0%
	Muhasebe müdürü	n	2	1	3
		%	4,0%	2,0%	6,0%
	işçi	n	0	1	1
		%	0,0%	2,0%	2,0%
Toplam	n	17	33	50	
	%	34,0%	66,0%	100,0%	
Değer		df	P.		
Pearson Chi-Square	11,650 ^a	6	,070		

“Firmadaki Göreviniz nedir?” sorusu ile ankete katılanların cinsiyet grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Anlamlılık değeri $p < 0,05$ şartını sağlamamaktadır.

Ankete katılan firma çalışanlarının eğitim durumları değişkeni ile “Firmadaki Göreviniz nedir?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.31. “Firmadaki Göreviniz nedir?” Sorusu İle Ankete Katılanların Eğitim Durumları Arasındaki Farklılık

		eğitim durumu			Toplam	
		Ortaöğretim	Önlisans	Lisans		
Firmadaki görev	Firma sahibi	n	17	4	3	24
		%	34,0%	8,0%	6,0%	48,0%
	Firma ortağı/yönetim kurulu üyesi	n	4	3	6	13
		%	8,0%	6,0%	12,0%	26,0%
	Genel Müdür	n	2	1	1	4
		%	4,0%	2,0%	2,0%	8,0%
	Genel Müdür Yardımcısı	n	1	0	1	2
		%	2,0%	0,0%	2,0%	4,0%
	Finansman müdürü	n	1	0	2	3
		%	2,0%	0,0%	4,0%	6,0%
	Muhasebe müdürü	n	0	1	2	3
		%	0,0%	2,0%	4,0%	6,0%
	işçi	n	0	0	1	1
		%	0,0%	0,0%	2,0%	2,0%
Toplam	n	25	9	16	50	
	%	50,0%	18,0%	32,0%	100,0%	
Değer		df	P.			
Pearson Chi-Square	14,630 ^a	12	,262			

“Firmadaki Göreviniz nedir?” sorusu ile ankete katılanların eğitim durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Anlamlılık değeri $p < 0,05$ şartını sağlamamaktadır.

Ankete katılan firma çalışanlarının yaş değişkeni ile “firmanızın faaliyet konusu nedir?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.32. “Firmanızın Faaliyet Konusu Nedir?” Sorusu İle Ankete Katılanların Yaş Dağılımları Arasındaki Farklılık

		Yaş				Toplam
		25-34 yaş	35-44 yaş	45-54 yaş	55 yaş ve üzeri	
		n				
firmanın faaliyet konusu	İnşaat	1	2	6	1	10
		%	2,0%	4,0%	12,0%	20,0%
	Gıda	10	3	2	4	19
		%	20,0%	6,0%	4,0%	8,0%
	tekstil ve konfeksiyon	5	1	1	0	7
		%	10,0%	2,0%	2,0%	0,0%
	Otomotiv	1	3	1	0	5
		%	2,0%	6,0%	2,0%	0,0%
	mobilya	1	1	0	0	2
		%	2,0%	2,0%	0,0%	0,0%
	Sağlık	1	1	1	1	4
		%	2,0%	2,0%	2,0%	8,0%
	turizm	2	1	0	0	3
		%	4,0%	2,0%	0,0%	0,0%
Toplam		21	12	11	6	50
		%	42,0%	24,0%	22,0%	12,0%
						100,0%
Değer		df	P.			
Pearson Chi-Square	22,908 ^a	18	,194			

“Firmanızın Faaliyet Konusu Nedir?” sorusu ile ankete katılanların yaş dağılım grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Anlamlılık değeri $p < 0,05$ şartını sağlamamaktadır.

Ankete katılan firma çalışanlarının cinsiyet değişkeni ile “Firmanızın Faaliyet Konusu Nedir?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.33. “Firmanızın Faaliyet Konusu Nedir?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık

		cinsiyet		Toplam	
		Kadın	Erkek		
firmanın faaliyet konusu	İnşaat	n	1	9	10
		%	2,0%	18,0%	20,0%
	Gıda	n	8	11	19
		%	16,0%	22,0%	38,0%
	tekstil ve konfeksiyon	n	2	5	7
		%	4,0%	10,0%	14,0%
	Otomotiv	n	1	4	5
		%	2,0%	8,0%	10,0%
	mobilya	n	1	1	2
		%	2,0%	2,0%	4,0%
	Sağlık	n	2	2	4
		%	4,0%	4,0%	8,0%
	turizm	n	2	1	3
		%	4,0%	2,0%	6,0%
Toplam	n	17	33	50	
	%	34,0%	66,0%	100,0%	
Değer		df	P.		
Pearson Chi-Square	5,763 ^a	6	,450		

“Firmanızın Faaliyet Konusu Nedir?” sorusu ile ankete katılanların cinsiyet grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Anlamlılık değeri $p < 0,05$ şartını sağlamamaktadır.

Ankete katılan firma çalışanlarının eğitim durumları değişkeni ile “Firmanızın Faaliyet Konusu Nedir?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.34. “Firmanızın Faaliyet Konusu Nedir?” Sorusu İle Ankete Katılanların Eğitim Durumları Arasındaki Farklılık

		Eğitim durumu			Toplam	
		Ortaöğretim	Önlisans	Lisans		
Firmanın faaliyet konusu	İnşaat	n	7	0	3	10
		%	14,0%	0,0%	6,0%	20,0%
	Gıda	n	11	6	2	19
		%	22,0%	12,0%	4,0%	38,0%
	Tekstil ve konfeksiyon	n	3	1	3	7
		%	6,0%	2,0%	6,0%	14,0%
	Otomotiv	n	0	0	5	5
		%	0,0%	0,0%	10,0%	10,0%
	Mobilya	n	1	1	0	2
		%	2,0%	2,0%	0,0%	4,0%
	Sağlık	n	2	1	1	4
		%	4,0%	2,0%	2,0%	8,0%
	Turizm	n	1	0	2	3
		%	2,0%	0,0%	4,0%	6,0%
Toplam	n	25	9	16	50	
	%	50,0%	18,0%	32,0%	100,0%	
Değer		df	P.			
Pearson Chi-Square	22,323 ^a	12	,034*			

*p<0,05

“Firmanızın Faaliyet Konusu Nedir?” sorusu ile ankete katılanların eğitim durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlılık değeri $p<0,05$ şartını sağlamaktadır. Firma faaliyet konusu gıda sektörüne ait katılımcıların, eğitim durumu ortaöğretim (%22) olanlar lehine anlamlılık belirlenmiştir.

Ankete katılan firma çalışanlarının yaş değişkeni ile “Firmanızın Faaliyet Konusu Nedir?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.35. “Firmanızın Faaliyet Konusu Nedir?” Sorusu İle Ankete Katılanların Yaş Dağılımları Arasındaki Farklılık

		yaş				Toplam	
		25-34 yaş	35-44 yaş	45-54 yaş	55 yaş ve üzeri		
firmanın faaliyet konusu	İnşaat	n	1	2	6	1	10
		%	2,0%	4,0%	12,0%	2,0%	20,0%
	Gıda	n	10	3	2	4	19
		%	20,0%	6,0%	4,0%	8,0%	38,0%
	tekstil ve konfeksiyon	n	5	1	1	0	7
		%	10,0%	2,0%	2,0%	0,0%	14,0%
	Otomotiv	n	1	3	1	0	5
		%	2,0%	6,0%	2,0%	0,0%	10,0%
	mobilya	n	1	1	0	0	2
		%	2,0%	2,0%	0,0%	0,0%	4,0%
	Sağlık	n	1	1	1	1	4
		%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	8,0%
	turizm	n	2	1	0	0	3
		%	4,0%	2,0%	0,0%	0,0%	6,0%
	Toplam	n	21	12	11	6	50
		%	42,0%	24,0%	22,0%	12,0%	100,0%
Değer		df	P.				
Pearson							
Chi-Square	22,908 ^a	18	,194				
Square							

“Firmanızın Faaliyet Konusu Nedir?” sorusu ile ankete katılanların yaş dağılım grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Anlamlılık değeri $p < 0,05$ şartını sağlamamaktadır.

Ankete katılan firma çalışanlarının cinsiyet değişkeni ile “Firmanızın Yönetim Çeşidi Nedir?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.36. “Firmanızın Yönetim Çeşidi Nedir?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık

		Cinsiyet		Toplam	
		Kadın	Erkek		
şirket yönetim çeşidi	Aile üyeleri	n	4	23	27
		%	8,0%	46,0%	54,0%
	Şirket ortakları	n	4	5	9
		%	8,0%	10,0%	18,0%
	Profesyonel Yönetici	n	3	2	5
		%	6,0%	4,0%	10,0%
	Aile üyeleri profesyoneller	n	6	2	8
		%	12,0%	4,0%	16,0%
	Şirket ortakları ve profesyoneller	n	0	1	1
		%	0,0%	2,0%	2,0%
Toplam	n	17	33	50	
	%	34,0%	66,0%	100,0%	
Değer		df	P.		
Pearson Chi-Square	12,880 ^a	4	,012*		

*p<0,05

“Firmanızın Yönetim Çeşidi Nedir?” sorusu ile ankete katılanların cinsiyet grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlılık değeri $p<0,05$ şartını sağlamaktadır. Firma yönetim şekli aile üyeleri olan katılımcıların cinsiyet değişkenine göre erkekler (%46) lehine anlamlılık belirlenmiştir.

Ankete katılan firma çalışanlarının yaş değişkeni ile “Sermaye piyasasında fon sağlamadaki güçlükler finansman sağlamayı zorlaştırmaktadır” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.37. “Sermaye piyasasında fon sağlamadaki güçlükler finansman sağlamayı zorlaştırmaktadır” Sorusu İle Ankete Katılanların Yaş Dağılımları Arasındaki Farklılık

		Yaş					
			25-34 yaş	35-44 yaş	45-54 yaş	55 yaş ve üzeri	Toplam
Sermaye piyasasında fon sağlamadaki güçlükler finansman sağlamayı zorlaştırmaktadır	Kesinlikle	n	5	1	0	0	6
	katılmıyorum	%	10,0%	2,0%	0,0%	0,0%	12,0%
	Katılmıyorum	n	1	4	4	1	10
		%	2,0%	8,0%	8,0%	2,0%	20,0%
	Kararsızım	n	9	3	3	0	15
		%	18,0%	6,0%	6,0%	0,0%	30,0%
	Katılıyorum	n	6	1	3	5	15
		%	12,0%	2,0%	6,0%	10,0%	30,0%
	Kesinlikle	n	0	3	1	0	4
		katılıyorum	%	0,0%	6,0%	2,0%	0,0%
Toplam		n	21	12	11	6	50
		%	42,0%	24,0%	22,0%	12,0%	100,0%
Değer		df	P.				
Pearson Chi-Square	26,830 ^a	12	,008*				

*p<0,05

“Sermaye piyasasında fon sağlamadaki güçlükler finansman sağlamayı zorlaştırmaktadır” sorusu ile ankete katılanların yaş dağılım grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlılık değeri $p<0,05$ şartını sağlamaktadır. Sermaye piyasasında fon sağlamadaki güçlüklerin finansal sağlamada ortaya çıkan zorlukların değerlendirmesini yapan katılımcıların, yaş değişkeni değerlendirmesinde 25-34 yaş aralığında kararsızım (%18) lehine anlamlılık belirlenmiştir.

Ankete katılan firma çalışanlarının eğitim durumları değişkeni ile “Sermaye piyasasında fon sağlamadaki güçlükler finansman sağlamayı

zorlaştırmaktadır” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.38. “Sermaye piyasasında fon sağlamadaki güçlükler finansman sağlamayı zorlaştırmaktadır” Sorusu İle Ankete Katılanların Eğitim Durumları Arasındaki Farklılık

		Eğitim durumu				Toplam
		Ortaöğretim	Önlisans	Lisans		
Sermaye piyasasında fon sağlamadaki güçlükler finansman sağlamayı zorlaştırmaktadır	Kesinlikle katılmıyorum	n	1	2	3	6
		%	2,0%	4,0%	6,0%	12,0%
	Katılmıyorum	n	4	2	4	10
		%	8,0%	4,0%	8,0%	20,0%
	Kararsızım	n	10	2	3	15
		%	20,0%	4,0%	6,0%	30,0%
	Katılıyorum	n	10	0	5	15
		%	20,0%	0,0%	10,0%	30,0%
	Kesinlikle katılıyorum	n	0	3	1	4
		%	0,0%	6,0%	2,0%	8,0%
Toplam		n	25	9	16	50
		%	50,0%	18,0%	32,0%	100,0%
Değer		df	P.			
Pearson Chi-Square	17,659 ^a	8	,024*			

*p<0,05

“Sermaye piyasasında fon sağlamadaki güçlükler finansman sağlamayı zorlaştırmaktadır” sorusu ile ankete katılanların eğitim durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlılık değeri $p<0,05$ şartını sağlamaktadır. Sermaye piyasasında fon sağlamadaki güçlüklerin finansal sağlamada ortaya çıkan zorlukların değerlendirmesini yapan katılımcıların, eğitim değişkeni değerlendirmesinde ortaöğretim kararsızım (%20) lehine anlamlılık belirlenmiştir.

Ankete katılan firma çalışanlarının cinsiyet değişkeni ile “Finansman kaynaklı Finansal kiralama (Leasing) hakkında bilginiz var mı?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.39. “Finansman kaynaklı Finansal kiralama (Leasing) hakkında bilginiz var mı?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık

		cinsiyet		Toplam	
		Kadın	Erkek		
Finansman kaynaklı Finansal kiralama (Leasing) hakkında bilginiz varmı?	Evet	n	11	10	21
		%	22,0%	20,0%	42,0%
	Hayır	n	6	23	29
		%	12,0%	46,0%	58,0%
	Toplam	n	17	33	50
		%	34,0%	66,0%	100,0%
	Değer	df	P.		
Pearson Chi-Square	5,451 ^a	1	,020*		

*p<0,05

“Finansman kaynaklı Finansal kiralama (Leasing) hakkında bilginiz var mı?” sorusu ile ankete katılanların cinsiyet grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlılık değeri $p<0,05$ şartını sağlamaktadır. Finansman kaynaklı finansal kiralama (Leasing) hakkında bilgi durumu değerlendirmesini yapan katılımcıların, cinsiyet değişkeni değerlendirmesinde erkeklerde hayır (%46) lehine anlamlılık belirlenmiştir.

Ankete katılan firma çalışanlarının cinsiyet değişkeni ile “Finansman kaynaklı Factoring hakkında bilginiz var mı?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.40. “Finansman kaynaklı Factoring hakkında bilginiz var mı?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık

		cinsiyet		Toplam	
		Kadın	Erkek		
Finansman kaynaklı Factoring hakkında bilginiz var mı?	Evet	n	9	8	17
		%	18,0%	16,0%	34,0%
	Hayır	n	8	25	33
		%	16,0%	50,0%	66,0%
	Toplam	n	17	33	50
		%	34,0%	66,0%	100,0%
Değer		df	P.		
Pearson Chi-Square	4,118 ^a	1	,042*		

*p<0,05

“Finansman kaynaklı Factoring hakkında bilginiz var mı?” sorusu ile ankete katılanların cinsiyet grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlılık değeri $p<0,05$ şartını sağlamaktadır. Finansman kaynaklı Factoring hakkında bilgi durumu değerlendirmesini yapan katılımcıların, cinsiyet değişkeni değerlendirmesinde erkeklerde hayır (%50) lehine anlamlılık belirlenmiştir.

Ankete katılan firma çalışanlarının cinsiyet değişkeni ile “Finansman kaynaklı Forfaiting hakkında bilginiz var mı?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.41. “Finansman kaynaklı Forfaiting hakkında bilginiz var mı?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık

		cinsiyet		Toplam	
		Kadın	Erkek		
Finansman kaynaklı Forfaiting hakkında bilginiz var mı?	Evet	n	8	4	12
		%	16,0%	8,0%	24,0%
	Hayır	n	9	29	38
		%	18,0%	58,0%	76,0%
	Toplam	n	17	33	50
		%	34,0%	66,0%	100,0%
Değer		df	P.		
Pearson Chi-Square	7,509 ^a	1	,006*		

*p<0,05

“Finansman kaynaklı Forfaiting hakkında bilginiz var mı?” sorusu ile ankete katılanların cinsiyet grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlılık değeri $p<0,05$ şartını sağlamaktadır. . Finansman kaynaklı Forfaiting hakkında bilgi durumu değerlendirmesini yapan katılımcıların, cinsiyet değişkeni değerlendirmesinde erkeklerde hayır (%58) lehine anlamlılık belirlenmiştir.

Ankete katılan firma çalışanlarının cinsiyet değişkeni ile “Finansman kaynaklı Risk sermayesi hakkında bilginiz var mı?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.42. “Finansman kaynaklı Risk sermayesi hakkında bilginiz var mı?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık

		Cinsiyet		Toplam
		Kadın	Erkek	
Finansman kaynaklı Risk sermayesi hakkında bilginiz var mı?	Evet	n	10	8
		%	20,0%	16,0%
	Hayır	n	7	25
		%	14,0%	50,0%
	Toplam	n	17	33
		%	34,0%	66,0%
	Değer	df	P.	
Pearson Chi-Square	5,824 ^a	1	,016*	

*p<0,05

“Finansman kaynaklı Risk sermayesi hakkında bilginiz var mı?” sorusu ile ankete katılanların cinsiyet grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlılık değeri $p<0,05$ şartını sağlamaktadır. Finansman kaynaklı risk sermayesi hakkında bilgi durumu cinsiyet değişkeni değerlendirmesinde risk sermayesi bilgisi olmayanlar erkekler (%50) lehine anlamlılık göstermektedir.

Ankete katılan firma çalışanlarının eğitim durumları değişkeni ile “Finansman kaynaklı Risk sermayesi hakkında bilginiz var mı?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.43. “Finansman kaynaklı Risk sermayesi hakkında bilginiz var mı?” Sorusu İle Ankete Katılanların Eğitim Durumları Arasındaki Farklılık

		Eğitim durumu				Toplam
		Ortaöğretim	Önlisans	Lisans		
Finansman kaynaklı Risk sermayesi hakkında bilginiz varmı?	Evet	n	5	6	7	18
		%	10,0%	12,0%	14,0%	36,0%
	Hayır	n	20	3	9	32
		%	40,0%	6,0%	18,0%	64,0%
Toplam	n	25	9	16	50	
	%	50,0%	18,0%	32,0%	100,0%	
	Değer	df	P.			
Pearson Chi-Square	6,868 ^a	2	,032*			

*p<0,05

“Finansman kaynaklı Risk sermayesi hakkında bilginiz var mı?” sorusu ile ankete katılanların eğitim durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlılık değeri $p<0,05$ şartını sağlamaktadır. Finansman kaynaklı risk sermayesi hakkında bilgi durumu eğitim değişkeni değerlendirmesinde risk sermayesi bilgisi olmayanlar ortaöğretim (%40) lehine anlamlılık göstermektedir.

Ankete katılan firma çalışanlarının cinsiyet değişkeni ile “Finansman kaynaklı Kredi garanti fonu hakkında bilginiz var mı?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.44. “Finansman kaynaklı Kredi garanti fonu hakkında bilginiz var mı?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık

		Cinsiyet		Toplam	
		Kadın	Erkek		
Finansman kaynaklı Kredi garanti fonu hakkında bilginiz var mı?	Evet	n	9	8	17
		%	18,0%	16,0%	34,0%
	Hayır	n	8	25	33
		%	16,0%	50,0%	66,0%
	Toplam	n	17	33	50
		%	34,0%	66,0%	100,0%
	Değer	df	P.		
Pearson Chi-Square	4,118 ^a	1	,042*		

*p<0,05

“Finansman kaynaklı Kredi garanti fonu hakkında bilginiz var mı?” sorusu ile ankete katılanların cinsiyet grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlılık değeri $p<0,05$ şartını sağlamaktadır Finansman kaynaklı kredi garanti fonu hakkında bilgi durumu cinsiyet değişkeni değerlendirmesinde kredi garanti fonu bilgisi olmayanlar erkekler (%50) lehine anlamlılık göstermektedir.

Ankete katılan firma çalışanlarının eğitim durumları değişkeni ile “Finansman kaynaklı Barter hakkında bilginiz var mı?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.45. “Finansman kaynaklı Barter hakkında bilginiz var mı?” Sorusu İle Ankete Katılanların Eğitim Durumları Arasındaki Farklılık

		Eğitim durumu			Toplam		
		Ortaöğretim	Önlisans	Lisans			
Finansman kaynaklı Barter hakkında bilginiz var mı?	Evet	n	3	0	6	9	
		%	6,0%	0,0%	12,0%	18,0%	
	Hayır	n	22	9	10	41	
		%	44,0%	18,0%	20,0%	82,0%	
		Toplam	n	25	9	16	50
			%	50,0%	18,0%	32,0%	100,0%
	Değer	df	P.				
Pearson Chi-Square	6,707 ^a	2	,035*				

*p<0,05

“Finansman kaynaklı Barter hakkında bilginiz var mı?” sorusu ile ankete katılanların eğitim durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlılık değeri $p<0,05$ şartını sağlamaktadır. Finansman kaynaklı barter hakkında bilgi durumu eğitim değişkeni değerlendirmesinde barter fonu bilgisi olmayanlar ortaöğretim (%44) lehine anlamlılık göstermektedir.

Ankete katılan firma çalışanlarının eğitim durumları değişkeni ile “Finansman kaynaklı Devlet yardımları hakkında bilginiz var mı?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.46. “Finansman kaynaklı Devlet yardımları hakkında bilginiz var mı?” Sorusu İle Ankete Katılanların Eğitim Durumları Arasındaki Farklılık

		eğitim durumu				Toplam
		Ortaöğretim	Önlisans	Lisans		
Finansman kaynaklı Devlet yardımları hakkında bilginiz var mı?	Evet	n	5	5	11	21
		%	10,0%	10,0%	22,0%	42,0%
	Hayır	n	20	4	5	29
		%	40,0%	8,0%	10,0%	58,0%
	Toplam	n	25	9	16	50
		%	50,0%	18,0%	32,0%	100,0%
	Değer	df	P.			
Pearson Chi-Square	10,346 ^a	2	,006*			

*p<0,05

“Finansman kaynaklı Devlet yardımları hakkında bilginiz var mı?” sorusu ile ankete katılanların eğitim durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlılık değeri $p<0,05$ şartını sağlamaktadır. . Finansman kaynaklı devlet yardımları hakkında bilgi durumu eğitim değişkeni değerlendirmesinde devlet yardımları fonuyla ilgili bilgisi olmayanlar ortaöğretim (%40) lehine anlamlılık göstermektedir.

Ankete katılan firma çalışanlarının cinsiyet değişkeni ile “Risk sermayesi finansman yönteminin genel olarak KOBİ’lerin finansman problemlerinin çözümü konusunda ne kadar yararlı olabileceğini düşünüyorsunuz?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.47. “Risk sermayesi finansman yönteminin genel olarak KOBİ’lerin finansman problemlerinin çözümü konusunda ne kadar yararlı olabileceğini düşünüyorsunuz?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık

		Cinsiyet		Toplam			
		Kadın	Erkek				
Risk sermayesi finansman yönteminin genel olarak KOBİ’lerin finansman problemlerinin çözümü konusunda ne kadar yararlı olabileceğini düşünüyorsunuz?	Yararlı	n	14	17	31		
		%	28,0%	34,0%	62,0%		
	Kısmen yararlı	n	3	16	19		
		%	6,0%	32,0%	38,0%		
		Toplam		n	17	33	50
				%	34,0%	66,0%	100,0%
Değer		df	P.				
Pearson Chi-Square	4,529 ^a	1	,033*				

*p<0,05

“Risk sermayesi finansman yönteminin genel olarak KOBİ’lerin finansman problemlerinin çözümü konusunda ne kadar yararlı olabileceğini düşünüyorsunuz?” sorusu ile ankete katılanların cinsiyet grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlılık değeri $p<0,05$ şartını sağlamaktadır. KOBİ’lerin finansman problemlerinin çözümü konusunda risk sermayesinden yararlanma bilgi durumu erkekler (%34) lehine anlamlılık göstermiştir.

Ankete katılan firma çalışanlarının yaş değişkeni ile “Risk Sermayesi şirketi Ata Yatırım Menkul Kıymetler A.Ş. biliyor musunuz?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.48. “Risk Sermayesi şirketi Ata Yatırım Menkul Kıymetler A.Ş. biliyor musunuz?” Sorusu İle Ankete Katılanların Yaş Dağılımları Arasındaki Farklılık

		yaş				Toplam	
		25-34	35-44	45-54	55 yaş ve üzeri		
Risk Sermayesi şirketi Ata Yatırım Menkul Kıymetler A.Ş. biliyor musunuz?	Biliyorum	n	2	5	2	4	13
		%	4,0%	10,0%	4,0%	8,0%	26,0%
	Bilmiyorum	n	19	7	9	2	37
%		38,0%	14,0%	18,0%	4,0%	74,0%	
Toplam		n	21	12	11	6	50
		%	42,0%	24,0%	22,0%	12,0%	100,0%
Değer		df	P.				
Pearson Chi-Square	10,001 ^a	3	,019*				
*p<0,05							

“Risk Sermayesi şirketi Ata Yatırım Menkul Kıymetler A.Ş. biliyor musunuz?” sorusu ile ankete katılanların yaş dağılım grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlılık değeri $p<0,05$ şartını sağlamaktadır. Risk sermayesi şirketi Ata Yatırım Menkul Kıymetler A.Ş. hakkında bilgi durumu yaş değişkeni değerlendirmesinde 25-30 yaş grubunda bilgisi olmayanlar (%38) lehine anlamlılık göstermektedir.

Ankete katılan firma çalışanlarının eğitim durumları değişkeni ile “Risk Sermayesi şirketi Safron biliyor musunuz?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.49. “Risk Sermayesi şirketi Safron biliyor musunuz?” Sorusu İle Ankete Katılanların Eğitim Durumları Arasındaki Farklılık

		eğitim durumu				Toplam
		Ortaöğretim	Önlisans	Lisans		
Risk Sermayesi şirketi Safron biliyor musunuz?	Biliyorum	n	3	4	1	8
		%	6,0%	8,0%	2,0%	16,0%
	Bilmiyorum	n	22	5	15	42
		%	44,0%	10,0%	30,0%	84,0%
Toplam		n	25	9	16	50
		%	50,0%	18,0%	32,0%	100,0%
Değer		df	P.			
Pearson Chi-Square	6,847 ^a	2	,033*			

*p<0,05

“Risk Sermayesi şirketi Safron biliyor musunuz?” sorusu ile ankete katılanların eğitim durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlılık değeri $p<0,05$ şartını sağlamaktadır. Risk sermayesi şirketi Safron hakkında bilgi durumu eğitim değişkeni değerlendirmesinde bilgisi olmayanlar ortaöğretim (%44) lehine anlamlılık göstermektedir.

Ankete katılan firma çalışanlarının cinsiyet değişkeni ile “Risk sermayesi finansman yönteminin genel olarak KOBİ’lerin finansman problemlerinin çözümü konusunda ne kadar yararlı olabileceğini düşünüyorsunuz?” sorusu arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir. Yapılan test sonuçları Çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 3.50. “Risk sermayesi finansman yönteminin genel olarak KOBİ’lerin finansman problemlerinin çözümü konusunda ne kadar yararlı olabileceğini düşünüyorsunuz?” Sorusu İle Ankete Katılanların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılık

		Cinsiyet		Toplam			
		Kadın	Erkek				
Risk sermayesi finansman yönteminin genel olarak KOBİ’lerin finansman problemlerinin çözümü konusunda ne kadar yararlı olabileceğini düşünüyorsunuz?	Yararlı	n	14	17	31		
		%	28,0%	34,0%	62,0%		
	Kısmen yararlı	n	3	16	19		
		%	6,0%	32,0%	38,0%		
		Toplam		n	17	33	50
				%	34,0%	66,0%	100,0%
	Değer	df	P.				
Pearson Chi-Square	4,529 ^a	1	,033*				

*p<0,05

“Risk sermayesi finansman yönteminin genel olarak KOBİ’lerin finansman problemlerinin çözümü konusunda ne kadar yararlı olabileceğini düşünüyorsunuz?” sorusu ile ankete katılanların cinsiyet grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlılık değeri $p<0,05$ şartını sağlamaktadır. . Risk sermayesi finansman yönteminin genel olarak KOBİ’lerin finansman problemlerinin çözümü konusunda yararlılık hakkında düşünceleri cinsiyet değişkeni değerlendirmesinde erkekler (%34) lehine yararlı olduğu yönünde anlamlılık göstermektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Risk sermayesi kavramı teknoloji ve Ar-ge ile yakından ilişkilidir. Risk sermayesini diğer yatırım şekillerinden ayıran en önemli özelliğinin, yatırım yapan risk sermayedarının aynı zamanda da yatırım yaptığı firmada yönetici olmasıdır.

Türkiye'de risk sermayesinin uygulanabilirliği konusunda büyük sorunlar yaşamaktadır. Yaşanan ekonomik ve siyasi istikrarsızlıklar, uzun yıllar Türkiye'de risk sermayesinin gelişiminin önündeki en büyük engel olmuştur. Ancak 2002 yılı ile birlikte Türkiye ekonomisinin istikrarlı bir şekilde büyüyen bir yapıya kavuşması, Türkiye risk sermayesi sektörü için olumlu bir gelişmedir. Ülke genelinde KOBİ'lerin desteklenmesi bilincinin ve AR-GE harcamalarına yönelik desteklerin artması ve yaygınlaşması da risk sermayesinin Türkiye'deki gelişimine yönelik olumlu göstergelerdir. Buna rağmen Türkiye'nin teknolojik yenilik yaratma ve girişimcilik alt yapısı konusunda yaşadığı problemlerin çözümü, bu problemlerin çözümünün eğitim düzeyi, rekabete ve yeniliğe bakış açısı, yasal mevzuatlar, demografik yapı, bireysel gelişim vb. birçok unsurdan etkilenmesi nedeniyle, zaman alacak bir gelişme olduğu söylenebilir (Alması, 2014)

Yapılan çalışmaya ait sonuçlar aşağıda yer almaktadır;

Araştırma kapsamına alınan firma çalışanlarının %42'si 25-34 yaş arasında, % 50'si ortaöğretim mezunu, %48'i firma sahibi olduğu görülmektedir. Firmaların sektörde Faaliyet Konusuna Yönelik değerlendirilmesinde 13 firmanın gıda sektöründe olduğu, %38'i 10 yıl ve daha fazla süredir faaliyet gösterdiği, %52'sinde şahıs şirketi olduğu belirlenmiştir.

Araştırma kapsamına alınan firma çalışanlarının şirket yönetim çeşidi olarak %54'ü Aile üyelerinden oluştuğu görülmektedir. Araştırma kapsamına alınan firmaların 23 tanesinin çalışan sayılarının 1-9 çalışan, 22 tanesi 10-49 çalışan, 3 tanesi 50-249 çalışan, 2 tanesi 250 kişi ve üstü çalışanlarının olduğu saptanmıştır.

Çalışmaya dahil edilen KOBİ'lerin finansman faaliyetlerini işletme sahibi tarafından yürütüldüğü ve işletmelerin çoğunluğunun finansal problem yaşamadığı belirlenmiştir. Coşkun (2012) İkitelli OSB'de yaptığı çalışmada KOBİ'lerin %17 sinin sürekli, %59'unun zaman zaman olmak üzere genel olarak %76'sının finansal sorun yaşadığını bildirmiştir.

Çalışmaya katılan KOBİ'lerin firmalar kredi teminine yönelik düşüncelerini belirlemek amacıyla yöneltilen kredi teminindeki güçlükler finansman sağlamayı zorlaştırmaktadır ifadesine kesinlikle katılmıyorum olduğu görülmüştür. Finansal yönetimdeki yetersizlikler zaman zaman finansal sorun oluşturabilmektedir ifadesine katılmıyorum, ekonomik istikrarsızlıklar finansman yönetimi açısından tehdit oluşturmaktadır ifadesine katılıyorum, sermaye piyasasında fon sağlamadaki güçlükler finansman sağlamayı zorlaştırmaktadır ifadesine katılıyorum, öz sermayemiz yatırımlar için yetersizdir ifadesine kesinlikle katılmıyorum cevapları yüksek oranda vermişlerdir.

Yine firmalar, finansman problemlerini çözme yöntemi olarak kendi imkanlarıyla ve banka kredisi kullanarak çözdüklerini ifade etmişlerdir. Elde edilen bu bulgu Coşkun (2012)'nin çalışmasıyla paralellik göstermektedir. Finansal kaynaklarına yönelik bilgi düzeyleri değerlendirmesi sonucunda katılımcılar banka kredileri ile en yüksek bilgi sahibi oldukları saptanmıştır.

Katılımcıların çoğunluğunun Risk Sermayesi ile ilgili bilgi sahibi oldukları fakat hiç birinin kullanmadığı görülmektedir. Risk sermayesi kullanabilecek olsalar 150.000 TL- 200.000 TL arasında kullanacaklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların, risk sermayesi finansman yönteminin genel olarak KOBİ'lerin finansman problemlerinin çözümü konusunda yararlı olacağı çoğunluk tarafından ifade edilmiştir. Katılımcılar, risk sermayesi yöntemini bilmedikleri için kullanmadıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların; KOSGEB veya benzeri şekilde sermaye sağlayan özel ya da devlet destekli finans kaynakları hakkında yeterince tanıtım yapılmadığını düşündükleri görülmüştür.

Türkiye'de risk sermayesi yatırımlarının kurumsal girişim ve risk sermayesi yatırım ortaklıkları tarafından finansmanında KOBİ'lerin oldukça düşük oranda olduğu görülmektedir. Türkiye'de risk sermayesi yatırımları ağırlıklı olarak büyük işletmelere yapılmaktadır. Bunun en önemli nedenlerinden biri KOBİ'lerin büyük işletmelerle kıyaslandığında riskinin yüksek olmasıdır. Bu yatırımların işletmelere etkisi incelendiğinde ise diğer finansal araçlarla kıyaslandığında finansman sorunlarını çözmede daha etkili olduğu işletmelerin cirosuna, çalışan sayısına, gelecekte yatırım yapma düşüncesine olumlu etkisi olduğu görülmektedir. KOBİ teşvik ve desteklerinin sınırlı olması nedeniyle gerek yatırımcı açısından gerekse işletme açısından olumlu sonuçlar sağladığından ülkemizde risk sermayesi yatırımları yaygınlaştırılmalıdır.

Çalışmadan elde edilen sonuçların değerlendirilmesi sonucunda risk sermayesi ile ilgili tanıtımların arttırılması, sağlanacak fonların KOBİ'lerin ödeme programına uygun olacak şekilde düzenlenmesi ve desteklenmesi; ayrıca bundan sonra yapılacak çalışmalara ışık tutmak için daha geniş yelpazede katılım sağlanması ve KOBİ'lerin performansının da değerlendirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akgemci, T. (2001). *KOBİ'lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler*. Ankara: KOSGEB Yayını.
- Akgönül, H. (2001). Risk Sermayesi. *Eskişehir Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1 (1). 450-455.
- Akkaya, G. Ve İçerli, M. Y. (2001). KOBİ'lerin Finansal Problemlerinin Çözümünde Risk Sermayesi Finansman Modeli. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (3). 61-70.
- Akmut, Ö. (1990). Risk Sermayesi. A.Ü.S.B.F. İşletme Ekonomisi Araştırma ve Uygulama Merkezi (Teksir). Ankara.
- Almasi, M. (2014). *KOBİ'lerde risk sermayesinin etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Altıntaş, B. (1986). Bir Finans Tekniği Olarak Risk Sermayesi. *Para ve Sermaye Piyasası Dergisi*, Aralık.
- Aras, G. (2001). KOBİ'lerin Sermaye Piyasası Yoluyla Fon Sağlama Olanakları: Tezgahüstü Piyasalar ve Risk Sermayesi Finansman Modeli. 1. *Orta Anadolu Kongresi: KOBİ'lerin Finansman ve Pazarlama Sorunları*, 18-21.
- Asal, Ö. (2001). *KOBİ'lerin üretim stratejilerini etkileyen etkenler*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Ateş, M.R. (2007). *Kobi Doktoru*. Hayat Yayınları, İstanbul.
- AY, S.Ç. (2008). Türkiye'deki KOBİ'lerin Finansman Sorunları. *Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 1: 2.
- Aypek, N. (1998). *Sermaye Piyasası Aracı Olarak Risk Sermayesi ve Türk Sermaye Piyasasında Uygulanabilirliği*. Ankara: TÜBİTAK Matbaası.
- Bayülken, Y., Kütükoğlu, C. (2010). Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmeleri (KOBİ'LER) Oda Raporu, TMMOB, Yayın No: MMO:2010/531, Ankara.
- Can, İ. (2007). *Küçük ve orta ölçekli işletmeler finansında risk sermayesi*, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli.

- Canbaşı, S. (1992). *Küçük İşletmeciliği ve Girişimciliği Teşvik Aracı Olarak Risk Sermayesi ve Türkiye’de Uygulama Olanakları. Modern Finansman Araçlarının Esnaf – Sanatkar ve Küçük İşletmeler Açısından Değerlendirilmesi*. Ankara: Tes-Ar Yayınları.
- Cansız, M. (2008). Türkiye’de KOBİ’ler ve KOSGEB, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6.
- Ceylan, A. (1995). *Finansal Teknikler*. Bursa: Ekin Kitapevi Yayınları (2. Baskı).
- Ceylan, A. (2002). *İşletmelerde Finansal Yönetim*. Bursa:Ekin Yayınları
- Civan, M. Ve Uğurlu, M. (2002). Risk Sermayesi Finansman Modeli ve Gaziantep İlinde KOBİ’lerin Halka Açılmasına Yönelik Model Önerisi. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 21 (1). 79-109.
- Coşkun, A. (2012). *Küçük ve Orta Boy İşletmelerin finansmanında risk sermayesi ve Türkiye’deki uygulamalar*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, A., Akgemci, T. (2007). *Girişimcilik Kültürü ve KOBİ’ler*, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Çımat, A. Ve Laçinel, A. (2002). Kobilerin Finansman Sorununun Çözümünde Risk Sermayesi. Ankara: Vergi Denetimleri Eğitim Yayınları Serisi
- Çiller, T. ve Çizakça, M. (1989). Türk Finans Kesiminde Sorunlar ve Reform Önerileri. İstanbul: İ.S.O. Araştırma Dairesi Yayınları no:7.
- Çonkar, K. (2001). Risk Sermayesi Finansman Yönteminin Küçük ve Orta Boylu İşletmeler Açısından Önemi Ve Uygulanabilirliği. *Birinci Orta Anadolu Kongresi: KOBİ’lerin Finansman ve Pazarlama Sorunları*.
- Çonkar, M.K., Özdemir, Ş., (2009). Kobi Girişimcileri İçin Yatırım Projelerinin Hazırlanması ve Değerlendirilmesi. İTO Yayınları, Kobilere Yönelik Yayınlar, Yayın No:2009-27, İstanbul.
- Dağdelen, Ü. (1992). Risk Sermayesi. *İşletme ve Finans Dergisi*, 7 (72).
- Demirkaya, M.A. (2014). *Küçük ve orta ölçekli işletmelerde (“KOBİ”) finansal planlama ve finansal risk yönetimi yolu ile sürdürülebilirliğin sağlanması ve bir uygulama örneği*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Döm, S. (2008). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği*, Detay Yayıncılık, İstanbul.

- Durman, M., Önder, H. (2007). *Ekonominin Minik Devi KOBİ'ler ve KOSGEB Teşvikleri*, Alfa Aktüel Yayıncılık, İstanbul.
- Erol, C. (1992). Faizsiz Kredi Modeli. *Venure Capital Finansman Modeli. Bankacılar Dergisi*, Nisan.
- Ersoy, M. (1999). *Kobilerin Finansal Sorunları*. İşletme Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Eser, S. (1993). Risk Sermayesi Nedir?. *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi*, 1 (2) Haziran.
- Fischer, E. D. Ve Jordan, J. (1991). *Security Analysis and Portfolio Management*. Prentice Hall Pub. USA.
- İraz, R. (2010). *Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik ve KOBİ'ler*, Çizgi Yayınevi, İstanbul..
- İşeri, M. (2001). *Risk Sermayesi ve Türkiye'deki Geleceği*. İstanbul: Türkmen Kitapevi.
- Karademir, D. (2014). *Türkiye Mobilya Endüstrisindeki Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (Kobi'lerin) Avrupa Birliğine Uyumlaştırılması*. İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Kaya, A. (2007). *Bilişim ve İletişim Işığında Girişimcilik ve KOBİ Yönetimi*, Eğitim Kitapevi Yayınları, İstanbul.
- Kaya, R. (1992). Bir Finans Modeli Olarak Risk Sermayesi ve Türkiye'deki Uygulama Olanakları. Ankara: Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Yeterlilik Etüdü.
- Kayalı, C., Aktaş, A. (2003). Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Yönetim Krizi ve Toplam Kalite Yönetimi, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 10.
- Kocaman, B. (1991). *Finansal Açıdan Factoring*. Ankara: Özgü Yayınları
- Konuralp, G. (2001). *Sermaye Piyasaları Analizler, Kurumlar ve Portföy Yönetimi*. İstanbul: Alfa Yayınları
- KOSGEB. (2003). Risk Sermayesi <http://www.kosgeb.org.tr/risksermayesi/html>, Erişim Tarihi: 21.08.2017.
- Kuğu, T. D. (2004). Finansman Yönetimi Olarak Risk Sermayesi. *Yönetim ve Ekonomi*, 11. (2) 1-3

- Kutlu, H. A., Demirci, N.S. (2007). KOBİ'lerin Finansal Sorunları ve Çözüm Önerileri. 4. KOBİ'ler ve Verimlilik Kongresi, İstanbul Kültür Üniversitesi, 7-8 Aralık.
- Mc Nally, K. (1995). Corpate Venture Capital. The Financing International Journal of Technology Business.
- Merki, A. (1986). *Özel Finans Kurumları*. Ankara: T. İş Bankası Yayınları
- Müftüoğlu, M.T. (2007). *Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler KOBİ'ler*, Turhan Kitapevi, İstanbul.
- Müftüoğlu, T. (1997). *Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Sorunlar-Öneriler*, Ankara: EGS Bank yayını.
- Müftüoğlu, T. (2007). *Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler KOBİ'ler*, Turhan Kitapevi, Ankara.
- Müslümov, A. (2002). 21. Yüzyılda Türkiye'de Kobiler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri. Doğu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, İstanbul.
- NASD. (2003) National Association For Security Dealers. <http://www.nasdaq.com/history/main/html>, Erişim Tarihi: 21.08.2017.
- Nevzat, A. (1998). *Sermaye Piyasası Aracı Olarak Risk Sermayesi ve Türk Sermaye Piyasasında Uygulanabilirliği*. Ankara: TÜBİTAK Matbaası.
- OECD. (1985). *Venture Capital in Information Technology*. Paris.
- Sanayi İhtisas Komitesi (2012). *Sanayi Sektöründeki Kobiler-Sorunlar ve Çözümleri*. Yayın no:2011-15, İstanbul.
- Sarıaslan, H. (1992). *Venture Capital (Risk Sermayesi) Finansman Modeli ve Türkiye'de Uygulama Olanakları*. A.S.O. Dergisi, Nisan.
- Sarıaslan, H. (1994). *Orta ve Küçük Ölçekli İşletmelerin Finansal Sorunlarına Çözüm İçin Bir Finansal Paket*. Ankara: TOBB Yayını no:281.
- Sarıaslan, H. (1995). *Gümrük Birliğine Girerken KOBİ'lerin Finansman Sorunları ve Çözüm Önerileri Sempozyumu*. *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi*, 3 (12) Ekim.
- Sevil, G. (2016). *Finansal Yönetim*” Finansal Yönetim ve Fonksiyonlar 1/1, Açık Sınıf, (<http://www.trtokul.com.tr/main/video/ders/10/acik-sinif-finansal-yonetim/362>, Erişim Tarihi: 21.09.2017.

Sezgin, İ. (1993). *Risk Sermayesi*. Ankara: T. İş Bankası Yayınları.

TOBB, <https://www.tobb.org.tr/KobiArastirma/sayfalar/KOBITanimi.php>

Tomur, K. (2004). *Kobiler ve rekabet politikası de minimis kuralının rekabet hukukundaki yeri, işlevi ve uygulama prensipleri*. Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezleri, Yayın No: 0147, , Ankara.

Tuncel, K. (1995). *Risk Sermayesi Finansman Modeli*. Ankara: SPK Yayınları.

Tuncel, K. (1997). *Risk Sermayesi Finansman Modeli*. (2. Baskı). Ankara: SPK Yayınları.

Tuncel, K. (2000). *Risk Sermayesi Finansman Modeli*. (2. Baskı). Ankara: SPK Yayınları.

Turpçu, Z., (2014). *Basel II Kriterlerinin Türkiye’deki Kobiler Üzerine Etkisi (Adana İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, İstanbul.

TÜİK, 2014. <http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=21540>

Uludağ, İ., Serin, V. (1991). Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler - Yapısal ve Finansal Sorunlar, Çözümler”, İTO Yay. Yayın no:1991-25, İstanbul.

Yavuz, M. (2008). *İhracatta Alternatif Finansman Teknikleri*. İstanbul: İGEME Yayını.

Yılğör, A. (1996). Risk Sermayesi ve Türkiye Açısından Önemi. *Hazine Dergisi*, Sayı 1, s. 85 -101.

Yılmaz, B. (2006). Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Toplumda Üstlendikleri Roller Bakımından Analizi. <http://www.dtm.gov.tr/ead/DTDERGI/ocak%202004/kucuk.htm>, Erişim Tarihi: 29.09.2017.

Zaimoğlu, T. (1995). *Risk Sermayesi ve Türkiye’de Uygulama Olanakları*. Ankara: SPK Yayını no:19.

Zaimoğlu, T. (2001). *Risk Sermayesi ve Türkiye’de Uygulama Olanakları*. (2. Baskı). Ankara: Nurol Matbaacılık.

EKLER

A- FİRMA YETKİLİSİ ve İŞLETME BİLGİLERİ

1- Yaşınız

- 1) 18-24
- 2) 25-34
- 3) 35-44
- 4) 45-54
- 5) 55+

2- Cinsiyetiz

- 1) Kadın
- 2) Erkek

3- Eğitim Durumunuz

- 1) Okur-yazar
- 2) ilköğretim
- 3) Ortaöğretim
- 4) Önlisans
- 5) Lisans
- 6) Yüksek Lisans
- 7) Doktora

4- İşletmedeki göreviniz nedir

- 1) Firma sahibi
- 2) Firma ortağı/Yönetim Kurulu üyesi
- 3) Yönetim kurulu asistanı
- 4) Genel Müdür
- 5) Genel Müdür Yardımcısı
- 6) Finansman müdürü
- 7) Muhasebe müdürü
- 8) Satış temsilcisi
- 9) yatırım danışmanlığı
- 10) işçi

5- İşletmenizin faaliyet konusu

- (1) İnşaat
- (2) Gıda
- (3) Tekstil ve konfeksiyon
- (4) Otomotiv
- (5) Mobilya
- (6) Sağlık
- (7) Turizm
- (8) taşımacılık-nakliye
- (9)fotografçı
- (10) elektrikli terazi
- 11 tarım

6- Mevcut faaliyetinizi ne kadar zamandır sürdürüyorsunuz?

- 1) 0-2 yıl
- 2) 3-5 yıl
- 3) 6-10 yıl
- 4) 10+

7- İşletmenizin hukuki statüsü nedir?

- 1) Şahıs şirketi
- 2) limited
- 3) anonim
- 4) kolektif
- 5) komantid
- 6) Diğer (lütfen belirtiniz.....)

8- Şirketinizin yönetimi kimlerden oluşmaktadır (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- 1) Aile üyeleri
- 2) şirket ortakları
- 3) Profesyonel yönetici
- 4) Aile üyeleri ve Profesyoneller
- 5) şirket ortakları ve Profesyoneller
- 6) Diğer (lütfen belirtiniz.....)

9- İşletmenizde ortaklar dışında çalışan işçi sayısı ne kadardır. Aşağıdaki aralıklardan hangisine girdiğini belirtiniz

- 1) 1-9
- 2) 10-49
- 3) 50-249
- 4) 250 ve üstü

B- KOBİLERİN FİNANSAL DURUMU ve RİSK SERMAYESİNİN UYGULANABİLİRLİĞİ

10- İşletmenizde ayrı bir finansman departmanınız var mı?

- 1 evet
- 2 hayır

11- Cevabınız hayır ise finansman faaliyetleriniz kim/kimler tarafından yürütülmektedir

- 1 işletme sahibi
- 2 Muhasebe müdürü
- 3 herhangi bir personel
- 4 Diğer (lütfen belirtiniz.....)

12- İşletmenizde finansal problem yaşıyor mu?

- 1 evet
- 2 hayır

13- hangi sıklıkta işletmeniz bir finansal problem yaşamaktadır

- 1) hiç yaşamıyoruz
- 2) nadiren
- 3) bazen
- 4) sıklıkla
- 5) sürekli

14- İşletmenizde yaşanan finansal problemler nelerdir (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- 1 hiç yaşamıyorum
- 2öz kaynak yetersizliği
- 3 finansal yönetimindeki yetersizlikler
- 4 sermaye piyasasına girememe
- 5enflasyonun öz sermayeyi eritmesi
- 6 alacakların zamanında tahsil edilememesi
- 7 Diğer (lütfen belirtiniz.....)

15- Finansman sorunu ile ilgili aşağıdaki ifadeleri puanlayınız.(1-5)

- 1. Kredi teminindeki güçlükler finansman sağlamayı zorlaştırmaktadır
- 2. Finansal yönetimdeki yetersizlikler zaman zaman finansal sorun oluşturabilmektedir
- 3. Ekonomik istikrarsızlıklar finansman yönetimi açısından tehdit oluşturmaktadır
- 4. Siyasi istikrarsızlıklar finansman yönetimi açısından tehdit oluşturmaktadır
- 5. Sermaye piyasasında fon sağlamadaki güçlükler finansman sağlamayı zorlaştırmaktadır
- 6. Öz sermayemiz yatırımlar için yetersizdir

16- finansal açıdan bir problem yaşadığınızda bu problemi aşağıdaki yöntemlerden hangisi ile çözdüğünüzü belirtir misiniz?

- 1. Finansman problemlerimi kendi imkânlarımla çözdüm
- 2. Finansman problemlerimi yakınlarıma borçlanarak çözdüm
- 3. Finansman problemlerimi banka kredilerinden yararlanarak çözdüm
- 4. Finansman problemlerimi sermaye piyasası yolu ile çözdüm
- 5. Finansman problemlerimi KOBİ teşvik ve desteklerinden yararlanarak çözdüm
- 6. Finansman problemlerimi risk sermayesi kullanarak çözdüm

17- A) Aşağıda yer alan finansman kaynaklarından hangileri hakkında yeterli bilgiye sahipsiniz

- Banka kredileri
- 1. Finansal kiralama (Leasing)
- 2. Factoring
- 3. Forfaiting
- 4. Risk sermayesi
- 5. Kredi garanti fonu
- 6. Barter
- 7. Devlet yardımları
- 8. Dış kaynaklı proje destekleri
- 9. Diğer (lütfen belirtiniz.....)

B) Hangilerini kullandınız

- 1. Banka kredileri
- 2. Finansal kiralama (Leasing)
- 3. Factoring

4. Forfaiting
5. Risk sermayesi
6. Kredi garanti fonu
7. Barter
8. Devlet yardımları
9. Dış kaynaklı proje destekleri
10. Diğer (lütfen belirtiniz.....)

18- Risk sermayesi kavramını daha önce duydunuz mu?

- 1 evet
- 2 hayır

19-Risk sermayesi kullandınız mı? (evet ise diğer sorulara geçmeyiniz)

- 1 evet
- 2 hayır

20- finansman sorunu çözümünde aşağıdaki hangi aşamalarda kredi ya da risk sermayesi kullandınız?

1. Çekirdek (fikir aşaması) aşamada kullandım
2. Başlangıç aşamasında kullandım (şirketin yeni kurulduğu aşama)
3. Erken aşama ve geçit aşamasında kullandım (üretim sonrası pazarlama aşaması)
4. Köprü aşamasında kullandım (hisselerin halka arzı aşamasında)
5. Şirket payları veya varlıklarının satın alınması aşamasında (halka arz aşamasından sonra) kullandım

21- Kullanabilecek olsaydınız aşağıda bulunan tutar aralıklarından hangi kredi/risk sermayesi fonunu kullanırdınız

- 1) 50.000 TL'den az
- 2) 50.000 TL-100.000 TL arası kadar
- 3) 100.000 TL-150.000 TL arası kadar
- 4) 150.000 TL - 200.000 TL arası kadar
- 5) 200.000 TL ve üzeri (miktarı belirtiniz.....)

22- Risk sermayesi finansman yönteminin genel olarak KOBİ'lerin finansman problemlerinin çözümü konusunda ne kadar yararlı olabileceğini düşünüyorsunuz? 1 ile 5 arasında puanlarsak kaç puan verirsiniz?

- 1çok yararlı
- 2yararlı
- 3kısmen yararlı
- 4yararlı değil
- 5hiç yararlı değil

23- Aşağıdaki Risk Sermayesi şirketlerinden hangilerini biliyorsunuz?

- (1)Vakıf Risk Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.
- (2)İş Risk Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.
- (3)KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.
- (4)Ata Yatırım Menkul Kıymetler A.Ş.
- (5)Sparx Asset Management
- (6)Superonline Incuba-TR
- (7)Du-co Cairnwood

- (8)İlab Holding
- (9)Okyanus
- (10)Safron
- (11)Baze Capital
- (12) Merrill Lynch
- (13)Koç Bilgi Grubu
- (14)Diğer

24- firmanızı geliştirmek ya da yeni bir ürün piyasa sürmek için gerekli parayı banka kredisi veya çeşitli borçlanmalar dışında risk sermayesi yöntemi ile elde edebileceğinizi biliyor musunuz?

- 1 evet
- 2 hayır

25- risk sermayesi yöntemini neden kullanmadınız?

- 1ekonomik sorunum yok
- 2yeterli bilgiye sahip olmadığımız için
- 3prosedürü çok
- 4bekleme süresi uzun

26- KOSGEB veya benzeri şekilde sermaye sağlayan özel ya da devlet destekli finans kaynakları hakkında yeterince tanıtım yapıldığını düşünüyor musunuz?

- 1 evet
- 2 hayır

27- Ülkemizde uygulanan risk sermayesi yöntemleri hakkında basında, TV'de, radyoda veya gazetelerde bilgilendirici reklam görüp duydunuz mu?

- 1 evet
- 2 hayır

28-Geliştirilebileceğine inandığımız ama maddi olanaksızlıklar yüzünden çalışmalara başlayamadığımız ya da çalışmaya başladığımız ancak maddi olanaksızlıklar yüzünden ilerlemesi duran, gelecek vaadeden, ileri teknoloji öngören veya piyasada kendine yer bulabilecek, yatırımcısına kar sağlayacak, teknoloji, hizmet veya başka bir alanda projeniz oldu mu?

- 1 evet
- 2 hayır

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ayşegül ÖĞÜT
Doğum Yeri ve Tarihi : 27.01.1980, Yalvaç

Eğitim Durumu

Ön lisans Öğrenimi : Bankacılık ve Sigortacılık, Anadolu Üniversitesi, 2008-2011.
Lisans Öğrenimi : İşletme, Anadolu Üniversitesi, 2011- 2013
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İletişim

e-posta Adresi : aysegulng1980@hotmail.com

Tarih : 20.01.2016